

A FONTOSABB TERMÉKPÁLYÁK PIACI FOLYAMATAI 2015

Szerkesztette: Stummer Ildikó

Szerzők: Ecsediné Wanek Zsuzsanna
Egri Edit
Elek Réka
Isépy Anett
Keresztessyné Mohr Katalin
Mándi-Nagy Dániel
Molnár Zsuzsa
Stummer Ildikó

Közreműködők: Szántó-Becz Gábor

Opponensek: Bábáné Demeter Edit
Keszthelyi Szilárd

Felelős kiadó: Juhász Anikó

Szerkesztőbizottság:	Bíró Szabolcs	Lámfalusi Ibolya
	Dublecz Károly	Pető Károly
	Felföldi János	Potori Norbert
	Fertő Imre	Rieger László
	Herdon Miklós	Stummer Ildikó
	Illés B. Csaba	Szakály Zoltán
	Kapronczai István	Szűcs István
	Káposzta József	Takács István
	Kemény Gábor	Tóth József
	Kertész Róbert	Tóth Tamás
	Keszthelyi Szilárd	Vágó Szabolcs

Kiadó:

Agrárgazdasági Kutató Intézet
H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.
Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944
Telefon: (+36 1) 476-3060
Fax: (+36 1) 476-3304
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu

DOI: <http://dx.doi.org/10.7896/ai1604>

ISSN 2063-5397

ISSN 1418-2130 (Agrárgazdasági Információk sorozat)

Nyomda, kötet: Primerate Kft.

© Agrárgazdasági Kutató Intézet

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatva vagy elektronikusan) történő tárolása vagy továbbítása, továbbá bármilyen elven működő adatbáziskezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	5	Juhhús	40
Gabona	7	Világ- és európai piaci tendenciák	40
Világ- és európai piaci tendenciák	7	Magyarországi piaci tendenciák	40
Búza	7	Kínálat	40
Kukorica	9	Bel- és külpiaci értékesítés	40
Magyarországi piaci tendenciák	10	A piaci árak tendenciája	41
Kínálat	10	Tej és tejtermékek	42
Bel- és külpiaci értékesítés	11	Világ- és európai piaci tendenciák	42
A piaci árak tendenciája	12	Magyarországi piaci tendenciák	43
Olajnövény	16	Kínálat	43
Világ- és európai piaci tendenciák	16	Bel- és külpiaci értékesítés	43
Szójabab	16	A piaci árak tendenciája	44
Napraforgómag	18	Zöldségfélék	47
Repcemag	19	Európai piaci tendenciák	47
Magyarországi piaci tendenciák	20	Magyarországi piaci tendenciák	48
Kínálat	20	Kínálat	48
Bel- és külpiaci értékesítés	21	Bel- és külpiaci értékesítés	50
A piaci árak tendenciája	21	A piaci árak tendenciája	51
Cukor	25	Gyümölcsfélék	52
Világ- és európai piaci tendenciák	25	Világ- és európai piaci tendenciák	52
Magyarországi piaci tendenciák	27	Magyarországi piaci tendenciák	53
Kínálat	27	Kínálat	53
Bel- és külpiaci értékesítés	27	Bel- és külpiaci értékesítés	54
A piaci árak tendenciája	27	A piaci árak tendenciája	56
Sertéshús	30	Bor	57
Világ- és európai piaci tendenciák	30	Világ- és európai piaci tendenciák	57
Magyarországi piaci tendenciák	31	Magyarországi piaci tendenciák	57
Kínálat	31	Kínálat	57
Bel- és külpiaci értékesítés	31	Bel- és külpiaci értékesítés	57
A piaci árak tendenciája	31	A piaci árak tendenciája	58
Baromfihús és tojás	33	Összefoglalás	60
Világ- és európai piaci tendenciák	33	Summary	62
Csirkehús	33	Kivonat	64
Pulykahús	34	Abstract	64
Tojás	34	Mellékletek	65
Magyarországi piaci tendenciák	34	Mellékletek jegyzéke	65
Kínálat	34	Rövidítések jegyzéke	77
Bel- és külpiaci értékesítés	34	Hivatkozások jegyzéke	79
A piaci árak tendenciája	35		
Marhahús	37		
Világ- és európai piaci tendenciák	37		
Magyarországi piaci tendenciák	38		
Kínálat	38		
Bel- és külpiaci értékesítés	38		
A piaci árak tendenciája	38		

Bevezetés

A kiadvány a fontosabb hazai termékpályák 2015. évi piaci folyamatait mutatja be elsősorban az ártrendeken keresztül, de – a 2015. évi előzetes mennyiségi információk alapján – a keresleti és kínálati oldalon bekövetkező alapvető változásokra is kitér. Emellett rövid kitekintést ad a következő évben várható tendenciákról is.

Az összeállítás az AKI Piaci Árinformációs Rendszerének (PÁIR) adataira, valamint a különböző nemzetközi forrásokból származó árinformációkra, továbbá a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) termelési, iparstatisztikai és külkereskedelmi adataira támaszkodik. A világ- és európai keresleti és kínálati tendenciák jövőbeni alakulásának bemutatásához elsősorban a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési

Szervezet (OECD), az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete (FAO), az Amerikai Egyesült Államok mezőgazdasági minisztériuma (USDA) és az Európai Bizottság (EC) publikációit használtuk fel. A piaci folyamatok vizsgálata az anyagban egységes szerkezetben történik:

- Világ- és európai piaci tendenciák.
- Magyarországi piaci tendenciák:
 - kínálat alakulása, belföldi termelés, import és készletek.
 - kereslet alakulása, belföldi értékesítés, export.
- A piaci árak tendenciája: világpiaci, uniós és magyarországi ártendenciák.

Gabona

Világ- és európai piaci tendenciák

A gabonafélék (rizs nélkül) globális termelése az előző szezonhoz képest csökken, felhasználása számottevően nem változik a 2015/2016. gazdasági évben a várakozások szerint. Mégis a készletek soha nem tapasztalt szintre duzzadhatnak, tekintettel arra, hogy 2015/2016 már a harmadik szezon a sorban, amikor a világ gabonatermelése (rizs nélkül) felülmúlja a felhasználást (USDA, 2016a). Ez a kínálati nyomás érezte hatását a gabonafélék piacán 2015-ben.

Az előzetes adatok szerint rizs nélkül az előző szezon rekordjától éppen elmaradó, 1996 millió tonna gabona kibocsátásával számolnak a szakértők a folyó, 2015/2016. gazdasági évben. Az áthozott készletekkel együtt így a kínálat felülmúlja a 2450 millió tonnát (+1 százalék). Mivel a hagyományosan gabonát importáló régiókban is bőséges volt a termés, az egy évvel korábbinál 7 százalékkal kevesebb, 323 millió tonna gabona fordulhat meg a világpiacra a folyó évi szezonban, így 481 millió tonna maradhat a raktárakban (+5 százalék) a gazdasági év végén (USDA, 2016b), amire eddig még nem volt példa.

Búza

Az Amerikai Egyesült Államok agrárminisztériumának 2016. márciusi adatai szerint újabb rekordbúza-termés került betakarításra a világon a 2015 júliusától kezdődött gazdasági évben, holott 2015 májusában – amikor az első becslését közzétette – még az előző szezon termésénél 1 százalékkal kisebb, 719 millió tonna kibocsátást helyezett kilátásba (USDA, 2015a). Az akkori várakozásokhoz képest 2 százalékkal több, 735 millió tonna búza termett világszerte. A legfőbb termelők közül rekordtermés került az Európai Unió tárolóiba, de az előző évinél több búzát arattak Orosz-

országban (+3 százalék), az USA-ban (+1 százalék), Ukrajnában (+10 százalék) és Ausztráliában (+6 százalék) is, míg Kanada (–6 százalék) termelése csökkent. Az elemzők a búza globális felhasználását 709 millió tonna körüli becsülik, ez éppen meghaladná az egy évvel korábbit (USDA, 2016a). A kibocsátásuk növekedése miatt a főbb importőrök közül Marokkó, Törökország és Irán behozatala csökkenhet, ugyanakkor Brazíliaé, valamint a közel- és távol-keleti országoké nőhet, így összességében az egy évvel korábbinál alig több, 162 millió tonna búza kerülhet a világpiaci forgalomba. Ezek eredményeként a 2015/2016. gazdasági év végére előreláthatóan 11 százalékkal történelmi csúcsra, 238 millió tonnára nő a felhalmozott készletek nagysága. A változás a készlet/felhasználás arányát kifejező mutatót 3,04 százalékponttal növelheti (1. táblázat).

Az unióban a búza számára kedvező időjárás rekordszintű és jó minőségű termés betakarítását eredményezte 2015-ben. A Strategie grains (2016a) tájékoztatása alapján a közösségben a hozamok 2014. évihez viszonyított 2 százalékos javulásának köszönhetően a termőterület 1 százalékos csökkenése mellett 151 millió tonna búza termett (+1 százalék). Franciaországban a valaha volt legnagyobb mennyiséget, 40 millió tonnát (+8 százalék) takarítottak be a gazdák, ami kompenzálta a többi tagország termelésének mérséklődését. Németországban és Romániában egyaránt 5 százalékkal, Lengyelországban 6 százalékkal kevesebb termés került a tárolókba 2015-ben, mint 2014-ben, miközben az Egyesült Királyság termelése nem változott. Az eddig megnevezett öt tagállamban együttesen 102 millió tonna búzát arattak az uniós termőterület közel kétharmadáról. Ami a minőséget illeti, a 2014. évi 60 százalékkal szemben az összes búzatermés 71 százaléka érte el a malmi minőséget (Strategie grains, 2015a). Az egy évvel korábbihoz képest jelentősen bővült a malmi búza kínálata Franciaországban, Lengyelországban, Magyarországon, Romániában, Bulgáriában és a Cseh

1. táblázat: A búza globális mérlege

	millió tonna	
	2014/2015. gazdasági év	2015/2016. gazdasági év
Nyitókészlet	194,09	214,65
Termelés	725,47	732,32
Import	158,76	160,34
Felhasználás	704,91	709,37
Export	164,14	162,73
Zárókészlet	214,65	237,59
Készlet/felhasználás (%)	30,45	33,49

Forrás: USDA

Köztársaságban. Jóllehet az IGC (2016a) szerint az unió a 2014-ben kiszállított mennyiséget éppen meghaladva 24,6 millió tonna búzát értékesített a harmadik országokba 2015-ben, a gazdasági éveket összehasonlítva – az importőrök kisebb igénye miatt – csökkenés várható. A legnagyobb piacelemző műhelyek szerint az előző, rekordkivitellel zárult szezonhoz képest 8-11 százalékkal kevesebb, azaz 29-33 millió tonna uniós búza kerülhet a világpiaci forgalomba a 2015/2016. gazdasági évben. Ezt támasztják alá az Európai Bizottság adatai is, amelyek szerint a 2015. július 1. és 2016. március 29. között eltelt időszakban 9 százalékkal kevesebb, vagyis 22 millió tonna uniós búza exportját hagyták jóvá. A kivitel elsősorban a hagyományos felfelvőpiacnak számító észak-afrikai régióban Algériába, Egyiptomba, Marokkóba, valamint a közel-keleti térségben Iránba irányulhat (Strategie grains, 2016a). Az unió minden bizonnyal így is megőrzi vezető pozícióját az exportőrök között, piaci részesedése azonban csökkenhet, miközben Ukrajnáé és Argentínáé nő a várakozások szerint. Az átmenő készletek jelentős, közel 17 millió tonnára történő bővülése miatt az unió készlet/felhasználás mutatója 3,8 százalékponttal, 15,9 százalékra javulhat a szezon végére.

Az elemzők a szovjet utódállamok (Oroszország, Ukrajna, Kazahsztán) 2015. évi összesített búzatermését 102 millió tonnára jelzik, ami az előző év kibocsátását 5 százalékkal haladta meg. Ezen belül Oroszország búzatermelése 61 millió tonnára (+3 százalék), Ukrajnáé 27 millió tonnára (+10 százalék), Kazahsztáné 14 millió tonnára (+6 százalék) nőtt egy év alatt. A nagyobb kibocsátás miatt a térség kikötőiből a 2014/2015. gazdasági évit 14 százalékkal meghaladó mennyiséget, 45 millió tonnát hajózhatnak ki a folyó évi szezonban (USDA, 2016a).

Noha a gazdasági éveket összevetve Oroszország búzaexportját számottevően nem befolyásolta, a világpiaci árak alakulását alapvetően meghatározta a szovjet utódállamban 2015 során – két alkalommal is – életbe léptetett exportvám. Az orosz kormány 2014 decemberében határozott a kivitel korlátozásáról. A nemzeti fizetőeszköz értékvesztése ugyanis az igen élénk exporttevékenység révén a készletek gyors szűkülését, a belpiaci árak emelkedését okozta a szovjet utódállamban a 2014/2015. gazdasági év első felében. A 2015. február 1-jétől életbe léptetett kiviteli vámot a tonnánkénti ár 15 százalékaiban állapították meg, amelyet még 7,5 euró/tonna felár is terhelt, de minden esetben minimum 35 euró/tonna megfizetésére kötelezték az exportőröket. A korlátozást az eredeti tervek szerint 2015. június 30-ig kívánták működtetni. Mivel a vám a bevezetést követően rövid időn belül elérte célját, és a fekete-tengeri ország exporttevékenysége számottevően lanyhult, az intézkedést a határidő lejártá előtt, már 2015. május 15-én felfüggesztették. Tartva attól,

hogy a gyenge rubel miatt a 2014/2015. évihez hasonló helyzet alakulhat ki a 2015/2016. évi szezonban is, az orosz kormány már a búza 2015. évi betakarítása előtt kilátásba helyezte új mozgóvám alkalmazását. A búza tonnánkénti exportárának 50 százalékaiból 5500 rubel levonása után fennmaradó összeget kellett vámként megfizetni, amennyiben a búza tonnánkénti kiviteli ára (*FOB*) meghaladta a 11 ezer rubelt, de minimum 50 rubel/tonna volt a díjtétel. A július elsejétől alkalmazott új szabályozást 2015. október 1-jétől módosították. A minimálisan fizetendő vám mértékét 10 rubel/tonnára mérsékeltek, egyúttal az ezen felüli vámfizetési kötelezettség alsó határát 13 ezer rubel/tonnára emelték. Abban az esetben tehát, amikor a búza exportára meghaladta a tonnánkénti 13 ezer rubelt, a kikötői ár 50 százalékaiból 6500 rubel levonása után fennmaradó részt kellett vámként megfizetni.

A néhány évente visszatérő, és az USA-ban heves esőzésekkel, viharokkal járó El Niño időjárási jelenség erősödése komoly félelmeket okozott a piacon a 2015. évi aratás előtt, ami a chicagói tőzsde jegyzéseiben is megnyilvánult. A terméskieséssel és a minőségromlással kapcsolatos aggodalmak végül nem igazolódtak be, így az észak-amerikai országban az előző szezonban betakarítottnál valamivel több, közel 56 millió tonna búza került a magtárakba a 2015/2016. gazdasági évben. A felhasználás kismértékű növekedése ellenére az egy évvel korábbit felülmúló mennyiség is jutna exportra. Az erős USA dollár okozta világpiaci versenyhátrány azonban a folyó évi szezonban is érezteti hatását. A néhány éve még a világ vezető búzaexportőreként számon tartott Amerikai Egyesült Államok a 2015/2016. gazdasági évben a negyedik helyre csúszhat a rangsorban az Európai Unió, Oroszország és Kanada mögé. Mindössze 22 millió tonna (–6 százalék) USA-ban termelt búza külpiaci elhelyezésére van kilátás (USDA, 2016a), holott ez a szám néhány éve a 30 millió tonnát is meghaladta. Ez egyben azt is jelenti, hogy a már így is bőséges tartalékok tovább duzzadhatnak, és a szezon végére akár 26 millió tonna (+28 százalék) lehet az átmenő készlet. A szezon első hét hónapjában (2015. július – 2016. január) regisztrált adatok szerint az USA elsősorban Brazíliában (–74 százalék) veszített piacot (IGC, 2016b), ahol az Argentínából származó terményt részesítették előnyben.

Kanadában a termőterület 1 százalékos növekedése, valamint a hektáronkénti hozamok 6 százalékos romlása mellett a 2014. évinél 6 százalékkal kevesebb, azaz 27,6 millió tonna búzát takarítottak be 2015-ben. A 9 millió tonna belpiaci felhasználás mellett az észak-amerikai ország a 2014/2015. gazdasági évitől 9 százalékkal elmaradó volument, 22 millió tonnát szállíthat a nemzetközi piacra a folyó évi szezonban (USDA, 2016a). A közel-keleti és az észak-afrikai importőrök kanadai termény iránti keresletének csökkenését a

2015. július és 2016. január közötti időszakban egyelőre csak részben kompenzálta a távol-keleti országok növekvő érdeklődése (IGC, 2016b).

A déli féltekén 2015 végéig még nem fejeződtek be a betakarítási munkálatok. Ausztráliában 24,5 millió tonna termést jeleztek előre a 2015/2016. gazdasági évre, ami 6 százalékkal múlta felül az egy évvel korábbi, köszönhetően a terület 5 százalékos növekedésének. A 17 millió tonnára (+2 százalék) prognosztizált kivitel elsődleges felvevőpiacai a távol-keleti országok lehetnek ebben a szezonban is. Dél-Amerikában a termőterület zsugorodása miatt a kibocsátás 10 százalékkal csökkenhet a 2015/2016. gazdasági évben, vagyis 20 millió tonna búzát takaríthatnak be a gazdák. A világ negyedik legnagyobb búzaimportőreként számon tartott Brazília elsősorban a *Mercosur* országokból (Dél-Amerikai Közös Piac) szerezheti be a 6 millió tonnára előre vetített importját a folyó évi szezonban (USDA, 2016a). A szállítási és logisztikai előnyökön túl ugyanis a tagországok (Argentína, Brazília, Paraguay, Uruguay, Venezuela) között vámmentes a gabonakereskedelem. A térség legnagyobb búzaexportőreként Argentína a termés csökkenése ellenére (12 százalékkal, 11 millió tonnára) az egy évvel korábbinál 32 százalékkal több, azaz 6,5 millió tonna búzát értékesíthet a nemzetközi piacon a 2015/2016. gazdasági évben a zárókészlet rovására (–68 százalék, 1 millió tonna). A kivitel élénkülését a környező országok növekvő kereslete és a gyenge argentin *peso* mellett az új, könnyített kereskedelmi előírások is ösztönzik. A 2015 decemberében hivatalba lépett új argentin elnök első intézkedései között ugyanis a korábbi 23 százalékkal és 20 százalékkal szemben nulla százalékban határozta meg a búza és a kukorica *Mercosur* régió túl kivitelét terhelő vámot (USDA, 2015b).

Kukorica

A 2015-ös naptári év elején aratták a déli félteke 2014/2015. gazdasági évi kukoricatermését. A három legnagyobb termelő, Brazília, Argentína és a Dél-afrikai Köztársaság együttesen a globális kibocsátás 12

százalékát, 123 millió tonnát termelte meg (USDA, 2016a). Braziliában – ahol kétszer vetik a kukoricát – a valaha volt legnagyobb termés került a tárolókba: az első és a második vetésből együttesen 85 millió tonna. Argentínában is rekordközeli termést, 27 millió tonnát takarítottak be a gazdák. A Dél-afrikai Köztársaságban a hozamok 29 százalékos – 3,5 tonna/hektárra – romlása miatt az egy évvel korábbi 28 százalékkal alulmúló mennyiséget, 11 millió tonna kukoricát tároltak be.

Az USDA (2016b) adatai szerint a főbb termelő országok gyengébb 2015. évi eredménye miatt az előző szezon rekordjához viszonyítva 4 százalékkal, 970 millió tonnára csökkenhet a kukorica globális kibocsátása a 2015/2016. gazdasági évben. Ez éppen meghaladná a 968 millió tonnára (–1 százalék) jelzett világpiaci szükségletet, vagyis a tartalékok tovább nőhetnek. A globális készlet történelmi csúcsot érhet el a folyó évi szezon végére, 207 millió tonnára nő a várakozások szerint. A készlet/felhasználás mutató így 0,45 százalékponttal tovább javul (2. táblázat). Az IGC (2016b) világszinten a kukorica takarmány- és élelmezési célú felhasználásának csökkenésére, ugyanakkor az ipari feldolgozásra szánt mennyiség növekedésére számít a 2015/2016. évi szezonban. A 2014/2015. gazdasági évinél 3,3 százalékkal több, azaz 132 millió tonna kukorica fordulhat meg a világpiacon (USDA, 2016a). Ennek 87 százalékát a négy legnagyobb kukoricaexportőr (USA, Brazília, Argentína, Ukrajna) adhatja. Az importőröket tekintve az Európai Unió behozatala nőhet számottevően. A 2015/2016. gazdasági évben új célpiacként jelenik meg a Dél-afrikai Köztársaság, ahol a rendkívüli szárazság rontotta a termést. A 6,5 millió tonna kibocsátás és a 2,5 millió tonna készlet mellé még 3 millió tonna kukorica behozatala szükséges annak érdekében, hogy a belső piac 11 millió tonnás igényét biztosítsa. Kína és Irán importja jelentősen csökkenhet.

Az USDA (2016a) szerint az Amerikai Egyesült Államokban 345 millió tonna (–4 százalék) kukoricát takarítottak be 2015-ben. Noha az USA kivitele 10 százalékkal, 42 millió tonnára csökkenhet, így is a nemzetközi forgalom harmadát biztosítja, megőrizve

2. táblázat: A kukorica globális mérlege

	millió tonna	
	2014/2015. gazdasági év	2015/2016. gazdasági év
Nyitókészlet	174,79	205,11
Termelés	1 009,68	969,64
Import	123,44	128,90
Felhasználás	979,36	967,78
Export	141,21	119,73
Zárókészlet	205,11	206,97
Készlet/felhasználás (%)	20,94	21,39

Forrás: USDA

vezető pozícióját. A szezon első héthavi adatai alapján az észak-amerikai ország főleg a Távol-Keleten és Észak-Afrikában vesztett piacot, ahol a versenyképesebb árú brazil termény pozíciója erősödött (IGC, 2016b). Naptári év tekintetében is hasonló a helyzet, a 2014. év aktív külpiaci értékesítésétől 5 millió tonnával elmaradó mennyiség, azaz 44,6 millió tonna kukorica talált vevőre a világpiacon 2015-ben (IGC, 2016a). Változatlan szintű felhasználás (302 millió tonna) mellett az előző évről áthozott készletek és a lassuló export miatt a csökkenő termelés ellenére 47 millió tonna (+6 százalék) kukorica maradhat a raktárakban a szezon végére.

A Strategie grains (2016a) előzetes adatai szerint az EU 2015. évi kukoricatermése 24 százalékkal, 57 millió tonnára esett az egy évvel korábbi rekordhoz viszonyítva. Bár a növény termőterülete is csökkent (3 százalékkal, 9,3 millió hektárra), a nagyarányú termés kiesés oka elsősorban a gyenge hozamokban keresendő. A nyári aszály sújtotta európai térség hektáronkénti termésátlaga 22 százalékkal, 6,17 tonna/hektárra romlott 2015-ben. Az Európai Unió meghatározó termelő tagországaiban 20-30 százalékkal csökkent a kibocsátás egy év alatt. Az elsőszámú termelőnél, Franciaországban mindössze 14 millió tonna termény került a tárolókba, 26 százalékkal kevesebb, mint 2014 őszén. Romániában 9 millió tonna (–19 százalék), Olaszországban közel 7 millió tonna (–23 százalék) kukoricát takarítottak be a gazdák. Magyarország a 6,5 millió tonna kibocsátással (–30 százalék) a negyedik helyre csúszott a rangsorban. A várakozások szerint a kukorica takarmánycélú hasznosításának visszaszorulása miatt – a búza javára – az egy évvel korábbihoz képest 13 százalékkal, 68 millió tonnára csökken a termény belpiaci felhasználása a 2015/2016. gazdasági évben. Ez még mindig jócskán meghaladja a 2015. évi kibocsátást, így a francia piacelemző vállalat szerint 13 millió tonna (+53 százalék) kukorica behozatalára kerülhet sor a 2015/2016. gazdasági évben. Ennek kétharmada (9 millió tonna) Ukrajnából érkezik, de a várakozások szerint az egy évvel korábbinál több oroszországi és brazil termény kerülhet a tagországokba. A szakértők arra számítanak, hogy a világ legnagyobb kukoricaimportőrének a kukorica zárókészlete 2 százalékkal, 7,5 millió tonnára nő a szezon végéig.

Ukrajnában a terület 11 százalékos zsugorodása és a hektáronkénti hozam 8 százalékos gyengülése miatt a 2014. évitől 18 százalékkal elmaradó mennyiségű, 23,5 millió tonna kukorica került a magtárakba 2015-ben (USDA, 2016a). A belpiaci igényt a termés 36 százaléka fedezi, így a világ harmadik legnagyobb kukoricaexportőre 15,5 millió tonnát exportálhat a folyó évi szezonban. Oroszországban a hektáronkénti átlagtermés 11 százalékos javulása és a termőterü-

let 4 százalékos növekedése mellett az előző évit 15 százalékkal meghaladó mennyiségű, 13 millió tonna kukorica termett 2015-ben, ebből 4 millió tonna juthat kivitelre.

A déli féltekén a kukorica vetését többé-kevésbé befejezték 2015 végéig. Brazíliában a legfrissebb prognózis szerint az első- és másodvetésből együttesen 84 millió tonna (–1 százalék) kerülhet a magtárakba a 2015/2016. gazdasági évben. A déli félteke elsőszámú exportőrének a gyenge brazil reál és az alacsony tengeri fuvardíjak ösztönözték a kukorica kivitelét, aminek eredményeként rekordszintű, 37,5 millió tonna kukorica kivitele is elképzelhető a folyó évi szezonban (USDA, 2016a). Ez az egy évvel korábbi volument 71 százalékkal haladná meg. A brazil termény az USA-ban termelnél versenyképesebb ára miatt azokon az észak-afrikai, közel- és távol-keleti célpiacon is teret nyerhet, ahova Ukrajna – kisebb többlete miatt – várhatóan kevesebbet szállít a folyó évi szezonban.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

A 2015. év kedvező volt a búzatermesztés szempontjából Magyarországon. Jóllehet a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai szerint a gabonafélék betakarított területe az egy évvel korábbihoz képest 7,6 százalékkal csökkent 2015-ben, a 2014. évit 8,7 százalékkal felülmúló 5,14 tonna/hektáros hozamnak köszönhetően 5,284 millió tonna búzát arattak a gazdák, ami éppen meghaladta az előző évi kibocsátást (5,262 millió tonna). A tenyészidőszakban uralkodó kedvező időjárás emellett nagyban hozzájárult ahhoz is, hogy a 2015. évben betakarított szemtermés 70 százaléka volt malmi minőségű, szemben az egy évvel korábbi, igen gyengének számító 35 százalék körüli aránnyal. Magyarországon 1,4 millió tonna (+12 százalék) árpa, 510 ezer tonna (+4,9 százalék) tritikálé, 130 ezer tonna (–4,4 százalék) zab és 103 ezer tonna (+7,3 százalék) rozs termett 2015-ben.

A hazai kukoricatermelés 2015. évi kilátásait számottevően rontotta a szokatlanul forró és aszályos nyári időjárás. A hivatalos adatok szerint a 2014. évi 9,3 millió tonna mindenkorai rekordtól jócskán elmaradó mennyiséget, 6,5 millió tonna kukoricát takarítottak be a gazdák 2015 őszén, ami elsősorban a hektáronkénti hozam 27 százalékos gyengülésével (5,7 tonna/hektárra) magyarázható, jóllehet a betakarított terület nagysága is csökkent (3,4 százalékkal, 1,15 millió hektárra).

Bel- és külpiaci értékesítés

A KSH adatai szerint a kereskedők és feldolgozók a 2014. évvel megegyező volumenű, közel 2 millió tonna búzát vásároltak a termelőktől 2015-ben. Az egy évvel korábbinál jobb minőség miatt ennek 32 százaléka kelt el takarmánybúzaként, szemben a 2014. évi 35 százalékos aránnyal. A felvásárlás dinamikájában sem volt lényeges eltérés: az év első felében az ótermésű készletektől próbáltak megszabadulni a termelők, és az értékesítések zömét (88 százalék) 2015 második felében, a betakarítást követően bonyolították le. Az eladások júliusra és augusztusra koncentráálódtak, amikor a 2015. évi termés közel egynegyede, 1,2 millió tonna búza cserélt gazdát a piacon. Az előző év azonos időszakához képest 3 százalékkal több búza talált vevőre ekkor. A nyári hónapok erős kereskedése után a kínálat csökkenésével csillapodott a piaci aktivitás az év utolsó harmadában.

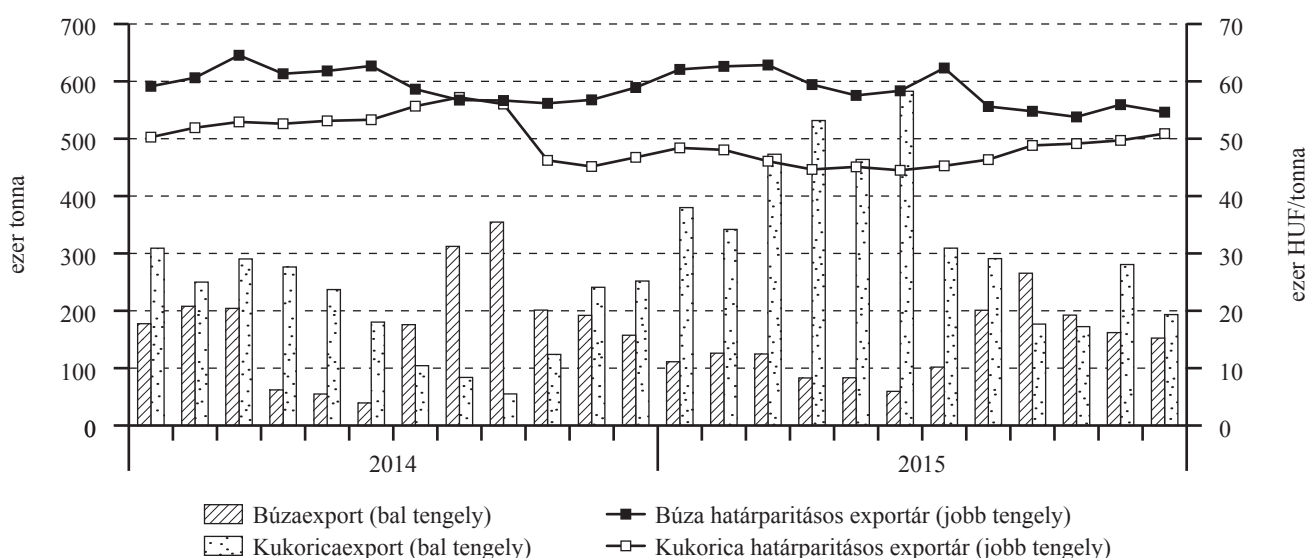
A kukorica belpiaci forgalma volumenét tekintve a 2014. évihez hasonlóan alakult 2015-ben: a termelők 3,2 millió tonnát értékesítettek. A kereskedés üteme azonban jelentősen különbözött. A felvásárolt mennyiség a január–szeptember közötti időszakban csaknem 100 százalékkal nőtt 2015-ben 2014-hez képest, ugyanakkor az év utolsó harmadában 30 százalékos visszaesés tapasztalható. Ennek az a magyarázata, hogy 2014-ben az adásvételi ügyletek a betakarítás utáni időszakra összpontosultak, és az éves forgalom 71 százalékát október és december között bonyolították le a piaci szereplők. Ellenben 2015 hasonló periódusában ez az arány nem érte el az 50 százalékot. Takarmányozási célra a 2014. évvel azonos mennyiséget (2,6 millió tonna) adtak el a gazdák, miközben az élelmezési célú

értékesítés 17 százalékkal csökkent (332 ezer tonnára), a bioüzemanyag-célú 35 százalékkal emelkedett egy év alatt (282 ezer tonnára).

Magyarország búzaexportja 22 százalékkal csökkent 2015-ben az előző évihez viszonyítva, így 1,7 millió tonna búza került a nemzetközi forgalomba (2. melléklet). Az előző évvel ellentétben 2015 első hónapjaiban visszafogott volt a búzaexport: január és március között az egy évvel korábbihoz képest 39 százalékkal kevesebb terményt szállítottunk külpiacainkra. A lendület az év második negyedében tovább lankadt és csak a betakarítást követően élénkült újra a kivitel, jóllehet a 2014. évinél továbbra is lassabb ütemben zajlott. A főbb célpiacok Olaszország, Románia, Ausztria és Bosznia-Hercegovina voltak 2015-ben.

A 2014. évi rekordtermés betakarítását követően Magyarország meglehetősen élénk külpiaci tevékenységet folytatott. A KSH adatai szerint az egy évvel korábban kiszállítotthoz képest 75 százalékkal nőtt hazánk kukoricaexportja 2015-ben (1. ábra). A 4,2 millió tonna áru kétharmada az év első felében került a nemzetközi piacra. Meghatározó célpiacainkon kivétel nélkül növelni tudtuk kivitelünket, a Romániába irányuló export azonban jelentősen átrendezte a hagyományos célországok súlyát a külpiaci értékesítésben. Keleti szomszédunkhoz ugyanis – a 2014. év visszafogott értékesítésével ellentétben – a teljes 2015. évi kivitelünk 25 százaléka érkezett. Ennél fogva Olaszország magyarországi exportból való részesedése 23 százalékra (–15 százalékpont), Németországé 15 százalékra (–5 százalékpont) és Ausztriáé 13 százalékra (–7 százalékpont) csökkent, ugyanakkor Hollandiáé 14 százalékra (+4 százalékpont) nőtt.

1. ábra: A gabonafélék határparitásos exportárának és kivitelének alakulása (2014–2015)

Forrás: KSH

A piaci árak tendenciája

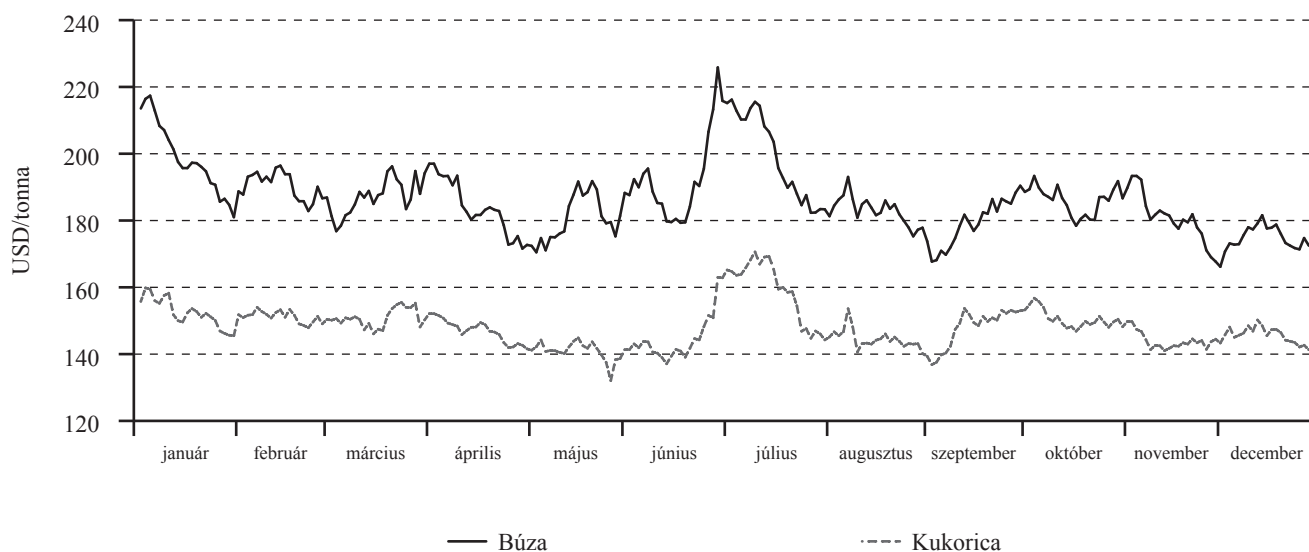
Az időjárás árbefolyásoló hatása az előző évinél erőteljesebben kifejezésre jutott az árutőzsdéken 2015-ben, tekintettel arra, hogy a világ fő gabonatermelő régióiban vagy a heves viharok (*El Niño*) vagy a rendkívüli szárazság okozott aggodalmakat a 2015/2016. gazdasági évi termést illetően. Ezen félelmek több alkalommal is felülírták a bőtermésű 2014/2015. gazdasági évről áthozott nagy tartalékok, valamint az ígéretes 2015/2016. gazdasági évi gabonatermés-kilátások árcsökkentő hatását.

A búza legközelebbi lejáratra szóló jegyzése a 2015. eleji 220 dollár (USD)/tonnát megközelítő szintről 180 dollár/tonnára esett a chicagói árutőzsdén (*CME/CBOT*) január végére, köszönhetően az északi féltekén az ősibúza-vetések állapotáról érkező kedvező híreknek és a bőséges globális készleteknek, aminek árcsökkentő hatását csak fokozta a dél-amerikai betakarítással bővülő búzakínálat. A kurzus esését az oroszországi exportvám 2015. február 1-jei bevezetése állította meg. Április elejéig emelkedő trend mellett hullámzott a termény fronthavi jegyzése, majd az ígéretes 2015/2016. gazdasági évi kilátások nyomán a hónap végén ötéves mélypontra, 170 dollár/tonnára süllyedt. Május és június folyamán 175–195 dollár/tonna tartományban ingadozott a búza fronthavi jegyzése, amikor az oroszországi exportvám idő előtti eltörlése, a jó globális terméskilátások és a bőséges világpiaci készletek árleszorító, valamint az USA-ban az *El Niño* terméseszkéntő és minőségrontó hatása miatti aggodalmak, továbbá az oroszországi új mozgóvám kilátásba helyezett bevezetésének árfelhajtó hatása tartották bizonytalanságban a piacot. Június második felében rövid ideig tartó, ám annál erőteljesebb árrally indult a chicagói árutőzsdén: a búza legközelebbi lejáratra szóló jegyzése 25 százalékkal, 226 dollár/tonnáig erősödött a hónap végéig. Az ár emelkedéséhez az európai, az oroszországi és a kanadai rendkívüli szárazság, valamint az USA-ban fokozódó *El Niño* adott lendületet. Mivel a vélt terméseszkéntéssel és minőségromlással kapcsolatos félelmek nem igazolódtak be az észak-amerikai országban, a kurzus az északi félteke aratásával egy időben zuhanni kezdett. Az őszi elejére 168 euró/tonnáig süllyedt a búza fronthavi jegyzése, köszönhetően a globális rekordtermésről és a már betakarított termés – főleg az EU-ban – jó minőségéről szóló híreknek. Noha a főbb termelő régiók – köztük a fekete-tengeri térség – vetési problémái és a déli félteke romló terméskilátásai miatt még több esetben 190 dollár/tonna fölé emelkedett a kurzus az őszi hónapokban, az év utolsó heteiben a rekordterméssel bőségesre duzzadt globális készlet gyakorolt negatív hatást a jegyzésre.

A kukorica legközelebbi határidőre szóló jegyzése – kisebb eltérésekkel – igazodott a búzáéhoz a chicagói árutőzsdén 2015-ben. A búzáénál kisebb mértékben, 9 százalékkal, 145 dollár/tonnára esett a kukorica kurzusa az év első hónapjában, majd április közepéig 150 dollár/tonna környékén hullámzott. Az egy évvel korábbinál 6-25 százalékkal alacsonyabb árszint megtartását a déli félteke betakarítással bővülő, rekordra jelzett 2014/2015. gazdasági évi kínálata segítette ebben az időszakban. Április közepétől ehhez hozzáadódott – a búza jegyzésének csökkenése mellett – az északi féltekén a vetés ideje alatt uralkodó kedvező időjárás, ezért a kukorica fronthavi kurzusa 140 dollár/tonna alá ereszkedett június közepéig. Az *El Niño* jelenséget kísérő, rendkívüli júniusi csapadék miatt számottevően romlott a kukoricavetések állapota az USA-ban. A piac már ekkor beárázta a terméseszkéntés lehetőségét, noha a sokéves tapasztalat az, hogy a növényzet jó eséllyel kiheveri a heves viharok hatását és jó hozamokat produkál. A június közepén elindult lendületes áremelkedést csak erősítette a búza kurzusának növekedése, és július derekán 169 dollár/tonna szinten érte el éves csúcsát a kukorica legközelebbi lejáratra szóló jegyzése. Noha az USA-ban a 9 százalékos állománypusztulás, az Európai Unióban a hosszan tartó hőség rontotta a kukorica 2015. évi terméskilátásait, a nagy globális gabonakészletek és a rekord 2015/2016. gazdasági évi búzatermés nyomás alatt tartotta a kukorica jegyzését is, amely a búzáéhoz igazodva 137 dollár/tonnára ereszkedett szeptember elejéig. Az őszi hónapokban az északi félteke betakarítással bővülő kínálatának árcsökkentő hatását ellensúlyozta a főbb termelő és importőr országok (USA, Ukrajna, Európai Unió) előző, 2014/2015. gazdasági évinél kisebb termelésének áremelő hatása, így a kukorica legközelebbi lejáratra szóló jegyzése 150 dollár/tonna környékén stabilizálódott. Tekintettel arra, hogy a világpiaci forgalomba kerülő kukorica 40 százalékat adó déli féltekén az év utolsó heteiben vetették a 2016 tavaszán betakarításra kerülő kukoricát, az egyébként biztató 2015/2016. évi szezonra vonatkozó prognózisok bizonytalansága december elején még 150 dollár/tonnáig emelte a termény legközelebbi lejáratra szóló kurzusát a chicagói árutőzsdén. Az átmenő készlet további növekedését jelző várakozások hatására 140 dollár/tonna körüli szintre gyengült az év utolsó napjaiban a kurzus (2. ábra). A búza és a kukorica fronthavi jegyzése közötti eltérés az év nagy részében 20-30 százalék között hullámzott a búza javára, és a rés csak május–június hónapokban nőtt ennél nagyobbra.

A világpiaci hatások többé-kevésbé a párizsi árutőzsdére (*Euronext/MATIF*) is begyűrűztek. A búza jegyzése az év eleji 200 euró/tonna közeli szintről március elejéig 180 euró/tonnára esett. Az euró USA

2. ábra: A búza és a kukorica fronthavi jegyzése a chicagói árutőzsdén (2015)

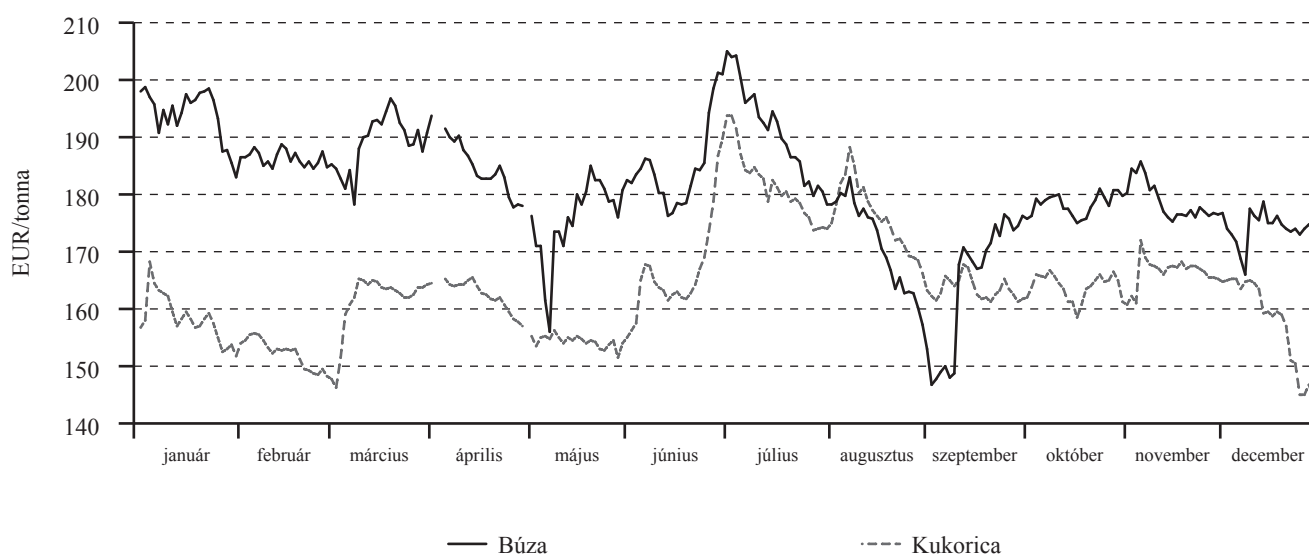
Forrás: CME Group

dollárral szembeni gyengülése fokozta az uniós búza versenyképességét az USA-ban termelttel szemben a világpiacon, és az élénk exporttevékenység lökést adott a termény európai jegyzésének március második felében. Ezt követően a chicagóinál nagyobb mértékben, 195 euró/tonna körüli szintről 160 euró/tonna alá esett a termény kurzusa május elejéig, köszönhetően a bőséges európai tartalékoknak és az ígéretes uniós terméskilátásoknak. Május és július között a chicagói trendhez igazodott a termény fronthavi jegyzése a párizsi árutőzsdén. A júniusi 204 euró/tonna éves csúcsot követően meredeken zuhant a kurzus, és csak a szeptember eleji 147 euró/tonna mélypontot követően jött a fordulat. Noha a változás fő kiváltója a legközelebbi lejáratra vonatkozó határidő módosulása volt

(szeptemberről decemberre), a szeptember–októberi emelkedő trend fő támaszai a búza chicagói jegyzését is mozgató hatások – a déli félteke aratása és az északi félteke vetése körüli aggodalmak – voltak. A november eleji 184 euró/tonnáról végül 175 euró/tonna alá ereszkedett a termény fronthavi kurzusa az év utolsó napjaiban.

A kukorica legközelebbi lejáratra szóló jegyzése részben a búzáéhoz igazodott a párizsi árutőzsdén 2015-ben. Az év első két hónapjában 11 százalékkal, 146 euró/tonnára ereszkedett a kurzus, majd a 160–165 euró/tonna sávban stabilizálódott április végéig. A június elejéig tartó gyengülést a már többször kiemelt áremelkedés időszaka követte, és a fronthavi jegyzés július elején meghaladta a 190 euró/tonna

3. ábra: A búza és a kukorica fronthavi jegyzése a párizsi árutőzsdén (2015)

Forrás: Euronext

szintet. A világpiaci hatások eredményeként a párizsi árutőzsdén is ereszkedett a kukorica jegyzése annak dacára, hogy az európai térséget sújtó aszály megviselte az állományokat és a jelentős terméscsökkenés már ekkor látható volt. Ezt jelezte a búzáét 1-10 százalékkal meghaladó árszint augusztus és szeptember folyamán. A gyenge európai termés és az erőteljes globális gabonapiaci kínálati nyomás ellentétes irányú árbefolyásoló hatása kiegyenlítették egymást, így a termés jegyzése 160-165 euró/tonna környékén hullámzott egészen december elejéig. A korábban vártnál jobb világszintű termés és a 2015/2016. gazdasági évi készletek várható emelkedése 145 euró/tonnára taszította a kukorica párizsi jegyzését 2015 utolsó napjaiban (3. ábra). A két termés jegyzése közötti eltérés az év eleji 25 százalékos körüli szintről folyamatosan szűkült, majd a kukorica javára bekövetkezett átmeneti fordulat után az év végére ismét 20 százalékosra nőtt.

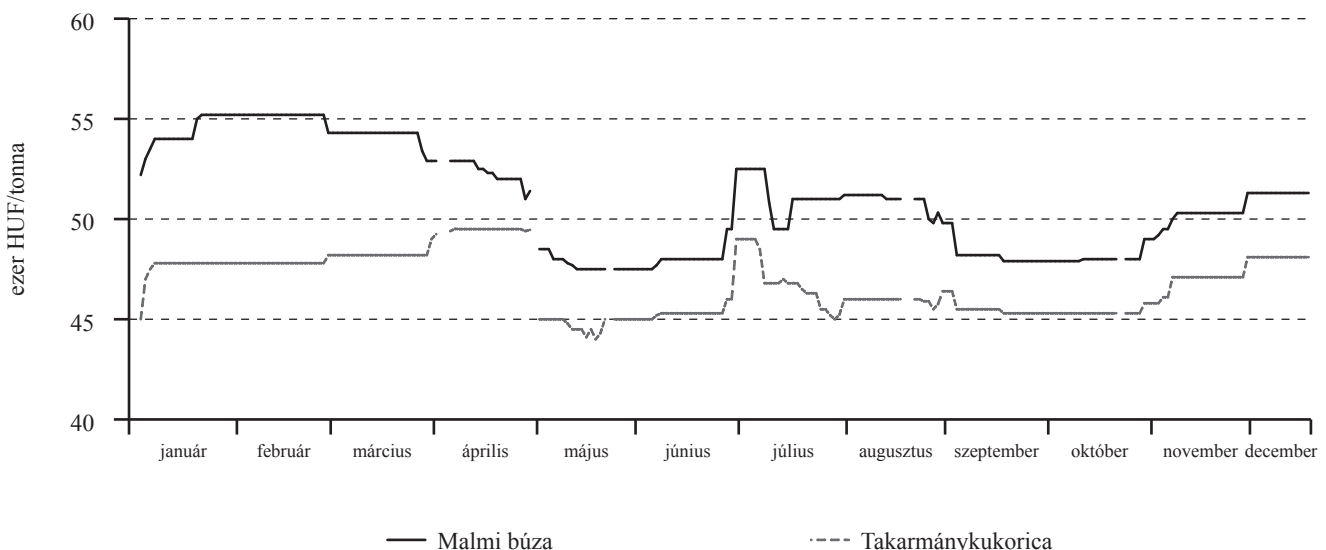
A Budapesti Értéktőzsde (BÉT) áruipari szekciójában ugyanazok a fundamentumok (időjárás, termés, készletek) határozták meg a jegyzések alakulását, mint a chicagói és a párizsi árutőzsdéken, jóllehet a változás kevésbé volt hektikus. A malmi búza és a takarmánykukorica legközelebbi lejáratra szóló jegyzése azonos trendet követett a BÉT-en 2015-ben. A malmi búza fronthavi kurzusa februárban még 55 ezer forint/tonnáig emelkedett, az év további részében azonban már nem érte el ezt a szintet. Február és május között 14 százalékkal, 47,5 ezer forint/tonnára esett a kurzus, részben a határidők változása, részben a világpiaci hatások begyűrűzése miatt. Ezt követően a termés nemzetközi árának emelkedése nyomán július elejéig 52,5 ezer forint/tonnára erősödött a jegyzés, majd júliusban és augusztusban 51 ezer forint/tonna körül sta-

bilizálódott. A kurzus az őszi 48 ezer forint/tonnáról végül 51 ezer forint/tonna fölé emelkedett az év végére (4. ábra).

Az ótermesű takarmánykukorica jegyzése az év eleji 45 ezer forint/tonna szintről 50 ezer forint/tonna közelébe emelkedett április végéig. Noha határidőváltás miatt (májusról júliusra) az addiginál alacsonyabb árszinten jegyezték a terményt májusban és júniusban, az emelkedő trend megmaradt. A július eleji csúcsot követően 45-47 ezer forint/tonna tartományban hullámzott a takarmánykukorica fronthavi kurzusa, majd a búza jegyzéséhez igazodva 2015 utolsó két hónapjában emelkedett, és 48,1 ezer forint/tonnán zárta az évet. A búza és a takarmánykukorica fronthavi jegyzése közötti eltérés 2015 elején volt a legnagyobb, 16 százalékos a búza javára, ami a nyár elejére 5 százalékosra szűkült. A különbség júliusban és augusztusban 10-13 százalékosra nőtt, ugyanakkor az év utolsó harmadában 6-7 százalékosra csökkent.

Magyarországon az étkezési búza áfa és szállítási költség nélküli éves termelői ára a 2014. évtől alig tért el, 48,5 ezer forint/tonna volt 2015-ben (3. melléklet). A takarmánybúza termelői ára ellenben 6 százalékkal, 44,7 ezer forint/tonnára emelkedett, tekintettel arra, hogy 2015-ben az Európai Unióban és Magyarországon is javult a malmi minőségű búza aránya a betakarított termésen belül, így szűkült a takarmánymínőségű terményé. A takarmánykukorica termelői ára az egy évvel korábbit kissé meghaladta, 41,5 ezer forint/tonna volt. Noha árpából a 2015. évinél 12 százalékkal többet takarítottak be a magyar gazdák 2015-ben, a termelői ár nem csökkent a 2014. évi alá. A 41 ezer forint/tonna körüli árszint megtartását segítette az unió igen élénk árpakivitele. Az étkezési búza termelői ára az év eleji 55-56 ezer forint/tonna szintről 46 ezer forint/tonnáig

4. ábra: A búza és a takarmánykukorica fronthavi jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén (2015)

Forrás: BÉT

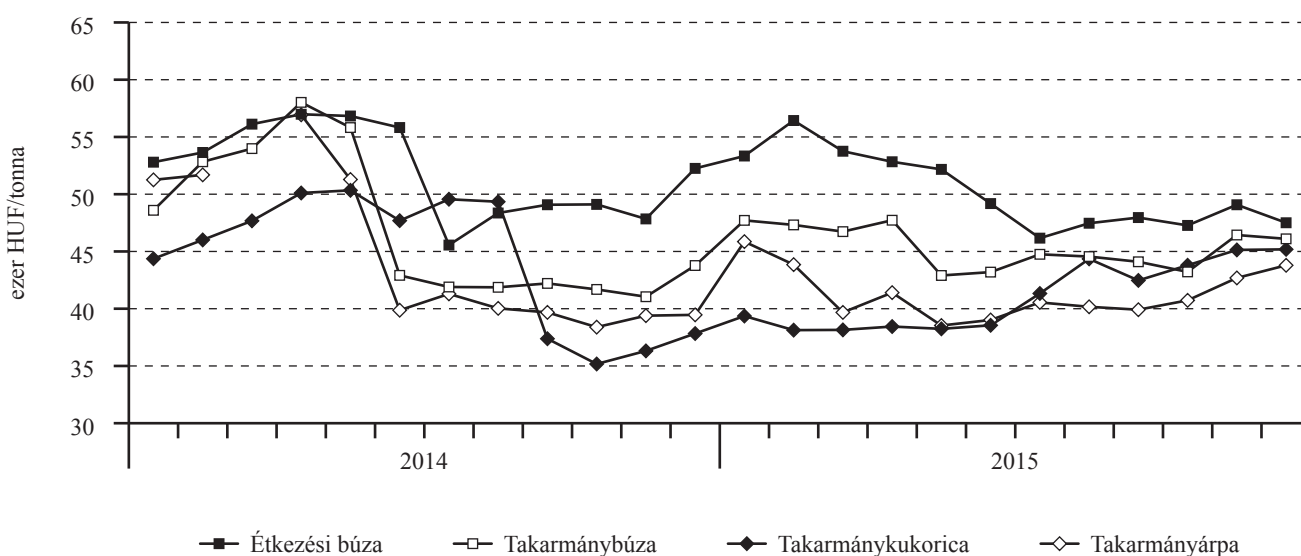
ereszkedett az aratásig, majd 47-49 ezer forint/tonna sávban ingadozott az év végéig. A takarmánybúza termelői ára 4-5 ezer forinttal, 43 ezer forint/tonnára csökkent májusig és a betakarítást követően is tartotta ezt a szintet, végül decemberben 46 ezer forint/tonnára visszakorrigált. A takarmánykukorica termelői ára az év első felében 38 ezer forint/tonna körül stabilizálódott, majd év végéig 45 ezer forint/tonnára erősödött, reagálva a rendkívüli szárazság okozta hazai és uniós terméseszköszökenésre (5. ábra).

A takarmánykeverékek feldolgozói értékesítési ára 2015 első felében szinte alig mozgott, a brojlertápot 89-91 ezer forint/tonna, a hízósertéstápot 74-75 ezer forint/tonna körüli áron (áfa és szállítási költség nélkül)

értékesítették az üzemek. Az év második felében az ár mérsékelt emelkedése figyelhető meg, amit a takarmánygabona-félék drágulása magyaráz. Decemberben a brojlertápot 100 ezer forint/tonna, a hízósertéstápot 78 ezer forint/tonna áron talált vevőre a piacon (6. ábra).

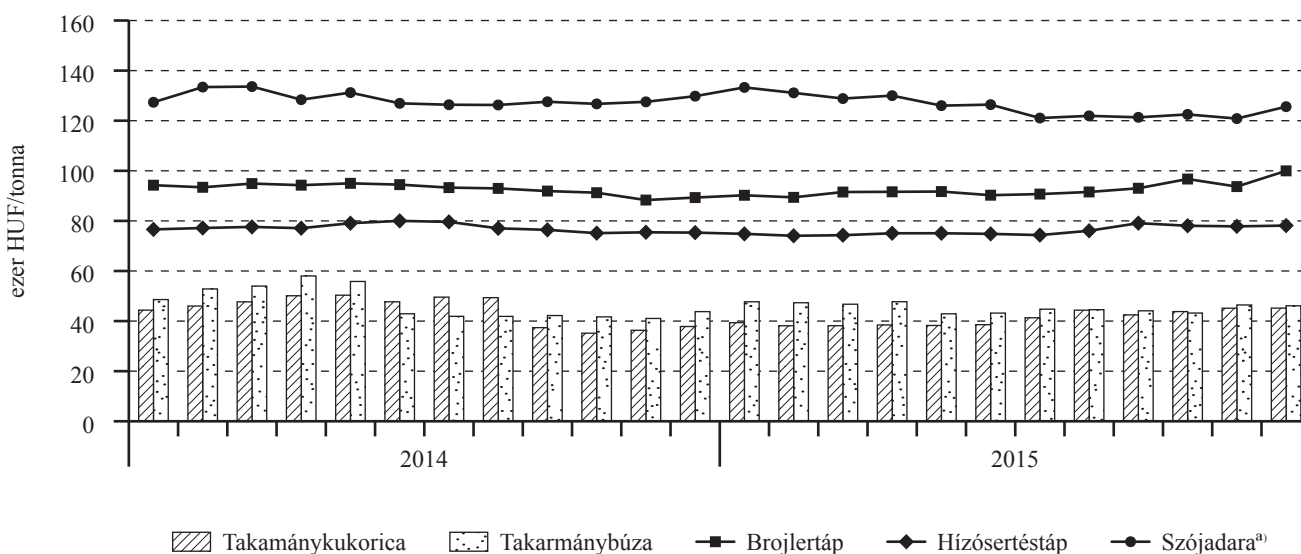
A gabonaalapú termékek feldolgozói értékesítési ára éves szinten 0-5 százalékkal tért el 2015-ben az egy évvel korábbi átlagától. A finomliszt ára nem változott, miközben a fehér kenyérliszté (-2 százalék) és a tésztaipari liszté (-1 százalék) kissé csökkent. A rétesliszt értékesítési ára ugyanakkor 2 százalékkal, a búzadarabé 5 százalékkal emelkedett egy év alatt (3. melléklet). A finomliszt fogyasztói ára 3,6 százalékkal múlta alul 2015-ben a 2014. évet (25. melléklet).

5. ábra: A gabonafélék termelői ára (2014–2015)

Forrás: AKI PÁIR

6. ábra: A gabonafélék termelői, a szójadara import- és a brojler-, illetve a hízósertéstápot feldolgozói értékesítési ára (2014–2015)

^{a)} Határparitásos importár.

Forrás: AKI PÁIR, KSH

Olajnövény

Világ- és európai piaci tendenciák

Az Oil World (2016) a tíz legfőbb olajmag (szójabab, gyapot, földimogyoró, napraforgómag, repcemag, szezám, pálmamag, kopra, lenmag, ricinusmag) globális termését az egy évvel korábbi rekordtól 1,5 százalékkal elmaradóra, 521 millió tonnára becsüli a 2015/2016. gazdasági évre (3. táblázat). A mérséklődés az olajmagok termőterületének zsugorodásával és a kisebb termésátlagokkal magyarázható. Az USA, Kína és Kanada termőterülete nagyobb mértékben csökken, mint ahogyan az Brazíliában, Indonéziában és Malajziában nő, így összességében 274,2 millió hektár adhat termést a 2015/2016. gazdasági évben. Az átlagos hozam 1,9 tonna/hektár lehet.

A kibocsátás csökkenése ellenére a tíz legfőbb olajmagból az előző gazdasági évinél 1,6 százalékkal több, 437 millió tonna kerülhet a világ olajútöibe a 2015/2016. évi szezonban. A bővülést a szójabab növekvő (+5 százalék) feldolgozása táplálja, ugyanakkor földimogyoróból, napraforgómagból, szezám-magból, pálmamagból, lenmagból és ricinusmagból is többet használhatnak olaj előállítására, a gyapotmag, a repcemag és a kopra feldolgozása ellenben csökkenhet. A várakozások szerint a tíz fő olajmag 2015/2016. gazdasági évi globális átmenő készlete a nagyobb mértékű felhasználás ellenére sem csökken, tekintettel arra, hogy a 2015/2016. évi már a negyedik szezon a sorban, amikor a termelés volumene felülmúlja a felhasználását. A zárókészlet 4 százalékos bővülése egyúttal a készlet/felhasználás mutató 0,5 százalékpontos javulását is eredményezheti. Elsősorban a szójababkészletek gyarapodására lehet számítani, miközben a repcemag és a napraforgómagé apadhat. A nemzetközi kereskedelembe jutó tíz legfontosabb olajmag mennyisége 153 millió tonnára emelkedhet a 2015/2016. évi szezonban (+3 százalék).

Az Oil World (2016) a növényi olajok globális előállítását 180 millió tonnára prognosztizálja a 2015/2016. gazdasági évre vonatkozóan, ami éppen meghaladná az előző szezonét. Az utóbbi évekhez hasonlóan pálmajolaj (62 millió tonna), szójaolaj (51 millió tonna), repceolaj (25 millió tonna) és napraforgóolaj (15 millió tonna) készül a legnagyobb mennyiségben. A világ növényolaj-felhasználása várhatóan 3 százalékkal, 181 millió tonnára emelkedik ugyanebben az összehasonlításban, ami a zárókészlet csökkenését vetíti előre.

Szójabab

A 2015-ös naptári év elején aratták a déli félteke 2014/2015. gazdasági évi szójababtermését. A két legnagyobb termelőnél, Brazíliában és Argentínában a kibocsátás 14 százalékkal rekordszintűre nőtt, és a 157 millió tonna össztermés a globális kibocsátás felét jelentette (Oil World, 2016). Gyenge valutájuk miatt a két dél-amerikai országból származó szójabab versenyképessége nőtt a világpiacon az USA-ban termelttel szemben az év ezen időszakában.

A 2015/2016. gazdasági év már a negyedik lehet a sorban, amikor újabb rekord-szójababtermést takarítanak be a világon, jöllehet az Oil World (2016) által 320 millió tonnára jelzett kibocsátás csupán 70-80 ezer tonnával múlta felül az egy évvel korábbit. Az északi félteke termelését 144 millió tonna (-2 százalék), a déliét 176 millió tonna (+2 százalék) körül várják. Úgy tűnik, a legfőbb szójatermelő országok közül az USA és Brazília egyaránt növelni képes kibocsátását az előző gazdasági évihez viszonyítva. Mindeközben Argentínában kissé csökkenhet a termelés a 2015/2016. évi szezonban. A szójabab 87 millió tonnás globális nyitókészlete 33 százalékkal haladta meg 2015 szeptemberében az egy évvel korábbit, ezért a kínálat soha nem látott nagyságúra, 407 millió tonnára (+6 százalék) duzzadhat a folyó évi szezonban. Az olajutókben

3. táblázat: A tíz legfőbb olajmag globális mérlege

	2014/2015. gazdasági év	2015/2016. gazdasági év
	millió tonna	
Nyitókészlet	80,0	99,8
Termelés	529,3	521,3
Import	148,3	152,7
Forrás	609,4	621,1
Felhasználás	509,5	517,1
Export	149,4	152,7
Zárókészlet	99,8	104,1
Készlet/felhasználás, %	19,6	20,1

Forrás: Oil World

várhatóan 273 millió tonna terményt dolgoznak fel (+6 százalék), továbbá az egyéb felhasználásra kerülő szójabab mennyisége 2 millió tonnával, 43 millió tonnára növekszik. A felhasználást felülmúló termelésnek köszönhetően 2016. augusztus végén az egy évvel korábbinál 5 százalékkal több, azaz 92 millió tonna szójabab maradhat a tárolókban. A globális készlet/felhasználás mutató az egy évvel korábbihoz képest előreláthatóan 29,1 százalék körül marad (4. táblázat). Az egy évvel korábbinál 2-3 százalékkal több szójabab, azaz 131 millió tonna fordulhat meg a világpiacon a 2015/2016. évi szezonban.

A világ elsőszámú szójababtermelőjénél, az Amerikai Egyesült Államokban az egy évvel korábbi rekordot éppen meghaladó mennyiségű, 107 millió tonna terményt takarítottak be 2015-ben. Az erős dollár okozta versenyhátrány a gabonafélék mellett a szójabab piacán is éreztette hatását. Az Oil World (2016) ezért az észak-amerikai ország szójababexportjának 7 százalékos csökkenését prognosztizálja a 2015/2016. gazdasági évre, vagyis 47 millió tonnát szállíthat a világpiacra. Ezzel az USA ismét a második helyre szorul a vezető szójababexportőrök rangsorában, Brazília mögé. Figyelembe véve, hogy az USA-ban a szakértők a teljes felhasználás 2 százalékos csökkenésére (55 millió tonnára) számítanak, a zárókészlet megkészszerződhet, és 11,5 millió tonna tartalék maradhat a 2015/2016. évi szezon végére.

A 2015/2016. gazdasági évi globális szójababtermésre vonatkozó előrejelzéseket bizonytalanná teszi, hogy a világtermelés felét adó két dél-amerikai országban, Argentínában és Brazíliában 2016 tavaszán fejezik be a betakarítást. A 2016. márciusi prognózisok Brazíliában az újabb rekordtermést sem tartották kizártnak, Argentínában azonban a kibocsátás csökkenését vetítették előre, így előbbinél 100 millió tonnát, utóbbinál 58-60 millió tonnát jeleztek. A két latin-amerikai ország gyenge valutáiból adódó versenyelőny várhatóan továbbra is megmarad, aminek exportélnéki

hatását csak fokozza a 2015 decemberében hivatalba lépett új argentin elnök intézkedése. Ennek értelmében a korábban a szójababra alkalmazott 35 százalékos, valamint a szójadarára és -olajra vonatkozó 32 százalékos exportvámot egyaránt 5 százalékkal mérsékeltek (USDA, 2015b). A fentiek eredményeként Argentína 2015/2016. gazdasági évi kivitele 17 százalékkal 13 millió tonnára, Brazíliáé 12 százalékkal 56 millió tonnára nőhet. A zárókészlet drasztikus csökkenésére mégsem kell számítani, sőt, Brazíliában – amennyiben a márciusi termésvárakozások realizálódnak – a 4 százalékos bővülés sem elképzelhetetlen. Argentínában a tartalékok 7 százalékos apadása ellenére is 30 millió tonna szójabab maradhat raktáron a szezon végén.

A termelés növekedésének és a világpiaci forgalom élénkülésének fő hajtóereje továbbra is Kína növekvő igénye. Az ország importszójababtól való függőségét a feldolgozás növekedése erősíti, miközben babtermése 15 százalékkal, 10,5 millió tonnára csökkent a 2015/2016. gazdasági évben (Oil World, 2016). Kína szójabab-felhasználása – elsősorban a húsfogyasztás növekedésével összefüggő állatállomány-bővülés miatt – dinamikusan nőtt az elmúlt évtizedben, és a folyó évi szezonban 74 millió tonnát dolgozhatnak fel az olajmalmok. Így az ázsiai ország jelentős mennyiségű behozatalra szorul a 2015/2016. gazdasági évben is, 82 millió tonnát (+4 százalék, rekord) importálhat. Kína a világ legnagyobb szójababimportőreként a nemzetközi forgalomba kerülő szójabab közel kétharmadát vásárolja évente, jórészt Brazíliából és az USA-ból.

Az Európai Unióban a fehérjenövények termesztését ösztönző támogatásoknak köszönhetően számottevően nőtt a szójabab termőterülete 2015-ben. Az Eurostat adatai szerint 837 ezer hektáron (+47 százalék) hozzávetőlegesen 2,2 millió tonna szójabab termett. A kibocsátás 22 százalékos bővülése ellenére ez a mennyiség továbbra is csupán a töredékét fedezi a belpiaci szükségletnek. Az unió vezető szójababtermelőjének számító Olaszországban 1,1 millió tonna szó-

4. táblázat: A szójabab és a szójadara globális mérlege

	millió tonna			
	Szójabab		Szójadara	
	2014/2015. gazdasági év	2015/2016. gazdasági év	2014/2015. gazdasági év	2015/2016. gazdasági év
Nyitókészlet	65,22	86,96	6,30	7,99
Termelés	320,29	320,36	204,43	215,14
Import	125,73	130,90	63,55	67,22
Forrás	385,51	407,32	210,73	223,13
Felhasználás	298,55	315,59	202,55	214,73
Export	127,02	130,96	63,74	67,36
Zárókészlet	86,96	91,73	7,99	8,26
Készlet/felhasználás, %	29,1	29,1	3,9	3,9

Forrás: Oil World

jababot takarítottak be a gazdák. Kibocsátásban töle messze elmaradt a második és harmadik legnagyobb termelő tagország, Románia és Franciaország, ahol 262 ezer, illetve 261 ezer tonna volt a termés. Magyarország 147 ezer tonna termelésével negyedik a rangsorban. A Strategie Grains (2015b) adatai szerint a sajtolóüzemek kereslete uniós szinten 14 millió tonna körül mozog, ezért a teljes igény biztosításához 13 millió tonnánál is több behozatal szükséges a 2015/2016. gazdasági évben is. A 77 százalékban Brazíliából és USA-ból származó import zöme Spanyolországba, Hollandiába és Németországba érkezik.

A világ szójadara-előállítás 215 millió tonna körül (+6 százalék) valószínűsíthető a 2015/2016. évi szezonban (Oil World, 2016). A dara világgpiaci forgalma a kínálat növekedése miatt a 2015 októbertől és 2016 szeptembere közötti időszakban 67 millió tonnára emelkedhet, ez az egy évvel korábbinál közel 4 millió tonnával lenne több. Az elemzők a szójaolaj előállítását és felhasználását egyaránt 51 millió tonnára (+6 és +7 százalék) jelzik, és előreláthatóan 13 millió tonna termék (+15 százalék) cserélhet gazdát a nemzetközi piacon a folyó gazdasági évben. A szójaolajkészletek világszinten várhatóan 7,5 százalékkal, 5,3 millió tonnára emelkednek.

Napraforgómag

A napraforgómag globális kibocsátása a vetésterület és a hektáronkénti hozam kismértékű növekedése miatt 1,4 százalékkal, 41,5 millió tonnára nőhet a 2015/2016. gazdasági évben (Oil World, 2016). Az olajipari felhasználás 37 millió tonnára (+2 százalék) emelkedhet, ellenben a külkereskedelemben jutó mennyiség 1,8 millió tonnára (–4 százalék), a zárókészlet 2,8 millió tonnára (–3 százalék) csökkenhet.

Világszinten 15,4 millió tonna napraforgóolajat állíthatnak elő és a felhasználást is ugyanennyire jelzik

a szakértők (5. táblázat). A legnagyobb olajexportőrök Ukrajna, Oroszország és Törökország lehetnek. Az importőrök között első helyen India állhat, majd az EU, Törökország és Kína következik a sorban.

A napraforgómag-termelés szempontjából piacvezető Ukrajnában az előző évinél 14 százalékkal több, azaz 11,4 millió tonna, míg a második legnagyobb termelő Oroszországban 9,7 millió tonna (+8 százalék) napraforgómagot takarítottak be a gazdák 2015-ben. A két fekete-tengeri országban szinte a teljes olajmagtermés belföldön kerül feldolgozásra. Az Oil World (2016) előrejelzése szerint Ukrajnában 4,7 millió tonnára (+13 százalék), Oroszországban közel 4 millió tonnára (+8 százalék) nőhet a napraforgóolaj kibocsátása a 2015/2016. gazdasági évben. Az Ukrajnában előállított olaj 90 százalékát az ország határain kívül értékesítik, ami a 2015. naptári évben közel 4 millió tonnát tett ki. Az UkrAgroConsult tanácsadó ügynökség adatai szerint az ukrainai napraforgóolaj elsődleges célpiacai India (35 százalék) és Kína (15 százalék) voltak. Az Európai Unió tagországaiba (Spanyolország, Hollandia, Olaszország), valamint a mediterrán országokba (Egyiptom, Törökország) egyaránt 100–200 ezer tonna körüli mennyiséget szállítottak. Oroszországban évente 2,2–2,3 millió tonna igény jelentkezik a napraforgóolaj iránt, amit a belföldi olajmalmok könnyen kiszolgálnak. Emellett jócskán jut exportra is, amit a 2015/2016. évben 1,6 millió tonnára (+14 százalék) jeleznek a szakértők. A két fekete-tengeri ország együttesen a napraforgóolaj nemzetközi forgalmának csaknem háromnegyedét bonyolítja.

Az Európai Unió napraforgómag-termelésének 14 százalékos csökkenéséhez elsősorban a hektáronkénti hozam 13 százalékos gyengülése járult hozzá, jóllehet a növény termőterülete is zsugorodott 2015-ben a 2014. évihez képest. A Strategie Grains (2016b) szerint a 4,1 millió hektárról igen gyenge, 1,85 tonna/hektár átlagtermés mellett 7,6 millió tonna napra-

5. táblázat: A napraforgómag és a napraforgóolaj globális mérlege

	Napraforgómag		Napraforgóolaj	
	2014/2015. gazdasági év	2015/2016. gazdasági év	2014/2015. gazdasági év	2015/2016. gazdasági év
Nyitókészlet	2,83	2,88	2,00	1,83
Termelés	40,90	41,49	15,13	15,42
Import	1,88	1,78	7,33	8,00
Forrás	43,73	44,37	17,13	17,25
Felhasználás	40,85	41,58	15,28	15,41
Export	1,87	1,79	7,35	8,03
Zárókészlet	2,88	2,79	1,83	1,81
Készlet/felhasználás, %	7,1	6,7	12,0	11,8

Forrás: Oil World

forgómagot takarítottak be a gazdák. A legfőbb termelő országok közül Romániában – a termőterület növekedése ellenére – az egy évvel korábbinál 13 százalékkal kevesebb, 1,8 millió tonna mag termett. Bulgária kibocsátása 18 százalékkal, 1,6 millió tonnára, Franciaországé 21 százalékkal, 1,2 millió tonnára esett. A magyarországi termelés 3 százalékkal múlta alul a 2014. évi rekordot, 1,5 millió tonna mag került a tárolókba 2015 őszén. A várakozások szerint az unió napraforgómag-exportja 38 százalékkal, 353 ezer tonnára csökken a 2015/2016. gazdasági évben, ugyanakkor az import megkétszereződhet, közel félmillió tonna érkezhethet a harmadik országokból (Strategie Grains, 2015b, 2016b). A behozatal nagyobb mértékű növekedése nem valószínű, tekintettel arra, hogy a régióban és a világon is meghatározó két termelő, Ukrajna és Oroszország az alapanyagot saját maga dolgozza fel, és inkább a magasabb hozzáadott értékű terméket, a napraforgóolajat exportálja. Az EU-ban így 6,9 millió tonna napraforgómagot fordíthatnak olaj előállítására a 2015/2016. évi szezonban, az egy évvel korábbinál 10 százalékkal kevesebbet. Ez 2,9 millió tonna olaj előállítására elegendő, holott az uniós igényt 3,7 millió tonnára jelzik, ennek fedezéséhez és a tartalékok szinten tartásához 1,1 millió tonna napraforgóolaj behozatala szükséges, jórészt Ukrajnából, Argentínából és Oroszországból.

Az Oil World (2016) a déli félteke legnagyobb napraforgómag-termelő országának, Argentínának a 2015/2016. gazdasági évi napraforgómag-termését 2,7 millió tonnára becsüli, ami 7,5 százalékkal múlta alul az előző szezon kibocsátását. A kínálat szűkülése miatt a dél-amerikai ország napraforgóolaj-termelése 2 százalékkal, 1,1 millió tonnára mérséklődhet. A dél-amerikai ország olajtermelésének felét exportálhatja a folyó évi szezonban.

Repcemag

Az Oil World (2016) világszinten 64,1 millió tonna repcemagtermést jelez a 2015/2016. gazdasági évre, amely az előző szezon kibocsátását 5 százalékkal múlja alul. Bár az átlagtermés kissé javult, a növény termőterülete 6 százalékkal zsugorodott egy év alatt. A termés mérséklődése miatt az egy évvel korábbinál 5 százalékkal kevesebb, 62 millió tonna mag juthat olajipari feldolgozásra. A termés nemzetközi forgalma kissé lanyhulhat, 13,6 millió tonna fordulhat meg a világpiacra a 2015/2016. gazdasági évben. Kanada külpiaci részesedése 9,6 millió tonna exporttal 70 százalékra nőhet, miközben Ausztráliáé és Ukrajnáé csökkenhet. Az importőrök oldaláról Kína behozatala 3,9 millió tonnára eshet (–15 százalék), ugyanakkor az Európai Unióé meghaladhatja a 3 millió tonnát (+20 százalék). A szakértők szerint a repcemag globális zárókészlete közel 9 százalékkal, 5,4 millió tonnára apadhat a szezon végére (6. táblázat).

A prognózis szerint 25,4 millió tonna (–5 százalék) repceolajat állíthatnak elő világszerte a 2015/2016. évi szezonban. A repceolaj iránti globális kereslet – a 4 százalékos visszaesés ellenére – felülmúlhatja a termelést, azonban az előző szezon készleteinek felhasználásával biztosítható a teljes igény, jöllehet a zárókészlet 13 százalékkal, 4,4 millió tonnára csökkenhet. A legnagyobb olajexportőr Kanada marad, az importőrök között pedig első helyen az USA állhat.

A világ vezető repcemagtermelőjénél, az Európai Unióban – az átlaghozam (3,4 tonna/hektár) és a termőterület (6,45 millió hektár) csökkenése miatt – az egy évvel korábbihoz viszonyítva 10 százalékkal kevesebb, azaz 22 millió tonna repcemagot takarítottak be a gazdák 2015-ben (Strategie Grains, 2016b). Ez

6. táblázat: A repcemag és a repceolaj globális mérlege

	Repcemag		Repceolaj	
	2014/2015. gazdasági év	2015/2016. gazdasági év	2014/2015. gazdasági év	2015/2016. gazdasági év
Nyitókészlet	7,51	5,95	5,56	5,13
Termelés	67,49	64,13	26,65	25,37
Import	14,29	13,63	4,14	4,12
Forrás	75,00	70,07	32,21	30,50
Felhasználás	69,05	64,65	27,11	26,04
Export	14,10	13,61	4,12	4,12
Zárókészlet	5,95	5,42	5,13	4,46
Készlet/felhasználás, %	8,6	8,4	18,9	17,1

Forrás: Oil World

a világtermelés harmadát jelenti. A rendkívüli nyári szárazság eltérő mértékben érintette az egyes tagországok kibocsátását. Franciaországban takarították be a legtöbb repcemagot 2015-ben: 5,3 millió tonna mag termett (–4 százalék). A korábban piacvezető Németország 19 százalékos termésvesztése miatt az 5 millió tonnát alig meghaladó termésével a második helyre csúszott a termelők rangsorában. Lengyelországban 15 százalékkal 2,8 millió tonnára, a Cseh Köztársaságban 18 százalékkal 1,3 millió tonnára, Romániában 16 százalékkal 983 ezer tonnára esett a termelés. Az Egyesült Királyságban a hozamok javulása a kibocsátás 3 százalékos emelkedését okozta 2015-ben, így 2,5 millió tonna mag került a tárolókba. Annak ellenére, hogy a világon a legtöbb repcemagot az unióban termelik, a 22 millió tonna termés nem nyújt elegendő fedezetet az olajmalmok igényeihez. Noha az EU-ban olaj-előállításra a prognózis szerint az egy évvel korábbinál 4 százalékkal kevesebbet, 23,6 millió tonnát használhatnak a 2015/2016. gazdasági évben, a 3,1 millió tonnára jelzett import (+32 százalék) az olajipari és az egyéb célú felhasználás, valamint a készletek szinten tartása érdekében is szükséges. A behozatal felét Ausztrália, további 36 százalékát Ukrajna biztosítja. Az előállított 9,9 millió tonna repceolaj teljes egészében az Európai Unióban kerül felhasználásra.

Kanadában a hozam 8 százalékos javulásának köszönhetően – a terület zsugorodása ellenére – a canola kibocsátása 5 százalékkal, 17,2 millió tonnára nőtt a 2015/2016. gazdasági évben (Oil World, 2016). A belső feldolgozásra szánt 7,9 millió tonna (+6 százalék) mellett a világ elsőszámú repcemagexportőreként 9,6 millió tonnát (+6 százalék) képes elhelyezni külföldön, elsősorban Kínában, Japánban és Mexikóban (IGC, 2016b). Az észak-amerikai ország a jelentős mennyiségű mag mellett az évente 3,1–3,4 millió tonna mennyiségben előállított repceolaj háromnegyedét is exportálja. Ezzel a mennyiséggel a repceolaj-exportőrök között is vezető szerepet tölt be.

Az európai piac szempontjából meghatározó két ország, Ukrajna és Ausztrália repcemagtermésének jelentős részét exportálja. Ausztráliában a termőterület csökkenése miatt az előző szezonban betakarítottnál 13 százalékkal kevesebb, 3 millió tonna canolatermést jeleznek a 2015/2016. gazdasági évre (Oil World, 2016). Ebből 2,2 millió tonnát exportálhatnak, jórészt az Európai Unióba (68 százalék). Ukrajna repcemagtermelése 21 százalékkal, 1,8 millió tonnára csökkent 2015-ben, aminek eredményeként a kivitel 40 százalékkal eshet vissza a folyó évi szezonban. Az 1 millió tonnát alig meghaladó mennyiség elsődleges célpiaca a Stratégie Grains (2016b) számításai szerint az Európai Unió lesz ebben a szezonban is.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Magyarországon a napraforgómag betakarított területe 4 százalékkal haladta meg a 2014. évi 2015-ben, 615 ezer hektár volt a KSH adatai szerint. Az aszályos nyári időjárás miatt a hektáronkénti hozam 7 százalékkal, 2,51 tonnára gyengült ugyan, azonban a 2010–2014. évek átlagát 7 százalékkal még így is felülmúlta. Ezek eredményeként a kibocsátás 3 százalékkal maradt el az előző évi rekordtól, és 1,543 millió tonna napraforgómag került a tárolókba 2015-ben.

A KSH adatai szerint repcemagot az előző évihez viszonyítva 4 százalékkal nagyobb területről, 222 ezer hektárról takarítottak be 2015-ben, ez 4 százalékkal haladta meg a 2010–2014. évek átlagát. Az aszályos évjárat hatására az egy évvel korábbihoz viszonyítva közel 20 százalékkal romlott a hozam, hektáronként átlagosan mindössze 2,63 tonna termett. Noha emiatt a betakarított termés 16,5 százalékkal, 584 ezer tonnára csökkent 2015-ben, ez a mennyiség 8 százalékkal felülmúlta az ötéves átlagot.

Magyarország a 2015-ben bevezetett termeléshez kötött közvetlen támogatás ösztönözte a gazdákat a szójabab vetésére. Ennek keretében ugyanis a szemes fehérjenövények – köztük a szójabab – termesztéséhez évi 13,5 millió euró (~4 milliárd forint) támogatás fizethető ki a Közös Agrárpolitika (KAP) 2015–2020 közötti költségvetési időszakában. Az új agrárpolitikai eszköz bevezetése a kezdeti reményeket is túlszárnyalta, hiszen a tavasszal még 63 ezer hektárra előirányzott helyett végül a szója termőterülete rekordnagyságúra, 77 ezer hektárra nőtt 2015-ben, a szójatermesztő gazdaságok száma egy év alatt megháromszorozódott, 5157-re bővült. Jóllehet a kedvezőtlen időjárási feltételek miatt a termésátlag alig 1,85 tonna/hektár (–29 százalék) lett, a 2014. évinél 80 százalékkal nagyobb területről betakarított 143 ezer tonna (+25 százalék) termés is rekordnak tekinthető. A KAP 2015-től életbe lépett fehérjeprogramja és a Duna menti régiók együttműködésének (Donau-Soja program) célja a szójatermesztés felfuttatása Európában. Ennek eredményeként várhatóan Magyarországon is tovább nő a szójatermő területek nagysága és a kibocsátás, hiszen az ország szójatermelési potenciálja messze nincs kihasználva. Szakértők szerint akár 120 ezer hektárra is növelhető a vetésterület, amelyről évente legalább 250–300 ezer tonna szójababot lehetne betakarítani, ami a hazai szójadara-szükséglet harmadát-felét fedezné.

Bel- és külpiaci értékesítés

A KSH adatai szerint Magyarországon a termelők a 2014. évinél 21 százalékkal több, 828 ezer tonna napraforgómagot értékesítettek a hazai feldolgozóknak és kereskedőknek 2015-ben. Az év első felében fokozatosan csökkent a belpiaci forgalom, és júliusra elapadtak a készletek. A bőséges 2014. évi kibocsátásnak köszönhetően a 2015. január–augusztus közötti időszakban 30 százalékkal több napraforgómag fordult meg a piacon 2014 azonos időszakához viszonyítva. Ez a tendencia az év utolsó harmadában is megmaradt (+19 százalék), és a teljes 2015. évi forgalom 80 százaléka, azaz 660 ezer tonna cserélt gazdát ekkor. A kereskedelem szeptemberben és októberben csúcsosodott ki, amikor közel 543 ezer tonna termék fordult meg a piacon. A belpiaci értékesítés élénkülésével egy időben lanyhult a napraforgómag exportja, 2015-ben ugyanis 392 ezer tonnát, az egy évvel korábbinál 13 százalékkal kevesebbet helyeztünk el a külföldi piacokon (7. ábra). A szállítmányok 35 százaléka Németországba, 21 százaléka Hollandiába irányult, emellett Ausztria 12 százalékkal, Olaszország 11 százalékkal részesedett külpiaci értékesítésünkben. Magimportunk 32 százalékkal, 170 ezer tonnára csökkent ugyanakkor, ennek kétharmada Romániából érkezett. A napraforgóolaj kivitele 7 százalékkal mérséklődött, 467 ezer tonna talált vevőre a nemzetközi piacon. A legnagyobb volumenben Hollandiába (33 százalék) és Németországba (18 százalék) szállítottuk a feldolgozott terméket 2015-ben.

A 2015. naptári évben az egy évvel korábbihoz hasonló mennyiségű, 362 ezer tonna repcemagot értékesítettek a termelők. Az év első felében a még megmaradt 2014. évi termést kínálták, amelynek forgalma – köszönhetően a bőséges 2014. évi kibocsátásnak – az

egy évvel korábbihoz képest 70 százalékkal nőtt, jóllehet ez az éves volumen csupán 14 százalékát tette ki. A termelői értékesítés ebben az évben is közvetlenül az aratást követően, júliusban tetőzött, amikor a piaci szereplők 236 ezer tonnával kereskedtek (ez az éves felvásárlás kétharmada). Az év hátralévő részében a készletek folyamatos apadásával lassult a felvásárlás üteme. Magyarország repcemagexportja a kisebb kínálat következtében 18 százalékkal csökkent. A kiszállított 481 ezer tonna 58 százaléka Németországban, 32 százaléka Ausztriában talált vevőre. Repceolajexportunk felülmúlta az importunkat, közel 70 ezer tonnát szállítottunk ki, miközben 54 ezer tonna érkezett külföldről. Kivitelünk jórészt Németországba (30 százalék), Ausztriába (18 százalék), Szlovákiába (13 százalék), Hollandiába (13 százalék) és Horvátországba irányult (12 százalék), behozatalunk zöme Csehországból (49 százalék) és Szlovákiából (30 százalék) származott.

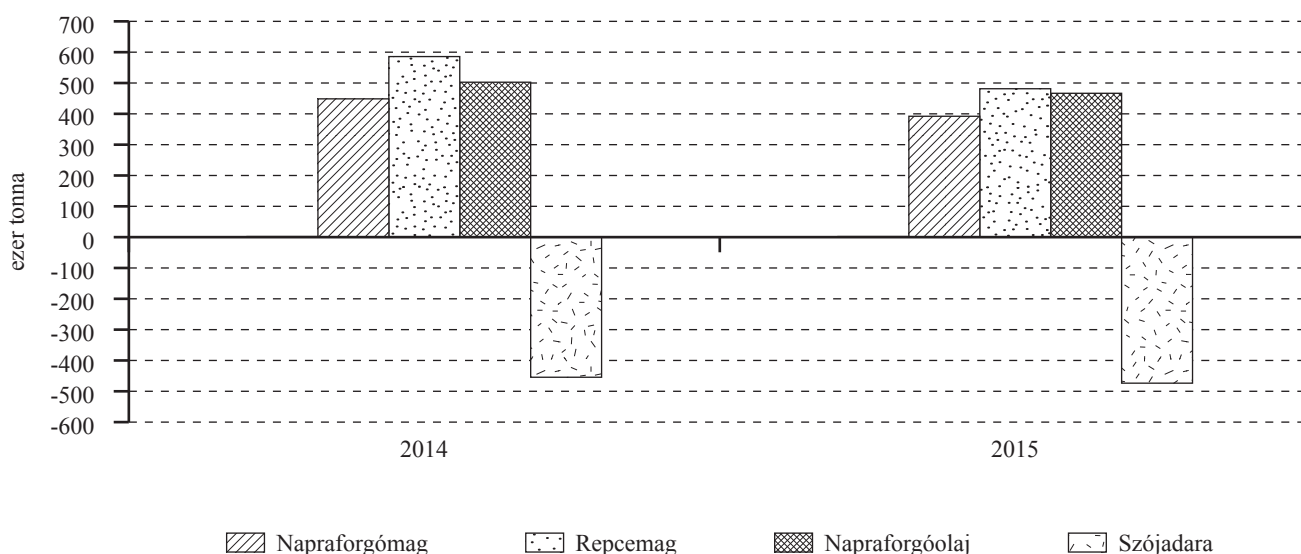
Magyarország szójadaraimportja 4 százalékkal, 474 ezer tonnára nőtt 2015-ben az előző évihez viszonyítva (4. melléklet). A termék elsősorban Brazíliából és az USA-ból érkezett Szlovénia, Németország és Hollandia tengeri kikötőin keresztül.

A piaci árak tendenciája

Az árutőzsdéken az olajmagvak és származékaik jegyzését alapvetően a készletek és a főbb termelő és exportőr országok 2015. évi terméskilátásai, valamint a növényi olajok iránti globális kereslet alakították 2015-ben.

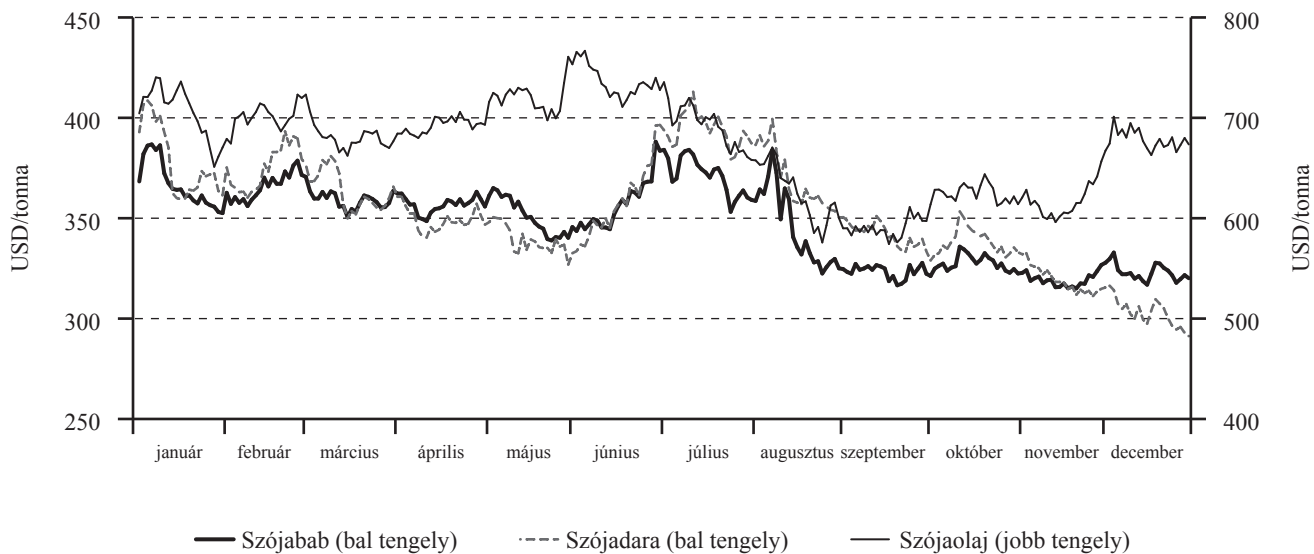
A szójabab fronthavi jegyzése a déli félteke betakarítással bővülő kínálatának, valamint Brazília és az

7. ábra: Egyes olajnövények és származékaik külkereskedelmének egyenlege (2014–2015)

Forrás: KSH

8. ábra: A szójabab, a szójadara és a szójaolaj fronthavi jegyzése a chicagói árutőzsdén (2015)

Forrás: CME Group

USA exportpiaci elsőbbségért folytatott versenyének árbefolyásoló hatására ingadozott a 2015. január–májusi időszakban. Egyrészt ugyanis a dél-amerikai ország új termésének kivitelét ösztönözte a gyenge brazil reál, másrészt azonban a brazil szállítmányozók és az argentin kikötői munkások sztrájkja az importőrök keresletét időről időre az USA felé terelte. Végül a kurzus az év elejénél 11-12 százalékkal alacsonyabb szintre, 340 dollár (USD)/tonna alá süllyedt május végén. A június elején indult áremelkedésnek az USA-ban a vetés késése (heves esőzések, *El Niño*) és az észak-amerikai ország élénk exportja adott támaszt. Júliusban a kínai értékpapírok 30 százalékos értékvesztése okozta pénzpiaci bizonytalanság hatása begyűrűzött a szójabab piacára és a termény legközelebbi lejáratra szóló jegyzése 353-388 dollár/tonna között ingadozott. (A labilis piaci hangulat érthető, tekintettel arra, hogy Kína a globális kereskedelembe kerülő szójabab kétharmadát vásárolja minden szezonban, így az ázsiai ország vásárlóerejének gyengülése a világ szójababpiacán jelentős túlkínálathoz vezetne.) Ezt követően az erős dél-amerikai verseny és a biztató 2015/2016. gazdasági évi globális terméskilátások nyomására 320 dollár/tonna környékére ereszkedett a szójabab fronthavi jegyzése a chicagói árutőzsdén augusztus végére. Az év hátralévő részében szűk sávban, 315-335 dollár/tonna között hullámozott a kurzus, annak ellenére, hogy a szakértők az új szezonban is rekordtermést vetítettek előre. A jegyzés csökkenését elsősorban a déli félteke ekkor még bizonytalan terméskilátása és az USA élénk exportja akadályozta.

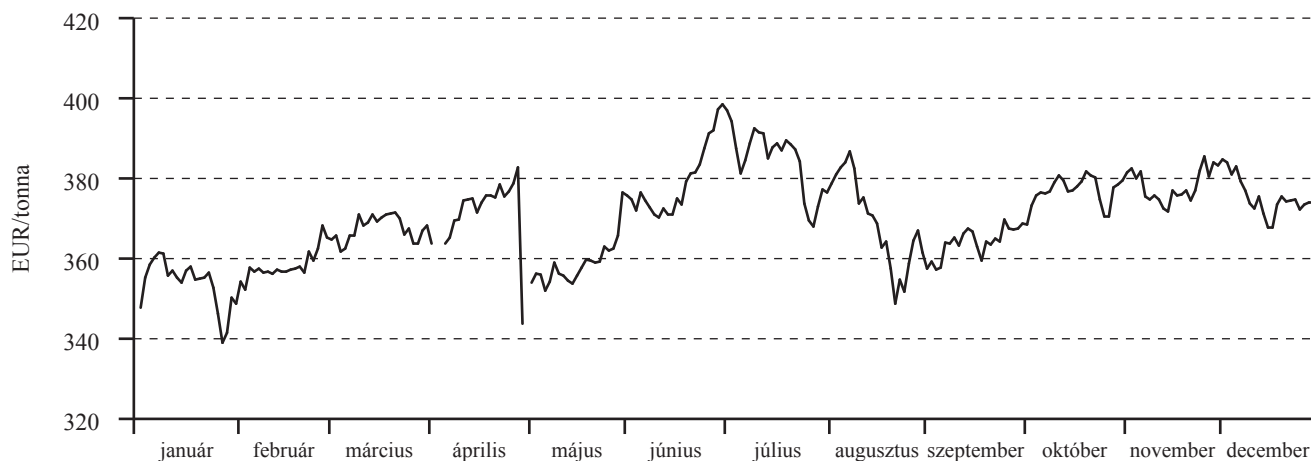
A szójadara fronthavi tőzsdei jegyzése – legfeljebb 30 dolláros kilengéssel – követte az alapanyag kurzusának változását a chicagói árutőzsdén a 2015. január–augusztus közötti időszakban. Az év utolsó harmadában azonban – az alapanyagtól eltérően – folytatódott

a feldolgozott termék kurzusának júliustól tartó ereszkedése, így 2015 végén az év elejénél 27 százalékkal alacsonyabb szinten, 290 dollár/tonna körül jegyezték Chicagóban (8. ábra). Ekkor a szójadara jegyzése 30 dollárral múlta alul a szójababét.

A szójaolaj legközelebbi lejáratra szóló kurzusa 761 dollár/tonnával június elején érte el éves csúcsát, majd közel 200 dollárt zuhant, így szeptember közepén 574 dolláron jegyezték. A pálmaolaj világpiaci árának erőteljes emelkedése nyomán az év utolsó hónapjában még 700 dollár/tonnáig erősödött a kurzus, végül 670 dollár/tonna körül zárta az évet (8. ábra).

A repcemag legközelebbi lejáratra szóló jegyzése az év eleji 350 euró/tonna szintről – kisebb-nagyobb kilengésekkel kísérve – 380 euró/tonna fölé araszolt a párizsi árutőzsdén (*Euronext/MATIF*) 2015 első harmadában (9. ábra). Ennek fő hajtóereje a szűkülő európai készletek mellett az volt, hogy az Európai Unióban a termőterület zsugorodása és az állományok állapota miatt már 2015 első hónapjaiban a 2015. évi kibocsátás csökkenését vetítették előre. A növekvő trend ezt követően is folytatódott, azonban az április végi terminváltás miatt (májusról augusztusra) az év elejét közelítő szintről. A 2015. évi terméssel kapcsolatos fokozódó aggodalmak eredményeként a termény fronthavi kurzusa 400 euró/tonna közelébe emelkedett július elejéig. A betakarítást követően 350 euró/tonnára esett a jegyzés, majd a vártnál kisebb európai kibocsátás, az élénk kereslet, valamint az ukrainai vetés körüli problémák miatt szeptemberben 375 euró/tonnára erősödött, az Európai Unió egyik fő beszállítójának számító fekete-tengeri országban ugyanis az őszi szárazság jelentősen hátráltatta a vetési munkákat. Ennek eredményeként a tervezettnél jóval kisebb területen került a földbe a repce vetőmagja, ami már a 2016. évi terméskilátásokat rontotta. A kurzus további

9. ábra: A repcemag fronthavi jegyzése a párizsi árutőzsdén (2015)

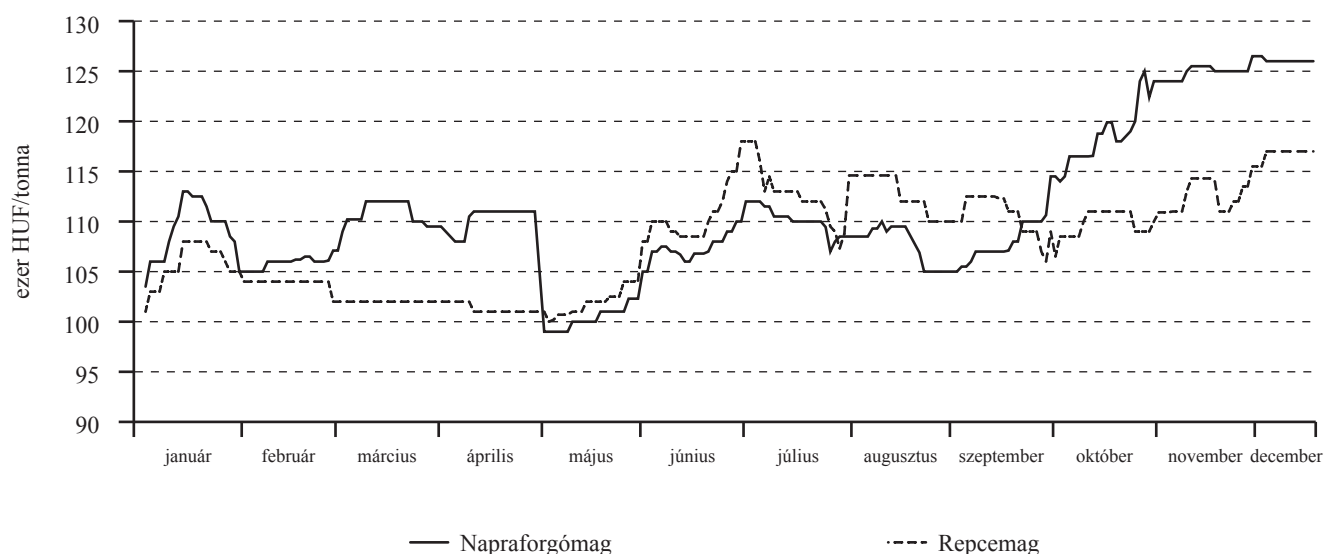
Forrás: Euronext

emelkedését ugyanakkor akadályozta, hogy Kanadában a korábban vártnál jóval nagyobb canolatermést takarítottak be a gazdák, javítva ezzel a globális 2015/2016. gazdasági évi kínálatot. Az év hátralévő részében – legfeljebb 10 euró/tonna eltéréssel – 375 euró/tonna körüli szinten stabilizálódott a repcemag fronthavi jegyzése a párizsi árutőzsdén.

Magyarországon a repcemag fronthavi jegyzése – a párizsi trendtől eltérően – 100 ezer forint/tonnáig gyengült 2015. január–április között, májustól azonban a párizsi változásokhoz igazodott a termés magyarországi kurzusa. Július elejéig 18 százalékkal, 118 ezer forint/tonnáig emelkedett a jegyzés, majd szeptember végéig – kisebb-nagyobb ingadozásokkal – 106 ezer forint/tonnára csökkent. A kurzus csak október elejétől indult növekedésnek, ám a lendület egészen az év végéig kitartott. A repcemag legközelebbi lejáratra szóló jegyzése így 117 ezer forint/tonnán zárta az évet.

A napraforgómagot nem jegyzik a nemzetközi jelentőségű árutőzsdéken. A magyarországi árak első sorban más olajmagvak és a növényolajok határidős jegyzéseihez (pl.: szója, repce), valamint a feldolgozott termék fekete-tengeri és rotterdami exportáraihoz igazodnak. A BÉT-en 2015 első hónapjaiban még a 2014. évi napraforgómaggal is kereskedhettek a pénzügyi befektetők, amelynek jegyzése az áprilisi kivezetésig 103–113 ezer forint/tonna tartományban ingadozott. Ezt követően már csak a 2015. évi termésre lehetett szerződést kötni. A növényi olajok iránti fokozódó nemzetközi kereslet, valamint az európai és fekete-tengeri olajmagkészletek szűkülése egyaránt az áremelkedés irányába hatott a tavaszi hónapokban. Ennek eredményeként, a repcemag európai és magyarországi kurzusának erősödésével párhuzamosan, a napraforgómag jegyzése is nőtt a BÉT-en, így a legközelebbi lejáratra vonatkozóan a május elejihez viszonyítva 13

10. ábra: A napraforgó- és a repcemag fronthavi jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén (2015)

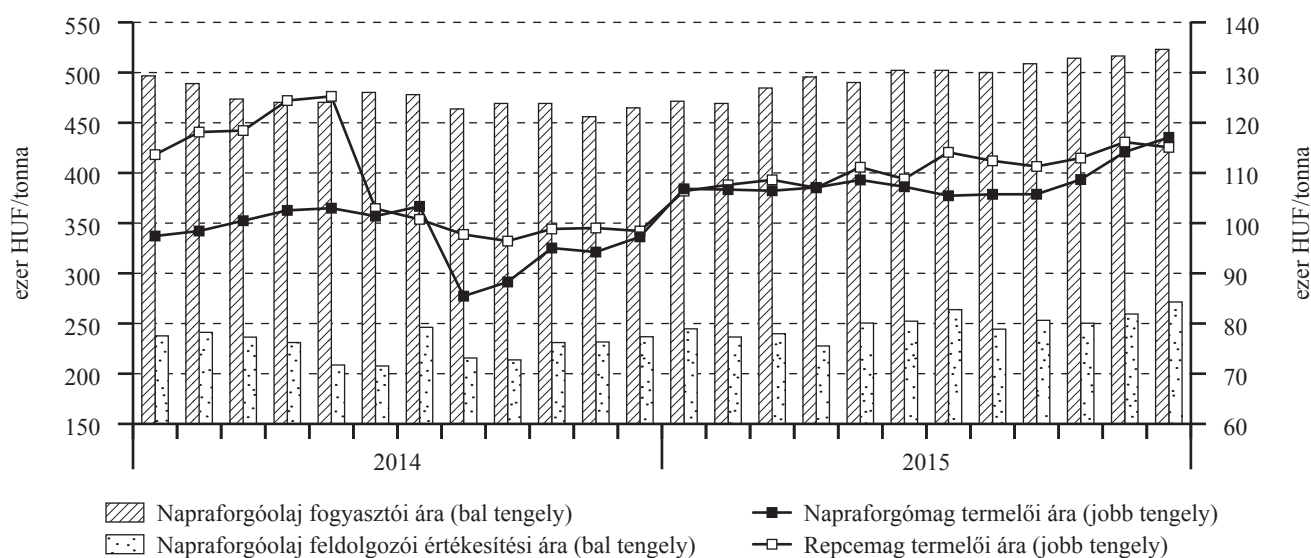
Forrás: BÉT

százalékkal drágábban, tonnánként 111 ezer forint/tonnáért volt elérhető június végén. Júliusban – továbbra is a repcemag trendjéhez igazodva – kissé mérséklődött a napraforgómag fronthavi jegyzése, majd szeptember elejétől a repcemagénál erőteljesebb emelkedés vette kezdetét, és novemberre 20 százalékkal, 126 ezer forint/tonnáig nőtt (10. ábra). A gyenge európai napraforgómag-termés mellett a napraforgóolaj fekete-tengeri exportárának emelkedése segítette a két és fél éve nem tapasztalt árszint kialakulását és megtartását az év utolsó heteiben.

Magyarországon az AKI PÁIR adatai szerint a napraforgómag a 2014. évinél átlagosan 13 százalékkal volt drágább 2015-ben. A termény áfa és szállítási költség nélküli éves termelői ára meghaladta a 108

ezer forint/tonnát 2015-ben. Hasonló mértékben változott a repcemag termelői ára: 10 százalékkal 112 ezer forint/tonnára nőtt egy év alatt. Az alapanyagok árának emelkedése a feldolgozott termékek piacára is begyűrűzött, és a napraforgódara értékesítési ára 4 százalékkal emelkedett 2015-ben az egy évvel korábbihoz képest. A nyers napraforgóolaj értékesítési ára 13 százalékkal 225 ezer forint/tonnára, a finomított terméké 5 százalékkal 274 ezer forint/tonnára nőtt a vizsgált időszakban (5. melléklet). A napraforgóolaj fogyasztói ára az év eleji 471 forint/kilogrammról 11 százalékkal, 523 forint/kilogrammra emelkedett az év végére (11. ábra). A termék éves átlagára 453 forint/kilogramm volt 2015-ben, 5 százalékkal felülmúlva az előző évi átlagát (25. melléklet).

11. ábra: A napraforgó- és a repcemag termelői, a finomított napraforgóolaj feldolgozói értékesítési és fogyasztói ára (2014–2015)

Forrás: BÉT

Cukor

Világ- és európai piaci tendenciák

A globális cukorkibocsátás a *Czarnikow* piacelemző központ szerint 187,1 millió tonna, az ABARES (2015) szerint 182,4 millió tonna volt a 2014/2015. gazdasági évben. A világ cukortermelése 1,4 millió tonnával haladta meg az egyetemes cukorfogyasztást. A cukor globális kivitele 0,3 millió tonnával csökkent a 2014/2015. szezonban az előzőhöz képest, míg a zárókészlet elérte a 77,9 millió tonnát, ami 1,8 millió tonnával múlta felül az előző gazdasági év záró mennyiségét. A cukor globális készlet/felhasználás mutatója az egy évvel korábbi 42,7 százalékról 0,3 százalékponttal nőtt, vagyis 43 százalékon zárta a 2014/2015. gazdasági évet (ABARES, 2015).

A 2015/2016. évi szezonban a globális cukortermelést az ABARES (2015) 178 millió tonnára becsüli, ami a kibocsátás 3,5 százalékos csökkenését jelentheti. Az Európai Unió, Kína és India kibocsátása gyengülhet. Több termelőközvetben az alacsony árak miatt a gazdák kisebb területen vetettek cukorrépat és a kedvezőtlen időjárás miatt a hozamok is alacsonyak voltak. Brazíliában, Thaiföldön, az Amerikai Egyesült Államokban és Ausztráliában várható a termelés növekedése. Más meghatározó piacelemző műhelyek is a globális termelés csökkenésére számítanak a 2015/2016. gazdasági évben: Nemzetközi Cukorszervezet (ISO) 169,4 millió tonna (–4,4 millió tonna), *F.O.Licht* 181,7 millió tonna (–0,6 millió tonna).

A globális cukorfogyasztása évről évre emelkedik, a 2015/2016. évi szezonban elérheti a 183,8 millió tonnát, ami az előző gazdasági évihez képest 1,6 százalékos növekedést jelent. A világ cukorexportja 67 millió tonna körül alakulhat a 2015/2016. gazdasági évben, azaz 4,5 százalékkal bővíthet a 2014/2015. évihez viszonyítva. A cukor globális zárókészlete 72,1 millió tonnára csökkenhet (2014/2015: 77,9 millió tonna) és a készlet/felhasználás arány az előző évi 43 százalékról 39,3 százalékra módosulhat.

A különböző szakmai műhelyek elemzői az előző éveket jellemző cukortöbblet (termelés és a fogyasztás különbsége) csökkenésére számítanak. A *Czarnikow* elemzőműhely véleménye szerint a globális felhasználás 4,1, az ISO szerint 3,5 millió tonnával meghaladja a termelést. Az USDA szerint a termelés és a fogyasztás között egyensúly alakul ki, míg az ABARES és az *F.O.Licht* véleménye szerint a kibocsátás kismértékben ugyan, de továbbra is meghaladhatja a fogyasztást. A változások hátterében az alacsony cukorárak állnak, ami egyrészt csökkenti

a termelési kedvet, másrészt kedvez a fogyasztás további növekedésének.

Brazília cukornádtermelése 660 millió tonna körül alakulhat a 2015/2016. gazdasági évben, ami 6,1 százalékkal több a 2014/2015. évi szezonban betakarított mennyiségnél (ABARES, 2015). Az esőzések miatt csökkent a nád cukortartalma, az egy hektárról kinyerhető cukor mennyisége 2015 októberében 140 kilogramm, míg szeptemberben 145,5 kilogramm, az előző év azonos időszakában pedig 145,7 kilogramm volt. A 2014/2015. gazdasági évben csaknem 31,9 millió tonna cukrot állítottak elő, a 2015/2016. évi szezonban 31,8 millió tonna várható (UNICA, 2016). A cukornádtermelés növekedése ellenére is csökkenhet az ország cukortermelése, mivel a cukormalmok a bioetanolt kedvezőbben tudják értékesíteni, mint a cukrot, ezért a cukornádból inkább bioüzemanyagot állítanak elő. Az UNICA (2016) szerint a cukor/bioetanol részarány 43/57-ről 42/58-ra módosulhat a 2015/2016. gazdasági évben.

Indiában a kormány határozza meg a cukornád árát, ezért a világpiaci árak változását a cukornádtermelők nem érzékelik. A cukormalmok kötelezettek a cukornád átvételére és feldolgozására. A kormány ösztönző politikájának eredményeként a 2008/2009. gazdasági évtől a folyó gazdasági évig megkétszereződött az országban a cukor előállítás. A 2014/2015. gazdasági évben a kormány támogatáspolitikájának eredményeként 2 százalékkal nőtt a cukornáddal hasznosított terület. A 2014/2015. gazdasági évben India 28,3 millió tonna cukrot állított elő, 4 millió tonnával többet, mint egy évvel korábban. A 2015/2016. gazdasági évben 26 millió tonna cukor-előállításra számítanak, ami az előző szezonhoz viszonyítva 9 százalékos csökkenést jelentene. Az ABARES (2015) szerint Indiában akár 30 millió tonna cukorkibocsátást is elképzelhetőnek tartják, a *Czarnikow* elemzőközpont pedig 28 millió tonna termeléssel számol. India térségére a 2015/2016. gazdasági évben egy erős monszun lehetőségét jelezték előre, ami ronthatja a terméskilátásokat. A folyó szezonban a termelés még így is meghaladhatja a fogyasztást. Az USDA (2016c) szerint a 2013/2014. gazdasági évben a globális készletek 22 százaléka, a 2014/2015. évi szezonban 18 százaléka Indiában volt. A fölösleget exporttámogatásokkal próbálták piacra juttatni, ennek ellenére a készlet jelentős mértékben nem csökkent. India 2015 szeptemberében 9,6 millió tonna cukorkészlettel rendelkezett, szemben az egy évvel korábban regisztrált 7,5 millió tonnával. A felhalmozódott hatalmas készletet India 2015/2016-ban is igyekszik majd a világpiacon elhelyezni. Az indai

élmezésügyi minisztérium a cukorexport célértékét 4 millió tonnában határozta meg 2015/2016-ra vonatkozóan.

Thaiföld 2015/2016-os cukortermelését az ABARES elemzőközpont 12 millió tonnára becsüli, ami meghaladhatja a 2014/2015. évi szezonban előállított 11,6 millió tonnát. A folyó gazdasági évben elérhető többletkibocsátást az elmúlt gazdasági évihez viszonyított 2 százalékos (108 millió tonnára) cukornádtermelés-növekedés indokolja. A thaiföldi cukornád- és cukorszövetség valamivel többre, 110 millió tonnára becsüli a betakarításra kerülő cukornád mennyiségét, amelyből 11,5 millió tonna cukrot állíthatnak elő (2014/2015: 11,3 millió tonna). A gazdákat a terület növelésére a közvetlen kifizetések és a cukornád nagykereskedelmi árának jóval a világpiaci ár fölötti rögzítése ösztönzi. A kormány az agrártermelés szerkezetének átalakítására törekszik, a cukornád termelését bővítené a rizs hátrányára (ABARES, 2015).

Kína cukortermelése az ABARES (2015) szerint a 2015/2016. gazdasági évben 10,5 millió tonna lesz, kevesebb, mint a 2014/2015. évi szezonban (13 millió tonna) volt. Az ország cukornádtermelése 21 százalékkal 81 millió tonnára, cukorrépa-termelése pedig 14 százalékkal 8,2 millió tonnára csökkenhet. A kínai termelők kisebb területen termelnek cukornádat és cukorrépát, mivel más alternatív növények (*cassava*, gyümölcsök, rizs, zöldségek) jövedelmezősége kedvezőbb.

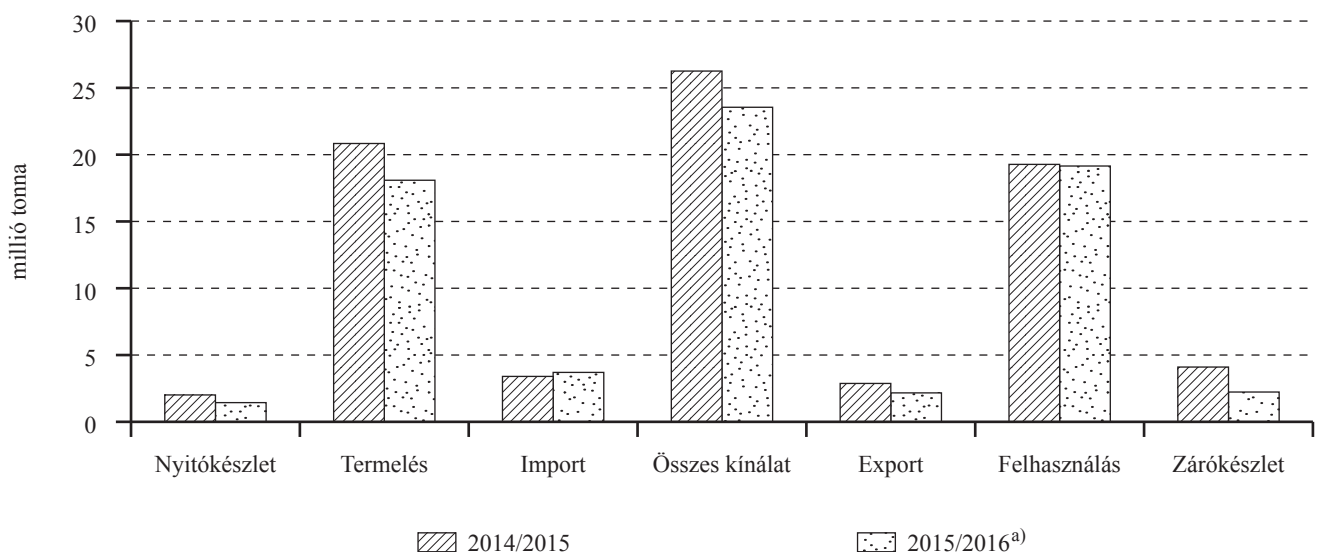
Az USA cukortermelése az előrejelzések szerint 8 millió tonna lesz a 2015/2016. évi szezonban, 2 százalékkal több, mint a 2014/2015. gazdasági évben. Ezt a növekedést az 1 százalékos területnöveléssel indokolják.

Az ABARES (2015) a kelet-európai régióban 8,2 millió tonna cukor előállítására számít 2015/2016-ban, ami elmarad a 2014/2015-ben kibocsátott 8,5 millió tonnától. Ukrajnában a 2014/2015. gazdasági évben kisebb területen termeltek cukorrépát és a hozamok sem alakultak kedvezően, ezért a cukortermelés 32 százalékkal, 1,4 millió tonnára csökkent. Oroszországban ugyanakkor a termelés 8 százalékos növekedésével számolnak a 2015/2016. gazdasági évben, vagyis az előállított mennyiség elérheti az 5,3 millió tonnát. A cukorrépa vetésterületét 2016 tavaszán előreláthatóan 12 százalékkal növelik, ami egymillió hektár területnövelést jelent. A viszonylag magasan tartott belföldi cukorárak ösztönzik a gazdákat a termelésre.

Az Európai Unió termelői 2015 tavaszán csökkentették a cukorrépa vetésterületét, mivel az alacsony cukorárak nem ösztönözték a termelést. A gazdák 1338 ezer hektáron termeltek cukorrépát, ami 13,4 százalékkal kevesebb, mint a 2014. évi 1554 ezer hektár. Az EC (2015c) szerint a 2015-ös kampányidőszakban 105,2 millió tonna cukorrépát takarítottak be, 9 százalékkal kevesebbet, mint az előző szezonban (115,6 millió tonna), amit a termőterület csökkenése, valamint a nyári aszályos időjárás okozott. Az átlaghozam 70,48 tonna/hektár volt, szemben az egy évvel korábbi 76,97 tonna/hektárral. A legjobb hozamokat Spanyolországban (93,3 tonna/hektár), Franciaországban (88,0 tonna/hektár) és Hollandiában (80,9 tonna/hektár) érték el. A tagállamok Spanyolországban (93,3 tonna/hektár), Dániában (61,6 tonna/hektár) és Olaszországban (58,0 tonna/hektár) érték el az egy évvel korábbinál magasabb hozamokat.

Az Európai Unióban a 2015-ös kampányban betakarított cukorrépából 18,1 millió tonna cukrot állí-

12. ábra: Az EU cukor- és izoglükózmérlege

^{a)} Előrejelzés.

Forrás: Európai Bizottság

tottak elő, 13 százalékkal kevesebbet, mint egy évvel korábban (12. ábra). A termelés csökkenése miatt az import az előző szezonhoz képest 3,7 millió tonnára nőtt (EC, 2015b).

Az Európai Bizottság szerint az unió cukorfelhasználása a 2015/2016. gazdasági évben 19,1 millió tonna lesz, nem változik lényegesen. Az élelmezési célú fogyasztás 16,67 millió tonnáról 17 millió tonnára nőhet, míg bioetanolt az elmúlt évi 1,8 millió tonna helyett csak 1,35 millió tonnából állítanak elő. Az egyéb ipari célú felhasználás változatlanul 800 ezer tonna marad.

A cukorkvóta 2017. októberi eltörlése után a kereslet-kínálat kiegyenlítődésére számítanak az unióban. A kvóta megszüntetésének célja, hogy az unió cukorszektora versenyképes legyen a világpiacon. A változás előreláthatóan a cukorpiacon átrendeződést hozhat magával. A cukorrépa-termelés során a termékenyebb, kedvezőbb adottságú területek kerülhetnek előtérbe, ezért a hozamok növekedésére lehet számítani. Az unióban – a kvóta eltörlése után – a cukorimport a 2015. évi 3,4 millió tonnáról 2025-re 1,8 millió tonnára csökkenhet, míg a cukorexport 1,6 millió tonnáról 3,5 millió tonnára nőhet. A közép távú várakozások szerint a cukorrépa termelése 112-113 millió tonna között stabilizálódhat (EC, 2015d).

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Magyarországon közel 400 gazdálkodó 14,3 ezer hektárról takarított be cukorrépát 2015-ben. A cukorrépával hasznosított terület 7,2 százalékkal volt kisebb, mint 2014-ben, amikor 15,4 ezer hektáron szedték fel a terményt. A Dunántúlon 8,4 ezer hektáron, az Alföldön 5,8 ezer hektáron folytak a betakarítási munkák. Az átlagos termés hozam 56,7 tonna/hektár volt 2015-ben, ami jelentősen elmaradt a 2014-ben elért 69,2 tonna/hektár termés eredménytől. A száraz, forró nyári időjárás nem kedvezett a répaképződésnek. Magyarországon összesen 813 ezer tonna cukorrépát szedtek fel 2015-ben, ami 23,8 százalékkal maradt el a 2014-ben betakarított 1066 ezer tonna összmennyiségtől. Magyarország 105 ezer tonna cukorkvótával rendelkezik, amit az elmúlt évben teljes mértékben ki is használt. Stratégiai cél a 2017. évi kvótarendszer eltörlését követően a cukorrépa termesztésének fenntartása és bővítése.

Bel- és külpiaci értékesítés

A KSH adatai szerint Magyarország cukorrépa-importja 1,194 ezer tonna volt 2015-ben, ami az egy évvel korábbihoz viszonyítva 94 százalékos csökkenést jelent. A kivitel 82,2 százalékkal csökkent ugyanabban az időszakban. A cukor behozatalának és kivitelének mennyisége és értéke is csökkent 2015-ben. A cukorimport 31 százalékkal, a kivitel pedig 7 százalékkal volt kevesebb 2015-ben 2014-hez viszonyítva (6. melléklet). A cukor csaknem 27 százaléka Ausztriába, 23,5 százaléka Horvátországba, 21 százaléka Szlovéniába, 9,5 százaléka Kazahsztánba, 7,5 százaléka Romániába, 3 százaléka Csehországba került. Magyarország kevesebb cukrot szállított Romániába és Csehországba, míg Horvátországba többet, mint 2014-ben.

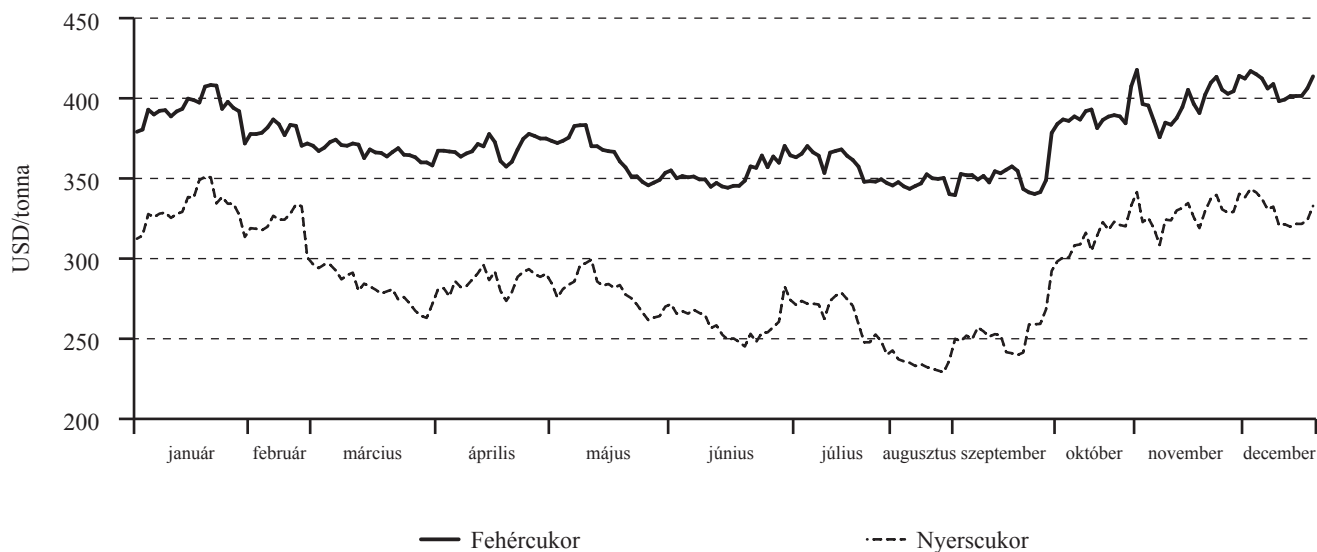
A piaci árak tendenciája

A 2014/2015. gazdasági évben a világpiacon és az unióban is az év közepéig esett a nyers- és a fehércukor ára. A már négy éve emelkedő készletek 2015 közepéig nyomás alatt tartották a cukorárakat, amit a fokozatosan bővülő globális cukorfogyasztás sem ellensúlyozott.

A New York-i árutőzsdén a nyerscukor fronthavi jegyzése 2015 januárjában 320-350 dollár/tonna között alakult, ami júliusra 250-260 dollár/tonnára süllyedt. Az év második felében a cukor ártrendje megtört, és ezt követően emelkedő irányt vett. A nyerscukrot 2015 végén már újra 320 dollár/tonna értéken jegyezték. A londoni árutőzsdén a fehércukor jegyzése a nyerscukoréhoz hasonló trendet mutatott, vagyis az év közepéig süllyedt, majd az év végéig emelkedett (13. ábra).

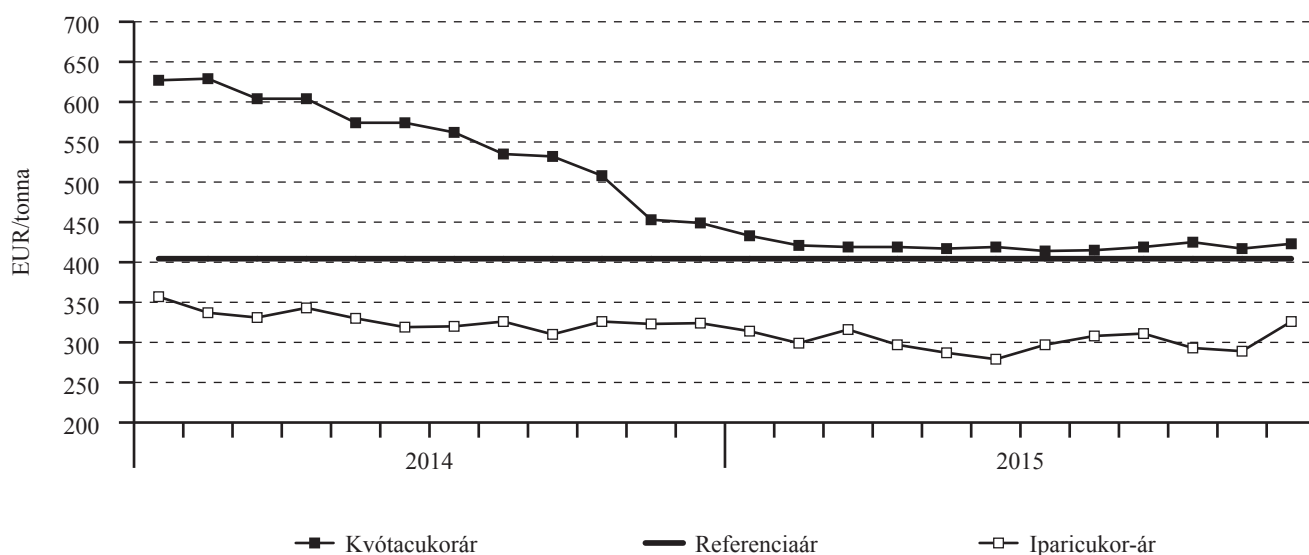
A cukor uniós referenciaára 2009 októbere óta 404,4 euró/tonna. Az uniós kvótacukor és az ipari cukor ára 2013 második félévétől folyamatosan csökkent. A kvótacukor ára a 2013. januári 738 euró/tonnáról 2014-ben 627 euró/tonnára, majd 2015 januárjában 433 euró/tonnára süllyedt. A kvótacukor ára 2015-ben alig haladta meg a referenciaárát, legközelebb júliusban került hozzá, amikor 414 euró/tonna volt, ezt követően kisebb ingadozásokkal 425 euró/tonnára emelkedett. Az ipari cukor ára az év eleji 314 euró/tonna színtről júniusra 279 euró/tonnára esett, majd az év második felében újra emelkedett és elérte a tonnánkénti 311 eurót (14. ábra).

13. ábra: A fehércukor és a nyerscukor fronthavi jegyzése a londoni és New York-i árutőzsdén (2015)

Forrás: LIFFE, ICE

14. ábra: Az ipari és a kvótacukor uniós ára (2014–2015)

Forrás: Európai Bizottság

Rövid távon a világpiaci cukorárak jelentős emelkedésére a felhalmozódott globális készletek miatt nem lehet számítani. A középtávra vonatkozó előrejelzések szerint a készletek jövőbeni csökkenése – ami az alacsony cukorárak miatt várható termelés-visszaesésnek, a fogyasztás egyre erősödő bővülésének és a bioüzemanyag-részarány növelésének lehet a következménye – pozitívan hathat a cukorárakra.

Szakértők véleménye szerint az Európai Unióban a kvótakivezetést követően számítani kell a termelés növekedésére és a termelés földrajzi koncentrációjára. A kedvező éghajlatú termeszőközetekben nagyobb hektáronkénti terméseredményekre, javuló termelési mutatókra, magasabb cukorkihozatalra, illetve a termelési költségek csökkentésére lehet számítani. Felté-

telezhetően ezekbe a körzetekbe koncentrálódhat majd a termelés.

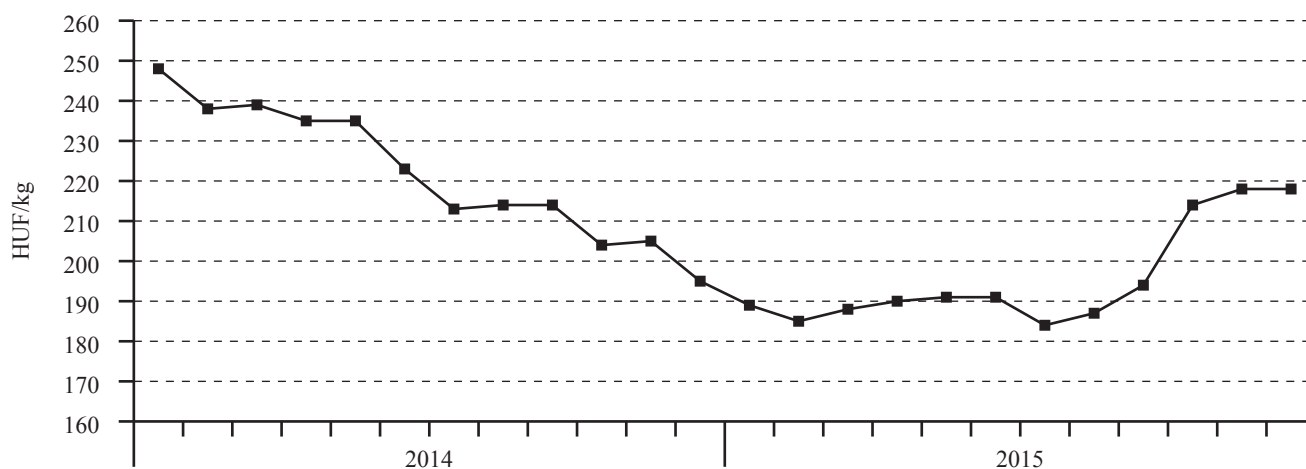
Magyarország számára stratégiai cél a cukorrépa termesztésének fenntartása és versenyképességének javítása, hogy a kvótarendszer 2017. évi eltörlését követően a termelés a főbb cukorrépa-termeszőközetekben bővíthessen. A cukorrépa-termesztés támogatása termeléshez kötött támogatásként 2015-től a SAPS-támogatással együtt vált a gazdák számára igényelhetővé. A cukorrépa-termesztés támogatásának részfizetése már 2015 decemberében elindult, amikor a cukorrépa-beszállítások felgyorsultak és a kérelmezők a szükséges igazolásokat be tudták küldeni. A cukorrépa-termesztés támogatására rendelkezésre álló keretösszeg 8 millió euró.

A magyar kormány 2014 őszén stratégiai együttműködési megállapodást kötött az osztrák Agrana élelmiszer-ipari csoport két magyarországi leányvállalatával, a Magyar Cukor Zrt.-vel és az Agrana-Juice Magyarország Kft.-vel. A megállapodás célja a hazai cukoripar helyzetének javítása, a gyártás, az innováció és a kutatás fejlesztése. Az Agrana tulajdonában lévő Magyar Cukor Zrt. folyamatos fejlesztéseket hajt végre, hogy 2017 után növelhesse a termelését. A gyár képessé válhat évente közel 150 ezer tonna cukor előállítására. A kaposvári cukorgyár fejlesztései is hozzájárulnak a cukorrépa-termesztés stabilitásának biztosításához.

A 7 milliárd forint értékű fejlesztéssel megvalósult 7 ezer négyzetméteres cukorcsomagoló üzem 2015 szeptemberében adták át, ami többféle kiszerelésben, összesen évi 100 ezer tonna cukor csomagolására alkalmas. Az új üzem az Agrana-csoport legnagyobb cukoripari beruházása a térségben. A kaposvári üzem biogáz termelésével teljes energiaigényét önállóan biztosítja.

Magyarországon a kristálycukor fogyasztói ára 2015 első felében nem változott számottevően, majd 2015. júliustól decemberig 14 százalékkal emelkedett és decemberben 218 forint volt kilogrammonként (15. ábra).

15. ábra: A kristálycukor fogyasztói ára Magyarországon (2014–2015)

Forrás: KSH

Sertéshús

Világ- és európai piaci tendenciák

Az USDA (2015c) szerint a sertéshús globális termelése 111,5 millió tonna volt 2015-ben, alig 1 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbi mennyiséget. A világtermelés több mint felét adó Kína kibocsátása 0,6 százalékkal, 56,4 millió tonnára csökkent. Az USA-ban 11,2 millió tonna sertéshúst termeltek 2015-ben, ez 7,6 százalékkal nagyobb a 2014. évi volumennél. A malacok PED-vírus okozta elhullása mérséklődött az előző évihez képest, így több hízóalapanyag állt rendelkezésre az év folyamán. Brazília sertéshústermelése 1,5 százalékkal, 3,45 millió tonnára emelkedett az élénk bel- és külpiazi kereslet miatt. Oroszország sertéshústermelése 5 százalékkal, 2,63 millió tonnára nőtt 2015-ben az előző évi kibocsátáshoz viszonyítva. Az állami támogatások hatására erősödik a sertéshústermeléssel foglalkozók helyzete, az uniós élő sertés és sertéshús behozatalára vonatkozó tilalmat meghosszabbították. Az EC (2015a) szerint a közösség sertéshústermelése 23,4 millió tonna volt 2015-ben, 2,7 százalékkal emelkedett a 2014-ben előállított mennyiséghez képest. A sertéshús-kibocsátás Vietnamban 1 százalékkal 2,45 millió tonnára, Kanadában 2 százalékkal 1,84 millió tonnára, a Fülöp-szigeteken 1,3 százalékkal 1,37 millió tonnára, Mexikóban 3,5 százalékkal 1,33 millió tonnára nőtt 2015-ben a 2014. évi mennyiséghez viszonyítva. Japán (1,27 millió tonna) és Dél-Korea (1,2 millió tonna) sertéshústermelése nem változott jelentősen a vizsgált időszakban.

A világ sertéshús-kereskedelme élénkült 2015-ben (USDA, 2015c). A globális sertéshúsimport 1,3 százalékkal, az export 4,0 százalékkal nőtt 2015-ben az előző évihez képest. A korábbi évekhez hasonlóan 2015-ben is az unió, az USA, Kanada és Brazília voltak a legnagyobb sertéshúsexportőrök. A termelés bővülésének köszönhetően az USA 2,9 százalékkal több sertéshúst (2,27 millió tonna) értékesített a nemzetközi piacon. A belső fogyasztás az élénk belpiazi kereslet és a bővülő kínálat miatt 8 százalékkal nőtt. A közösség sertéshúskivitele 7,5 százalékkal 2,06 millió tonnára emelkedett 2015-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva (EC, 2015b). Brazíliában a sertéshús iránti erős külpiazi kereslet hatására a világpiacon eladott sertéshús mennyisége 9 százalékkal, 550 ezer tonnára emelkedett (ABPA, 2015). Ehhez hozzájárult az is, hogy sikeres tárgyalásokat követően több új piac nyílt meg a brazil

sertéshús előtt. A belső fogyasztás emelkedett, az egy főre jutó sertéshúsfogyasztás 15 kilogrammra nőtt, ami rekordnak számít a főként marhahúst fogyasztó országban. Brazília legnagyobb exportpiacai Oroszország és Hongkong voltak 2015-ben. A dél-amerikai ország élt az uniós sertésekre és sertéshúsokra bevezetett oroszországi importtilalom adta piaci lehetőséggel, és a 2014. évinél 30 százalékkal több sertéshúst szállított Oroszországba.

Oroszországban a sertéshústermelés növekedése, az uniós sertéshússzállítmányok leállítására a sertéshúsimport 42 százalékos esésével járt. A legnagyobb sertéshúsimportőrhez, Japánba 5 százalékkal kevesebb sertéshús érkezett 2015-ben, ugyanakkor Dél-Korea (+25 százalék), Mexikó (+13 százalék), Kína (+11 százalék), az USA és Hongkong (+10 százalék) több sertéshúst vásárolt a nemzetközi piacról (USDA, 2015c).

Az USDA (2015c) szerint a világ sertéshústermelése várhatóan 112 millió tonna körül alakul 2016-ban. Kína sertéshús-kibocsátása és az ország belső fogyasztása nem változik jelentősen. Az USA-ban a fialások száma 2015-ben emelkedett és a PED-vírus okozta malacelhullások száma jelentősen mérséklődött, nőtt a sertésállomány, ezért a sertéshústermelés a 2015. évinél 1,4 százalékkal lehet több 2016-ban. Oroszországban a kormány kapacitásnövelő beruházásainak és az ágazat konszolidációjának köszönhetően a sertéshús-előállítás 6 százalékkal emelkedhet, mindemellett erős a belső kereslet. Brazília sertéshústermelésének 1,7 százalékos növekedését vetítik előre 2016-ban az előző évihez képest. Az EC (2015a, b) az unióban a termelés 0,5 százalékos emelkedését valószínűsíti 2016-ban.

Az elemzők a globális sertéshúsexport 1,6 százalékos körüli növekedésére számítanak 2016-ban (7,3 millió tonna). Az USA (+4,5 százalék) és Brazília (+2,6 százalék) kivitele emelkedhet, ugyanakkor Kanada és Kína vonatkozásában stagnálást várnak. A globális sertéshúsimport megközelítheti a 6,5 millió tonnát (+0,4 százalék), Mexikó, Kína, Dél-Korea és Hongkong várhatóan több sertéshúst vásárol a nemzetközi piacról, míg az Egyesült Államok 10 százalékkal kevesebbet (USDA, 2015c).

Az unió sertéshústermelése 23,5 millió tonna körül várható 2016-ban. A termelés bővülése és a belső fogyasztás növekedése mellett a kivitel is emelkedhet, és 2,1 millió tonna körül várható 2016-ban, a sertéshús-behozatal pedig a 2015. évihez hasonlóan 15 ezer tonna körül alakulhat (EC, 2015b).

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

A KSH adatai szerint 3,124 millió sertést tartottak Magyarországon 2015. december 1-jén, 0,4 százalékkal kevesebbet, mint egy évvel korábban. A sertésállomány nem változott a 2015. júniuséhoz képest. Az egyéni gazdaságokban 820 ezer sertést számláltak, az állomány egy év alatt 1,5 százalékkal nőtt, ugyanakkor a gazdasági szervezeteknél 1 százalékkal csökkent a sertések száma (2,304 millió egyed). Az anyakocaállomány 1,5 százalékkal, 197 ezer egyedre csökkent a 2014. december 1-jeihez viszonyítva.

A KSH adatai szerint az élősértés-behozatal 13,5 százalékkal emelkedett, míg a sertéshúsimport 4,3 százalékkal csökkent 2015-ben az egy évvel korábbihoz képest (7. melléklet). Az élő sertés kétharmada Szlovákiából és Németországból származott, emellett Hollandiából, Csehországból, Olaszországból és Ausztriából is jelentős mennyiségű sertés érkezett. Magyarország Szlovákiából csaknem 30 százalékkal, Németországból pedig 3 százalékkal növelte az élő sertések vásárlását. A vágóhidak és a húsfeldolgozók a sertéshús több mint kétharmadát Németországból, Lengyelországból, Ausztriából, Franciaországból és Olaszországból szerezték be.

Bel- és külpiaci értékesítés

A sertésállomány stagnálása mellett az élősértés-export csökkenése, továbbá az élősértés-import emelkedése miatt a vágóhidak az AKI vágási statisztikája szerint élősúlyban kifejezve 11 százalékkal vágtak több sertést 2015-ben, mint 2014-ben.

Magyarország 4,4 százalékkal több sertéshúst értékesített a nemzetközi piacon 2015-ben, mint egy évvel korábban (7. melléklet). A főbb exportpiacaink Románia, Olaszország és Japán voltak. Japán kereslete 15 százalékkal, Horvátorszáé 2,5 százalékkal, Tajvané 83 százalékkal, Szlovéniáé 70 százalékkal, Németorszáé 53 százalékkal emelkedett, Kínáé pedig az ötszörösére ugrott. A Romániába (–12 százalék), Szlovákiába (–5 százalék), Spanyolországba (–8 százalék), Bulgáriába (–1,4 százalék), a Koreai Köztársaságba (–57 százalék) és Lengyelországba (–35 százalék) szállított sertéshús mennyisége csökkent, az Olaszországba és Szerbiába irányuló sertéshúskivitel pedig nem változott számottevően.

Az élősértés-export 34 százalékkal esett 2015-ben a 2014-ben külpiacokra szállított mennyiséghez viszonyítva. A kivitel 39 százaléka Romániába, 17 százaléka Szerbiába, 14 százaléka Ausztriába irányult. Az egy évvel korábbihoz képest a romániai kiszállítás 29 szá-

zalékkal, a szerbiai 64 százalékkal, az ausztriai pedig 10 százalékkal csökkent.

Magyarország élő sertésből nettó importőr, míg sertéshúsból nettó exportőr volt a vizsgált időszakban: az élő sertés külkereskedelmi egyenlege a korábbi évekkel ellentétben negatív volt és romlott 2015-ben az előző évihez képest, ellenben a sertéshús külkereskedelmi egyenlege pozitív volt és javult a vizsgált időszakban.

Az AKI PÁIR reprezentatív adatai szerint a darabolt sertéshús (karaj, tarja, comb) belföldi értékesítése 34 százalékkal, a szalonnás és bőrös sertéshús félben (fejfel, lábbal, farokkal) terméké 14 százalékkal emelkedett, míg a csontos sertéshús, lehúzott, félben (fej, láb és farok nélkül) terméké 30 százalékkal esett 2015-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

A piaci árak tendenciája

Az USA-ban az előző évinél nagyobb belpiaci kínálat miatt a sertés ára dollárban kifejezve csaknem 34 százalékkal csökkent 2015-ben az előző évihez képest, ez forintban kisebb mértékű, 21 százalékos csökkenést jelentett. Az Európai Unióban 11 százalékkal csökkent a sertés ára, míg Brazíliában, *Minas Gerais* régióban brazil reálban kifejezve 5 százalékkal volt alacsonyabb a 2014. évi átlagárhoz viszonyítva (16. ábra).

Az Európai Bizottság tájékoztatása szerint a piacszabályozás szempontjából referenciának tekintett „E” kereskedelmi osztályba tartozó sertés vágóhídi belépési ára 1,39 euró/kilogramm hasított hideg súly volt 2015-ben, ami csaknem 11 százalékos csökkenést jelentett egy év alatt.

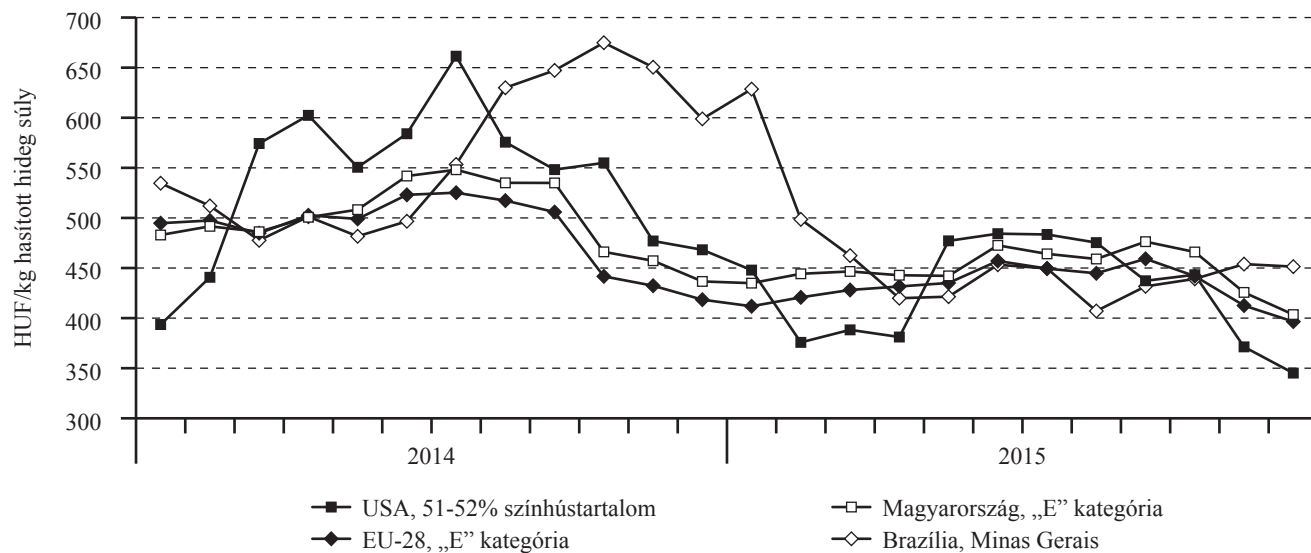
Az OECD-FAO (2015) rövid távon az alacsonyabb takarmányárak hatására a sertésárak csökkenésére számít, ugyanakkor középtávon a takarmányozási költségek növekedése a sertésárak emelkedésével járhat. Az EC (2015a) szerint a sertéshústermelés bővülésével a sertés ára az unióban várhatóan 5,5 százalékkal nő 2016-ban a 2015. évihez képest. Az USA-ban a sertés árának 20 százalék körüli esését vetítik előre 2016-ra, Brazíliában pedig 12 százalékos árcsökkenést valószínűsítenek.

A magyarországi sertésárak az előző évekhez hasonlóan 2015-ben is követték az uniós árak tendenciáját. Az AKI PÁIR adatai szerint a vágósertés termelői ára 428 forint/kilogramm hasított meleg súly volt 2015-ben, 10,3 százalékkal múlva alul az egy évvel korábbi átlagárat (8. melléklet). A sertések ára az élénkülő kereslet hatására év elejétől emelkedett, a csúcspontját júniusban érte el. A sertéshús-termék-pálya többi fázisában csökkentek az árak 2015-ben a 2014. évihez viszonyítva: a félértés feldolgozói

értékesítési ára 10 százalékkal, a darabolt sertéshúsé (karaj, tarja, comb) csaknem 7 százalékkal. A darabolt sertéshúsok fogyasztói ára 4 százalékkal mérséklődött

(25. melléklet). A KSH adatai szerint a rövidkaraj (–2,8 százalék) és a sertéscomb (–3,7 százalék) fogyasztói ára csökkent a vizsgált időszakban.

16. ábra: A sertéshús világpiaci ára (2014–2015)

Forrás: USDA, MPB, Európai Bizottság, AKI PÁIR

Baromfihús és tojás

Világ- és európai piaci tendenciák

A FAO (2015) szerint a világ baromfihús-termelése az előző évihez képest 1,5 százalékkal, 112,1 millió tonnára emelkedett 2015-ben. A csökkenő takarmányárak ösztönzőleg hatottak a baromfihús termelésére. A baromfihús a világ hústermelésének 35 százalékát tette ki. A legnagyobb baromfihús-előállító országok továbbra is az Amerikai Egyesült Államok (20,6 millió tonna), Kína (18,5 millió tonna), az Európai Unió (13,5 millió tonna) és Brazília (13,6 millió tonna) voltak. A globális baromfihús-kibocsátás 58,5 százalékát a fejlődő országok adták. A fejlődő országok 1,7 százalékkal, a fejlett országok 1,3 százalékkal növelték baromfihús-termelésüket a 2014. évi volumenhez képest. A vezető baromfihús-előállító országok mellett nőtt a kibocsátás Mexikóban (3 ezer tonnára), Indiában (2,5 ezer tonnára), Iránban (2,1 ezer tonnára) és Törökországban (1,8 ezer tonnára). Oroszországban 2,5 százalékkal több baromfihúst állítottak elő 2015-ben, mint egy évvel korábban.

A baromfihús a világ húskereskedelmének csaknem 41 százalékát adta 2015-ben. A globális baromfihús-kereskedelem 12,6 millió tonna volt, csökkent az előző évihez képest, ami a baromfihús-importőr országok termelésének növekedésével, illetve a madárinfluenza megjelenésével magyarázható. Utóbbi miatt az Egyesült Államok baromfihús-kivitele 8 százalékkal csökkent 2015-ben (FAO, 2015).

Japán és Kína baromfihúsimportja nem változott lényegesen 2015-ben az előző évihez képest. Afrika csaknem 7 százalékkal kevesebb baromfihúst vásárolt a nemzetközi piacról. Angolában lanyhult a kereslet a baromfihús iránt, a régió kereskedelmi központja, a Dél-afrikai Köztársaság 9,8 százalékkal több baromfihúst importált. Tartós az importkereslet növekedése Szaúd-Arábiában és Vietnámban. Oroszország baromfihús-kibocsátásának lassú növekedése és a 2014. augusztus 7. óta tartó élelmiszer-embargó miatt 2015-ben 40 százalékkal kevesebb baromfihúst vásárolt a világpiacról. Az elmúlt években kismértékben emelte a baromfihúsok kivitelét Brazília és az unió, amelyek a világ baromfihúsexportjának felét adják. Az USA 8 százalékkal kevesebb baromfihúst helyezett el a nemzetközi piacon 2015-ben, mint egy évvel korábban. A közepes méretű exportőrök (Thaiföld, Törökország, Ukrajna) nagyobb mértékben növelték a baromfihús kiszállítását.

Az EC (2016a) szerint a közösség baromfihús-termelése 3,7 százalékkal, 13,7 millió tonnára emelkedett

2015-ben az előző évihez képest. Az unió baromfihús-kibocsátásának 75 százalékát az EU-15 tagországai adták. Az újonnan csatlakozott tagországok részese-dése növekvő tendenciát mutat, baromfihús-termelésük elérte a 3,5 millió tonnát 2015-ben. Az EU-13 országai közül már második éve Lengyelország a legnagyobb baromfihús-kibocsátó.

Az Európai Unió baromfihúsimportja 3,1 százalékkal, 871 ezer tonnára emelkedett 2015-ben a 2014. évihez viszonyítva. A legnagyobb beszállítónak számító Brazíliából 2 százalékkal kevesebb baromfihús érkezett, csökkent továbbá az Izraelből (–47 százalék), Svájcól (–44 százalék), Argentínából (–22 százalék), Chiléből (–14 százalék) és Kínából (–7 százalék) származó baromfihús mennyisége is, ugyanakkor jelentősen bővültek az Ukrajnából (+112 százalék) érkező szállítmányok. Ukrajna 42 ezer tonna baromfikészítményt értékesített az unió piacán a vizsgált időszakban. A közösség importjában a félkész és a késztermékek, valamint a sózott és a fagyasztott baromfihúsok domináltak.

Az unió baromfihúsexportja 1,5 millió tonnára csökkent 2015-ben az előző évihez képest. A Fülöp-szigetekre (+76 százalék), Ghánába (+21 százalék), Szaúd-Arábiába (+15 százalék), Ukrajnába (+15 százalék) és a Dél-afrikai Köztársaságba (+5 százalék) nőtt, míg Oroszországba (–98 százalék), Hongkongba (–26 százalék), a Benini Köztársaságba (–17 százalék) csökkent az uniós baromfihúskészítmények kivitele. A közösség elsősorban fagyasztott baromfihúst értékesített a nemzetközi piacon. Az unió baromfihús-külkereskedelmi egyenlege pozitív volt a megfigyelt időszakban.

Csirkehús

Az USDA (2015c) szerint a csirkehús globális termelése 1,6 százalékkal, 87,9 millió tonnára emelkedett 2015-ben az előző évihez képest. A legnagyobb kibocsátók közül az USA csirkehús-előállítása 3,8 százalékkal 17,9 millió tonnára, Brazíliáé 3 százalékkal 13,7 millió tonnára nőtt, ugyanakkor Kínában a termelés (13 millió tonna) nem változott számottevően a 2014. évihez képest. Az unió csirkehústermelése 2,6 százalékkal, 10,6 millió tonnára emelkedett 2015-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

A világ csirkehúsexportja az előző évihez képest 2,3 százalékkal, 10,2 millió tonnára csökkent 2015-ben. A forgalom több mint háromnegyed részét Brazília, az USA és az EU bonyolította. A világpiacról a legtöbb csirkehúst Japán (900 ezer tonna), Szaúd-Arábia

(900 ezer tonna) és Mexikó (760 ezer tonna) vásárolta 2015-ben. Irak az egy évvel korábbinál 32 ezer tonnával kevesebb csirkehúst importált, összesen 690 ezer tonnát. Élénkült a csirkehús beszállítása Hongkongba (+20 százalék), a Dél-afrikai Köztársaságba (+14 százalék) és Kubába (+13 százalék) 2015-ben a 2014. évi mennyiséghez viszonyítva. Az Európai Unió a 2014. évvel közel azonos mennyiségben (710 ezer tonna) vásárolt csirkehúst a nemzetközi piacról 2015-ben.

Pulykahús

Az EC (2015b) szerint az unió pulykahústermelése nem változott számottevően 2015-ben (1,9 millió tonna). A meghatározó pulykahústermelő országok közül az Egyesült Királyságban 3,7 százalékkal, Lengyelországban 2,6 százalékkal, Olaszországban 1 százalékkal nőtt a termelés, míg Németországban 2 százalékkal, Franciaországban pedig 4,3 százalékkal csökkent. Magyarországon az előző évinél 3,2 százalékkal több pulykahúst termeltek 2015-ben.

Tojás

Az EC (2016b) szerint az Európai Unió tojástermelése 3 százalékkal, 7,5 millió tonnára emelkedett 2015-ben az előző évihez képest. Az összes tojástermelés 88 százaléka fogyasztásra szánt étkezési tojás volt. A tojáskibocsátás Svédországban (+22,3 százalék), Ausztriában (+15,5 százalék), Spanyolországban (+5,3 százalék), Lengyelországban (+3,1 százalék), az Egyesült Királyságban (+2,8 százalék) és Németországban (+1,3 százalék) nőtt, ugyanakkor Magyarországon 2,6 százalékkal csökkent; Észtországban, Csehországban, Dániában és Szlovákiában pedig nem változott számottevően.

Az Európai Unióban a tojástermékek importja 33,6 százalékkal, 18,2 ezer tonnára nőtt 2015-ben 2014-hez viszonyítva. Az import 31 százaléka, 5,7 ezer tonna Indiából érkezett az előző évben, ez 2 százalékkal több, mint 2014-ben volt. A tojásimport nagymértékben visszaesett az USA (−39 százalék) és Svájc (−19 százalék) irányából, ugyanakkor jelentősen bővült Argentínából (+125 százalék).

Az unióban a tojástermékek exportja 21 százalékkal, 282,6 ezer tonnára emelkedett 2015-ben az előző évihez képest. Az unió legnagyobb célpiacai – Japán (26 százalék részesedés az exportból), az USA (18 százalék) és Svájc (15 százalék) – együttesen 164,5 ezer tonna tojást vásároltak a közösségtől. Jelentősen csökkent a kiszállítás Oroszországba (−50 százalék) és Angolába (−48 százalék). Ezzel szemben az Egyesült Arab Emírségek irányába 84 százalékkal bővült a tojástermékek exportja. Az Európai Unió tojás-külkereskedelmi egyenlege pozitív volt a megfigyelt időszakban.

Az EC (2016b) szerint a közösség vezető tojástermelő országai közül Németországban és az Egyesült Királyságban várhatóan csaknem 1 százalék körüli mértékben nő a tojás kibocsátása 2016-ban. Magyarországon (+2,6 százalék), Hollandiában (+4,7 százalék), Lengyelországban (+2,7 százalék) és Spanyolországban (+7,8 százalék) emelkedhet jelentősebben a termelés, míg Franciaországban 1,8 százalékkal, Romániában pedig 1,4 százalékkal csökkenhet.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

A KSH adatai szerint Magyarországon a tyúkfélék száma 32,4 millió volt 2015. december 1-jén, 6 százalékkal több az egy évvel korábbinál. A 2015. június 1-jeihez viszonyítva az állomány 14 százalékkal csökkent. A tojóállomány 12,4 millió volt, egy év alatt 443 ezerrel nőtt. A lúdállomány 4 ezerrel csökkent, és alig haladta meg az 1 milliót 2015. december 1-jén. A kacsállomány (4 millió) 6,2 százalékkal kevesebb, a pulykaállomány (2,9 millió) 95 ezerrel több volt a 2014. decemberinél.

A baromfihúsimport mennyisége 27 százalékkal, értéke 19 százalékkal csökkent 2015-ben 2014-hez viszonyítva (10. melléklet). A csirkehús beszállított mennyisége 26 százalékkal, a pulykahúsé 32 százalékkal esett. A legtöbb baromfihús Ausztriából (7,6 ezer tonna), Németországból (7 ezer tonna), Hollandiából (6,1 ezer tonna) és Lengyelországból (4 ezer tonna) érkezett.

A héjastojás-import mennyisége 7,5 százalékkal csökkent, ugyanakkor értéke csaknem 12 százalékkal emelkedett 2015-ben 2014-hez képest. A tojás főleg Németországból, Szlovákiából, Litvániából és Lengyelországból származott.

Bel- és külpiaci értékesítés

Az AKI vágási statisztikája szerint a baromfivágások 11 százalékkal emelkedtek 2015-ben 2014-hez képest. Ezen belül a csirke vágása 14,3 százalékkal, a kacsáé 6,5 százalékkal, a pulykáé 10,2 százalékkal nőtt, ugyanakkor a liba vágása 14,6 százalékkal csökkent.

Magyarország baromfihúsexportja 1 százalékkal, 214 ezer tonnára nőtt 2015-ben a 2014. évihez viszonyítva. A legtöbb baromfihúst Romániába, Ausztriába, Németországba és Szlovákiába szállítottuk. Magyarország baromfihús-külkereskedelmi egyenlege pozitív volt 2015-ben (10. melléklet).

Az AKI PAIR adatai szerint Magyarországon az étkezési tojás belföldi értékesítése 7 százalékkal nőtt

2015-ben az egy évvel korábbihoz képest. Az ország 2015-ben 11 százalékkal több héjas tojást exportált, mint 2014-ben. A kivitelünk elsősorban az Európai Unióba irányult, azon belül a legtöbb héjas tojást Romániába exportáltuk. A tojáskészítmények kiszárlítása 14 százalékkal csökkent a vizsgált időszakban.

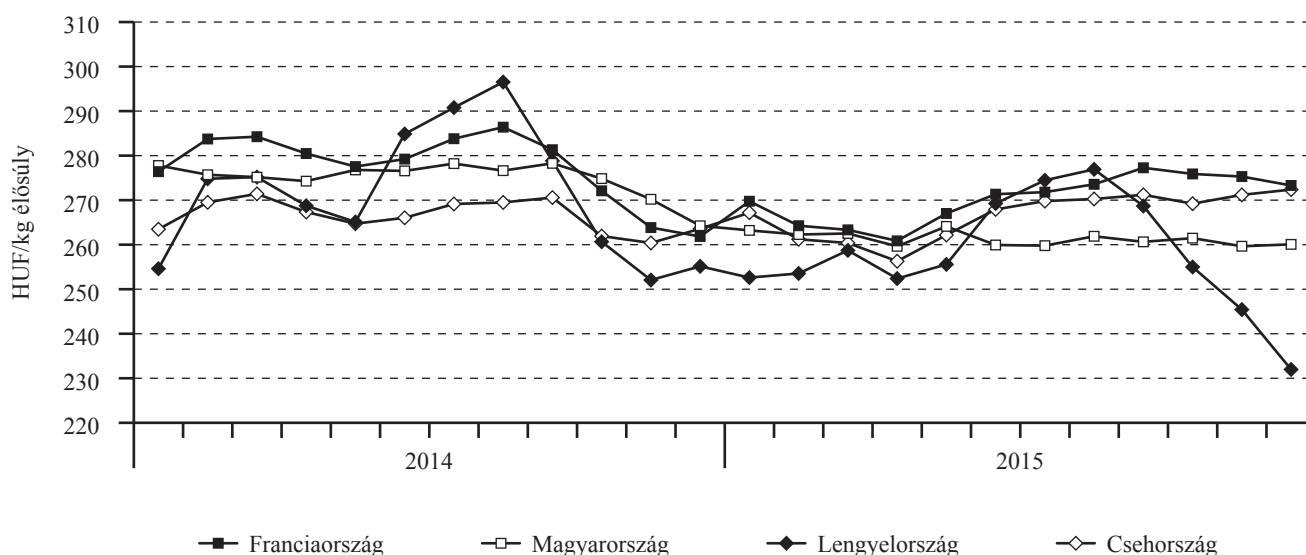
A piaci árak tendenciája

Az AKI PÁIR adatai szerint Magyarországon a vágócsirke élő súlyos termelői ára 5 százalékkal, 261 forint/kilogrammmra csökkent, a vágópulykéé nem vál-

tozott számottevően (393 forint/kilogramm) 2015-ben a 2014. évihez képest (11. melléklet). A vágócsirke ára követte az európai tendenciákat (17. ábra).

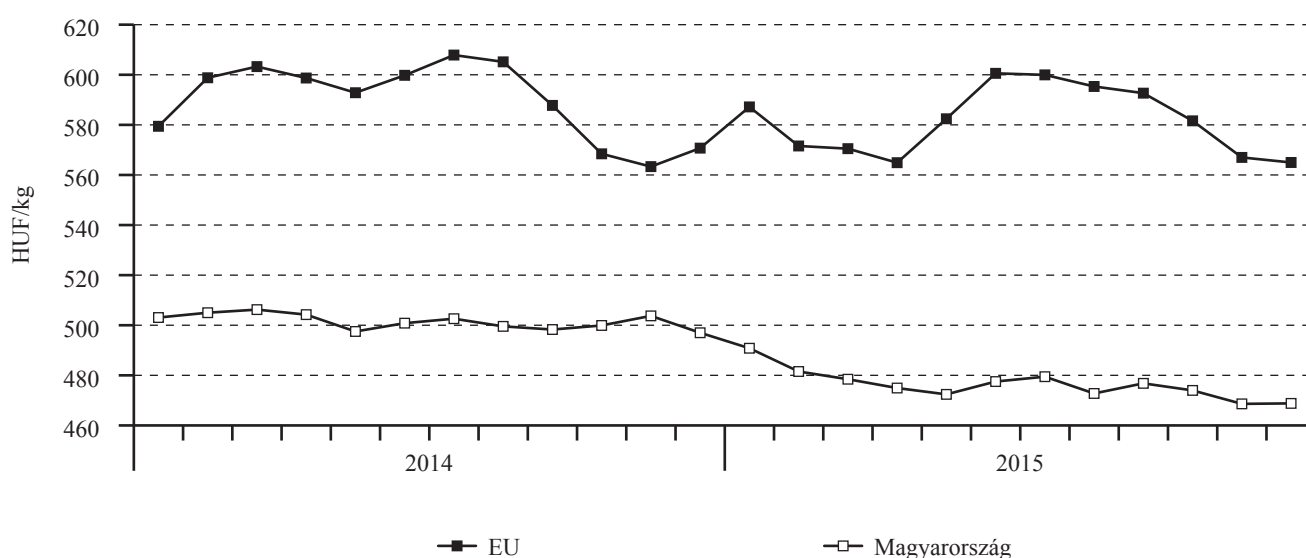
Az Európai Bizottság adatai szerint az egész csirke uniós átlagára 187 euró/100 kilogramm volt 2015-ben, ami 2 százalékkal maradt el az előző évi átlagától (18. ábra). Magyarországon a 65 százalékos (grill-fertig) egész csirke feldolgozói értékesítési ára 5 százalékkal, a csirkecombé csaknem 7 százalékkal csökkent, addig a csirkemellé kismértékben emelkedett a vizsgált időszakban. A csirkehúsok feldolgozói értékesítési ára átlagosan 2 százalékkal volt alacsonyabb, míg a pulykahúsoké 7 százalékkal magasabb a 2014. évinél (12. melléklet).

17. ábra: A vágócsirke termelői ára az Európai Unió néhány tagországában (2014–2015)

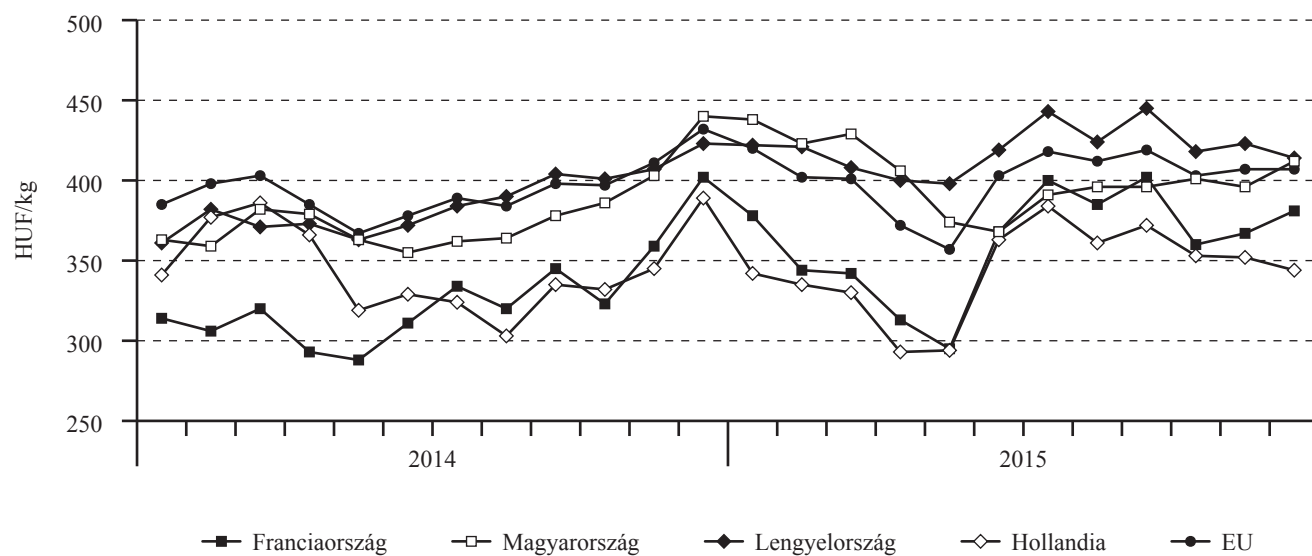
Forrás: MRiRW ZSRIR, PPA-ATIS, Agreste, AKI PÁIR

18. ábra: Az egész csirke feldolgozói értékesítési ára az Európai Unióban (2014–2015)

Forrás: Európai Bizottság, AKI PÁIR

19. ábra: Az étkezési tojás (M+L) csomagolóhelyi ára az Európai Unióban (2014–2015)

Forrás: Európai Bizottság, AKI PÁIR

Marhahús

Világ- és európai piaci tendenciák

Az USDA (2015c) szerint a marhahús globális termelése 58,4 millió tonna volt 2015-ben, 2,2 százalékkal csökkent az előző évihez képest. A nagy termelő országok közül Indiában 2,4 százalékkal, Argentínában 1,5 százalékkal, Mexikóban 1 százalékkal, Pakisztánban pedig 3 százalékkal nőtt a kibocsátás. Az USA marhahústermelése 1,9 százalékkal, Brazíliaé 3 százalékkal, Kínaé 2 százalékkal, Ausztráliaé 1,7 százalékkal volt kisebb 2015-ben, mint egy évvel korábban. Az Amerikai Egyesült Államokban a szarvasmarhatartók az állatállomány bővítésére koncentráltak, ezért mérséklődött a vágómarha kínálata, és a nagyobb vágósúlyra történő hizlalás sem ellensúlyozta a vágások csökkenését. Brazíliában 9,4 millió tonnára mérséklődött a marhahústermelés 2015-ben. A belső piacon csökkent a marhahús iránti kereslet a magas árak miatt. Az EC (2015a, b) szerint az unió marha- és borjúhústermelése 2 százalékkal, 7,7 millió tonnára emelkedett 2015-ben az előző évihez viszonyítva. A növekedés főként a tejhasznú állomány nőivarú egyedeinek kivágásából származott, amit az alacsony tejárral és a tejtermelési rendszer átalakításával magyaráznak a szakemberek. A közösség régi tagállamaiban kisebb mértékű, 1,1 százalékos volt a kibocsátás emelkedése, míg az új tagállamokban 7,6 százalékos.

A világ marha- és borjúhús-kereskedelme visszafogottabb volt 2015-ben, mint 2014-ben, a globális export 3,9 százalékkal mérséklődött az előző évihez képest. A legnagyobb marhahúsexportőr, India kivitele 4 százalékkal, 2 millió tonnára csökkent. India a megtermelt marhahús csaknem felét exportálja, a gyengébb minőségű, nagy mennyiségben rendelkezésre álló marhahúst alacsonyabb áron értékesítette a közel-keleti, a délkelet-ázsiai és a dél-afrikai országokba, ugyanakkor a minőségi marhahúst igénylő piacokon nem tudott részesedést szerezni. Brazília annak ellenére, hogy új piacok felé is nyitott, csaknem 15 százalékkal kevesebb (1,625 millió tonna) marhahúst értékesített a nemzetközi piacon 2015-ben, mint egy évvel korábban. Az USA marhahúsexportja 1,04 millió tonna volt 2015-ben, 11 százalékkal maradt el a 2014. évitől (USDA, 2015c). Az unió marhahúskivitele csaknem 6 százalékkal, 220 ezer tonnára emelkedett. A célpiacok átrendeződése a meghosszabbított oroszországi importtilalom miatt és az erős nemzetközi kereslet hatására tovább folytatódott. A legnagyobb mennyiségű élő szarvasmarha és marhahús Törökországba, Hongkongba és Libanonba került (EC, 2015a).

A globális marhahúsimport egy év alatt 4 százalékkal, 7,6 millió tonnára csökkent 2015-ben. Az USA behozatala 16 százalékkal, 1,6 millió tonnára nőtt. A magas belpiaci árak miatt főként Ausztráliából és Brazíliából érkeztek alacsonyabb áron szállítmányok. Oroszország marhahúsimportja a csökkenő termelés és belső fogyasztás mellett 25 százalékkal esett. A közösség az egy évvel korábbinál 2 százalékkal kevesebb marhahúst importált 2015-ben. A magas árak miatt Kína – az USA-hoz hasonlóan – Ausztráliából és Brazíliából vásárolt marhahúst.

Az USDA (2015c) szerint a marhahús globális termelése 1 százalékkal, 59,2 millió tonnára emelkedhet 2016-ban. Az USA kibocsátása 11,4 millió tonna körül várható, ami 5 százalékos bővülést jelentene a 2015. évihez képest. A kibocsátás növekedését valószínűsítik Brazíliában (+1,9 százalék), Kínában (+0,5 százalék) és Indiában (+7,1 százalék). Brazíliában 9,6 millió tonna, Kínában 6,8 millió tonna és Indiában 4,5 millió tonna körül várható a marhahús-kibocsátás 2016-ban. Ugyanakkor Argentínában 2,2 százalékkal 2,68 millió tonnára, Ausztráliában pedig 9,8 százalékkal 2,3 millió tonnára mérséklődhet a marhahústermelés.

Az USDA (2015c) 9,9 millió tonnára teszi a világ marhahúsexportját 2016-ra, ami 3,3 százalékkal nagyobb az előző évben nemzetközi kereskedelembe került mennyiségnél. India 2,1 millió tonna marhahúst értékesíthet a külpiacokon 2016-ban, ez csaknem 9 százalékkal lenne nagyobb volumen, mint a 2014. évi. Brazília marhahúskivitele elérheti az 1,77 millió tonnát (+9,2 százalék). A dél-amerikai ország versenyképessége javul a nemzetközi piacon a gyengülő brazil reál miatt, emellett az újranyitott kínai piac új lehetőséget teremt. Ausztrália kivitele 10 százalékkal, 1,62 millió tonnára eshet. Az USA a 2015. évinél 6,2 százalékkal több, azaz 1,1 millió tonna marhahúst szállíthat a külpiacokra 2016-ban. Az előrejelzés szerint a globális marhahúsimport 7,7 millió tonna fölé emelkedhet 2016-ban, ez 2 százalékos növekedést jelentene az előző évi mennyiséghez viszonyítva. Az USA várhatóan 1,38 millió tonna (–11 százalék), Oroszország 735 ezer tonna (+5 százalék) marhahúst importál 2016-ban. Kína 16,6 százalékkal, Hongkong 11,1 százalékkal és a Dél-Korea 13,5 százalékkal növelheti marhahús-behozatalát. Kínában a termelés kismértékű emelkedéséhez a marhahús iránti erős belpiaci kereslet társul. Japán beszállítása előreláthatóan 1,8 százalékkal mérséklődik, ugyanakkor a belső fogyasztás nem változik számottevően.

Az EC (2015b) szerint az unió marhahústermelése 7,73 millió tonnára emelkedhet 2016-ban a 2015. évi-

hez képest. A marhahúsimport 304 ezer tonna (+1 százalék) körül alakulhat, ugyanakkor a belső fogyasztás számottevő változása nem várható. A marhahúsexport 219 ezerről 226 ezer tonnára bővíthet. A közösségben a marhahús egy főre jutó fogyasztása előreláthatóan 10,7 kilogramm lesz 2016-ban.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Magyarországon 2011 óta folyamatosan gyarapodik a szarvasmarha-állomány. A KSH adatai szerint 2015. december 1-jén 821 ezer szarvasmarhát számláltak az országban. Az állomány egy év alatt 2,4 százalékkal bővült. A szarvasmarha-állomány 62,8 százalékát a gazdasági szervezetek, 37,2 százalékát az egyéni gazdaságok tartották, ez az arány nem változott lényegesen a 2014. évihez képest. A húshasznú tehénállomány 12,5 százalékkal, 117 ezer egyedre nőtt, ugyanakkor a kettős hasznosítású állomány 6,6 százalékkal, 42 ezerre csökkent.

Az élőmarha-import nem változott jelentősen, míg a marhahúsimport 2 százalékkal emelkedett 2015-ben az előző évihez képest (7. melléklet). Az élő szarvasmarha csaknem kétharmada Németországból, Hollandiából, Csehországból és Romániából származott, míg a marhahús 46 százalékát Ausztriából, 17 százalékát Lengyelországból, 13 százalékát Hollandiából és 11 százalékát Németországból importáltuk.

Bel- és külpiaci értékesítés

Az AKI vágási statisztikája szerint a szarvasmarha vágása élősúlyban kifejezve 12,8 százalékkal nőtt 2015-ben az előző évihez képest. Az összes vágás 63 százalékát adó tehenek vágása 9,8 százalékkal, az üszöké 21,7 százalékkal, a fiatal bikáké 8,5 százalékkal emelkedett.

Az AKI PÁIR adatai szerint a csontos marhahús frissen, félben termék belföldi értékesítése 45 százalékkal csökkent, míg a csontos marhahús frissen, negyedben, eleje terméké 80 százalékkal, a csontos marhahús frissen, negyedben, hátulja terméké 61 százalékkal nőtt 2015-ben az előző évihez viszonyítva.

A Magyarországon nevelt szarvasmarhák jelentős része továbbra is élve került a nemzetközi piacra, azonban a 2011 óta tartó mennyiségi csökkenés 2015-ben megtorpant és a tendencia megfordult. Az élőmarha-export 29 százalékkal nőtt (7. melléklet), a legtöbb

szarvasmarhát Törökországba szállítottuk, ahova több mint a kilenceszeresére emelkedett a kivitel. A második legnagyobb piac Ausztria volt, ahol 11 százalékkal nőtt a hazánkból vásárolt szarvasmarhák mennyisége. Magyarország marhahúsexportja 6 százalékkal emelkedett a vizsgált időszakban. Az összes marhahús csaknem kétharmadát Hollandiában és Ausztriában értékesítettük. Magyarország élőszarvasmarha-külkereskedelmi egyenlege pozitív volt 2015-ben és javult a 2014. évihez képest, míg a marhahús külkereskedelmi egyenlege negatív volt és nem változott számottevően az előző évihez viszonyítva.

A piaci árak tendenciája

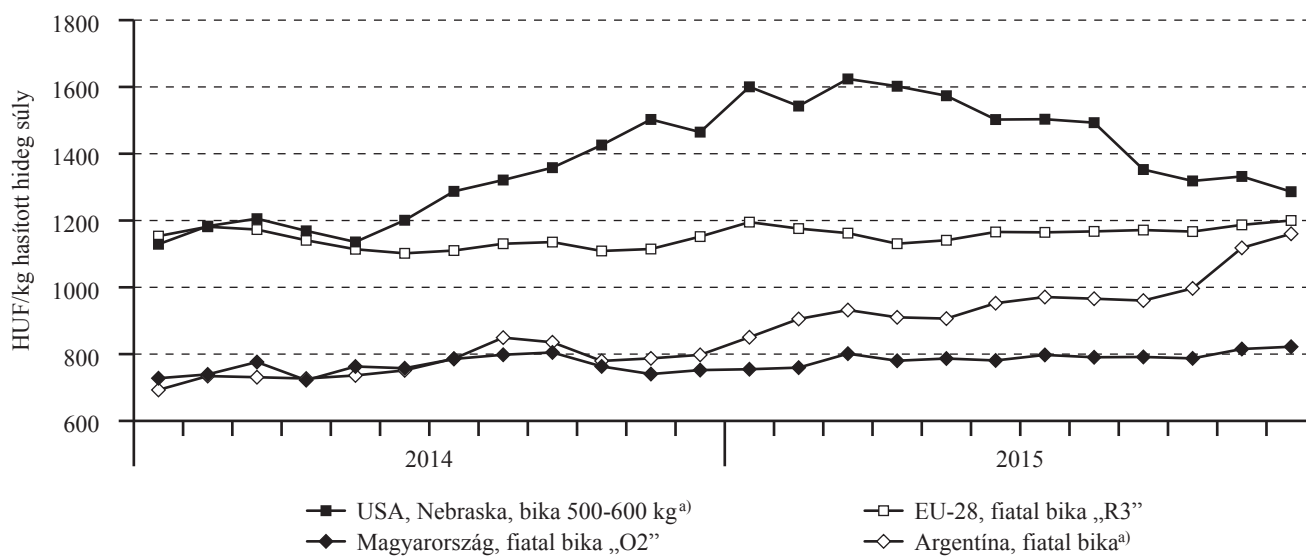
A termelés és a kereskedelem szempontjából meghatározó országok közül az USA-ban a bika ára dollárban kifejezve 3,9 százalékkal volt alacsonyabb 2015-ben, mint egy évvel korábban, ez forintban 15 százalékos növekedést jelentett a forint gyengülése miatt (20. ábra). Az árak mérséklődését a belpiaci kínálat kiegészítésére szolgáló alacsonyabb árfekvésű import okozta. Argentínában a marhahús iránti élénk nemzetközi kereslet miatt emelkedett a bika ára 2015-ben. A világ vezető marhahúsexportőr országában, Brazíliában az erős külpiaci kereslet hatására a szarvasmarha ára 15 százalékkal haladta meg 2015-ben az egy évvel korábbi átlagát.

Az EU-ban a fiatal bika „R3” kereskedelmi osztály vágóhídi belépési ára 3,77 euró/kilogramm hasított hideg súly volt 2015-ben, 2,6 százalékkal nőtt az előző évi átlagárhoz képest. A tehén „O3” ára (21. ábra) 2,1 százalékkal 2,92 euró/kilogrammra, az üsző „R3” ára 1 százalékkal 3,97 euró/kilogrammra emelkedett egy év alatt.

Magyarországon a vágómarha termelői ára 2 százalékkal nőtt 2015-ben az előző évi átlagárhoz képest. A termékpálya további fázisaiban hasonló mértékű volt az árak emelkedése. A csontos marhahús, frissen, félben termék ára 2,8 százalékkal, a csontos marhahús, frissen, negyedben, eleje termék ára 1,9 százalékkal, a csontos marhahús, frissen, negyedben, hátulja termék ára 2,5 százalékkal volt magasabb 2015-ben, mint egy évvel korábban (9. melléklet). A KSH adatai szerint a marharostélyos fogyasztói ára kismértékben növekedett 2015-ben a 2014. évi átlagárhoz viszonyítva.

Az EC (2015a) a marhahús világpiaci árának csökkenését valószínűsíti az Európai Unióban és Brazíliában is 2016-ra.

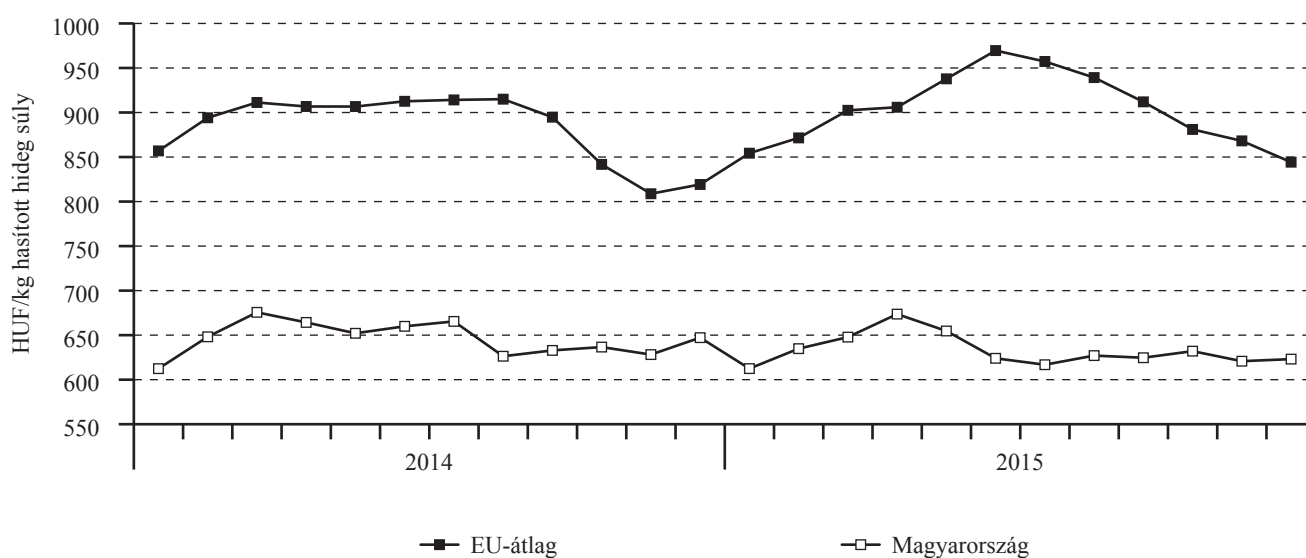
20. ábra: A marhahús világpiaci ára (2014–2015)

^{a)} Átszámítási tényező élőszúlyról hasított súlyra 0,63.

Forrás: Európai Bizottság, USDA, MINAGRI, AKI PÁIR

21. ábra: A vágótehén „O3” vágóhídi belépési ára (2014–2015)

Forrás: Európai Bizottság, AKI PÁIR

Juhhús

Világ- és európai piaci tendenciák

A FAO (2015) szerint a juhhús globális termelése 14 millió tonna volt 2015-ben, 1 százalékkal emelkedett az előző évihez képest. A világ juhhústermelésének több mint háromnegyedét a fejlődő országok adták, amelyek közül a legnagyobb kibocsátók Kína (4,2 millió tonna), India (732 ezer tonna), Nigéria (487 ezer tonna), Szudán (483 ezer tonna) és Pakisztán (467 ezer tonna) voltak. A nagy juhtartó ázsiai és afrikai országokban a legelők jó kondíciója lehetővé tette, hogy az állományokat a korábbi évekhez hasonlóan tovább növeljék. Az ausztrál és az új-zélandi gazdák a 2013. évi állománycsökkentés után igyekeztek az állományokat helyreállítani, ezért az óceániai térségben kisebb volt a vágóállatok kínálata 2015-ben. Ausztráliában 3 százalékkal, 558 ezer tonnára, Új-Zélandon pedig 1,5 százalékkal, 405 ezer tonnára csökkent a juhhústermelés. A világ juhhús-kereskedelme visszafogottabb volt 2015-ben, az export 5 százalékkal, az import 6,2 százalékkal mérséklődött. A nemzetközi piacra kerülő juhhús csaknem 86 százaléka Ausztráliából és Új-Zélandról származott. A legnagyobb juhhúsimportőrök Kína, az Európai Unió és az USA voltak 2015-ben.

Az ABARES (2016) szerint Ausztrália juháállománya várhatóan 70,1 millió lesz a 2015/2016. gazdasági év (július-június) végén, nem változik lényegesen az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A bárányok vágása 4,2 százalékkal, 21,9 millió darabra csökkenhet a folyó szezonban az előzőhöz képest, ami 485 ezer tonna bárányhústermelést jelent. Ausztrália bárányhúsexportja 224 ezer tonnára (–7 százalék) eshet. Az ausztrál bárányhús iránt élénk a kereslet az USA-ban és a Közel-Keleten is. A főbb importőrök – kivéve Kína – továbbra is nagy mennyiségben vásárolhatnak juh- és bárányhúst Ausztráliából. A Kínába irányuló szállítások csökkenése a kínai termelés emelkedésével magyarázható. Az USA-ba és a Közel-Keletre történő exportot az élénk kereslet és a gyengébb ausztrál dollár is támogatja.

A New Zealand Economic Service (2016) szerint Új-Zéland juháállománya 29,5 millió egyed volt 2015. június 30-án, 1 százalékkal csökkent egy év alatt. A bárányexport 1,6 százalékkal, 302 ezer tonnára mérséklődött a 2014/2015. évi szezonban (október-szeptember) az előzőhöz viszonyítva. A meghatározó exportpiacok az Európai Unió és Kína voltak. Németországba, Hollandiába és Belgiumba több bárányhús érkezett Új-Zélandról, ami ellensúlyozta Nagy-Britannia csökkenő keresletét. A folyó gazdasági évre

a szakértők a bárányhús kivitelének 8 százalékos csökkenését vetítik előre, valamint a juhhúsexport 9 százalékos esését valószínűsítik.

Az EC (2015b) szerint a juháállomány 2014. év végi növekedésének köszönhető, hogy az unió juh- és kecskehústermelése csaknem elérte a 900 ezer tonnát 2015-ben. A közösség juh- és kecskehúsimportja 1 százalékkal, 190 ezer tonnára nőtt, a legnagyobb beszállító Új-Zéland volt. A nemzetközi piacon értékesített juh- és kecskehús mennyisége 25 százalékkal, 24 ezer tonnára csökkent 2015-ben a 2014. évihez képest. Az unióban az előző évinél 2,2 százalékkal több juh- és kecskehúst fogyasztottak 2015-ben, az egy főre jutó fogyasztás 1,8 kilogramm volt.

Az EC (2015a) szerint az unió juh- és kecskehústermelése 2016-ban elérheti a 897 ezer tonnát. A juh- és kecskehúsimport 1,5 százalékkal, 193 ezer tonnára emelkedhet. Az egy főre eső juh- és kecskehús-fogyasztás 1,8 kilogramm körül várható 2016-ban.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

A KSH adatai szerint Magyarország juháállománya 1,19 millió egyed volt 2015. december 1-jén, nem változott számottevően a 2014. decemberihez képest. Az anyajuhok létszáma 0,7 százalékkal, 849 ezer egyedre változott. A juhot tartó egyéni gazdaságok száma 24,79 ezerre csökkent (–3,5 százalék az előző évihez viszonyítva), a gazdasági szervezeteké 526 volt (+13 százalék) 2015. december 1-jén. Az egyéni gazdaságokban átlagosan 42 (+5 százalék), a gazdasági szervezeteknél 285 (–12 százalék) juhot tartottak. A juháállomány 68 százaléka az Észak- és Dél-Alföld régióban található, a többi régió részesedése lényegesen kisebb.

Bel- és külpiaci értékesítés

A KSH adatai szerint a juhok felvásárlása csaknem 6 százalékkal nőtt 2015-ben az előző évihez képest. A növendék bárány (2–12 hónap) felvásárláson belüli részaránya 0,8 százalékponttal csökkent, míg a tejes bárányé (2 hónap alatti) 0,9 százalékponttal nőtt, a növendék bárány az összes forgalom 93 százalékát adta. Az AKI vágási statisztikája szerint a juh vágása élő súlyban kifejezve 27 százalékkal nőtt 2015-ben az egy esztendővel korábbihoz viszonyítva.

A KSH adatai szerint az előző évinél 3 százalékkal kevesebb bárány került a nemzetközi piacra 2015-ben (7. melléklet). A magyarországi bárány legnagyobb piaca továbbra is Olaszország volt, amelynek a kivitelesen belüli részaránya 92 százalék körül alakult, ez 0,5 százalékpontos emelkedést jelentett 2014-hez képest.

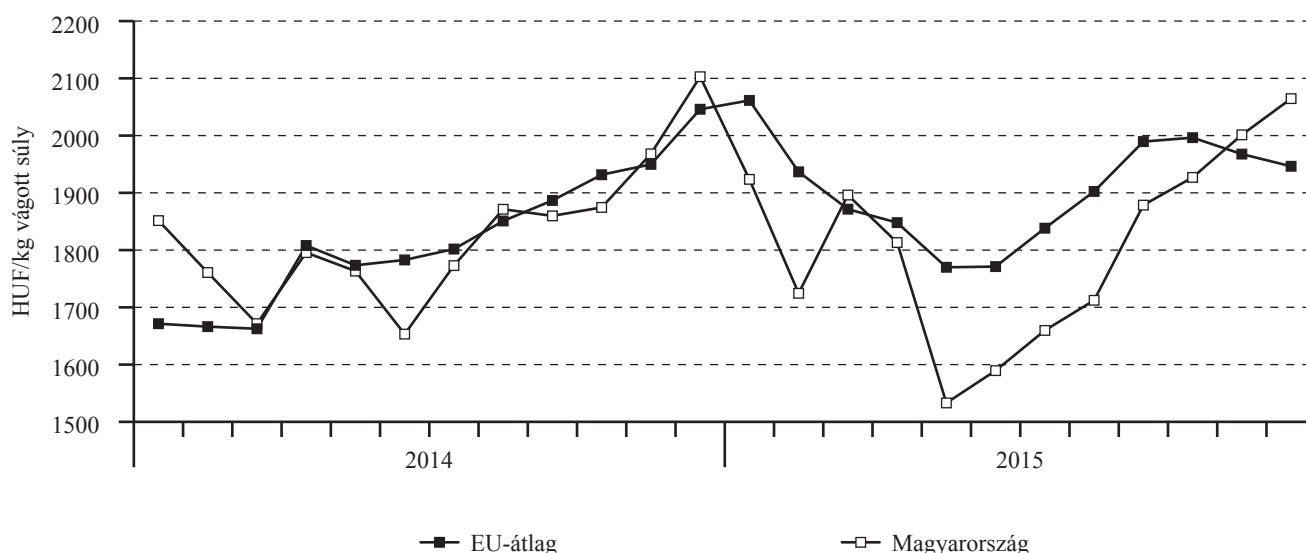
A piaci árak tendenciája

Új-Zélandon és Ausztráliában az időjárás változása jelentősen befolyásolja, hogy a termelők több vagy kevesebb állatot küldenek-e vágásra. A szárazabb hónapokban nő a vágóállatok mennyisége, ami hatást gyakorol az árakra. A New Zealand Economic Service (2016) szerint Új-Zélandon a kínálat bővülése miatt

2015-ben átlagosan 5 százalékkal csökkent a bárány ára. Az ABARES (2016) szerint az erős nemzetközi kereslet miatt Ausztráliában a bárány ára 9 százalékkal volt magasabb 2015-ben a 2014. évinél. Az Európai Unióban a könnyű bárány ára euróban kifejezve 3,5 százalékkal emelkedett 2015-ben az előző évihez viszonyítva, ez forintban számolva csaknem 5 százalékos emelkedést jelentett (22. ábra).

Olaszországban, Magyarország legnagyobb exportpiacán a könnyű bárány ára euróban számolva 1,2 százalékkal csökkent 2015-ben az előző évihez képest. Magyarországon a vágóbárány termelői ára forintban kifejezve 1,5 százalékkal mérséklődött (13. melléklet). Az EC (2015a) az unióban a juhhús árának 6 százalékos csökkenését valószínűsíti 2016-ban, a világpiacra pedig 10-11 százalékkal lehet alacsonyabb a juhhús ára.

22. ábra: A könnyű bárány termelői ára (2014–2015)

Forrás: Európai Bizottság, AKI PÁIR

Tej és tejtermékek

Világ- és európai piaci tendenciák

A tejtermékek világkereskedelmét meghatározó országok közül a tejtermelés Új-Zélandon 2 százalékkal, Argentínában 1 százalékkal csökkent, míg az USA-ban és Ausztráliában egyaránt 1 százalékkal nőtt 2015-ben 2014-hez viszonyítva. A tejfelvásárlás az Európai Unióban 3 százalékkal bővült ugyanekkor. Az unió legnagyobb termelői közül a nyerstej felvásárlása Franciaországban nem változott, Olaszországban 1 százalékkal, Németországban 2 százalékkal, Lengyelországban és az Egyesült Királyságban egyaránt 3 százalékkal, Hollandiában 7 százalékkal nőtt 2015-ben az előző évihez képest. Az USDA (2015d) várakozása szerint a globális tejkínálat növekedése 2 százalék körüli lehet 2016-ban: Új-Zéland tejtermelése 3 százalékkal csökkenhet, Oroszorszáé és Ausztráliáé stagnálhat, az Európai Unióé és Argentínáé 1 százalékkal, az USA-é és Kínáé 2 százalékkal, Brazíliaé 3 százalékkal, Indiáé 6 százalékkal emelkedhet.

A 2014/2015. kvótaévben már nem változott a tejkvóta és a rendszer 2015. április 1-jével megszűnt. Az EC (2015e) szerint a közösségben a nyerstej felvásárlása az utolsó, 2014 áprilisától 2015 márciusáig tartó kvótaévben 2,1 százalékkal maradt el a rendelkezésre álló tejkvótától.

Az USDA (2015d) szerint a teljes tejpör globális termelése 3 százalékkal csökkent, a sovány tejpöré, a sajté és a vajé egyaránt 2 százalékkal nőtt 2015-ben az előző évihez viszonyítva. Az Eurostat adatai szerint az unióban a vaj és a sovány tejpör termelése egyaránt 5 százalékkal, a tejszíné 4 százalékkal, a sajté és a savanyított tejtermékeké egyaránt 1 százalékkal nőtt, míg a folyadéktejé 2 százalékkal, a sűrített tejé 3 százalékkal, a teljes tejpöré 4 százalékkal csökkent 2015-ben a 2014. évihez képest. Az USDA (2015d) szerint a sajt globális termelése 1, a vajé és a sovány tejpöré egyaránt 2, a teljes tejpöré 3 százalékkal növekedhet 2016-ban az előző évihez viszonyítva. Az Európai Bizottság előrejelzése szerint az unióban a teljes tejpör termelése 2 százalékkal, a sovány tejpöré 1,5 százalékkal, a vajé és a sajté egyaránt 1 százalékkal nőhet, míg a friss tejtermékeké stagnálhat 2016-ban a 2015. évihez viszonyítva (EC, 2015b).

A közösségben a sovány tejpör intervenciós készlete az intervenciós szintnél alacsonyabb árak hatására 250 ezer tonnára nőtt 2009-ben. A magas készlet szint komoly aggodalmat okozott, mivel a tartalékok piacra kerülése nyomott árakat eredményezhetett volna, ezért az Európai Bizottság a készleteket segélyszervezeteken

keresztül osztotta szét a rászorultaknak, így azok 2012 szeptemberére kiürültek. A vaj intervenciós készlete 2010 októberé óta üres, míg a magántárolási készlete 2015. december végén 51 ezer tonna volt. A sovány tejpör intervenciós készlete 29 ezer tonna, magántárolási készlete 33 ezer tonna volt ugyanekkor. A sajt magántárolási készlete 27 ezer tonna volt az év végén. A vaj intervenciós készlete várhatóan üres marad, míg a sovány tejpöré 55 százalékkal, 85 ezer tonnára emelkedhet 2016 végén az egy évvel korábbihoz viszonyítva (EC, 2015b). A sajt magántárolási programját a bizottság 100 ezer tonnáig 2015. október 15-én újra megnyitotta, ami 2016 februárjáig állt nyitva a feldolgozók számára. A bizottság az intervenciós felvásárlás időszakát további három hónappal, 2015. december 31-ig meghosszabbította. Az új intervenciós időszak 2016. január 1-jén nyílt meg és 2016. szeptember 30-ig fog tartani. Az USA-ban a vaj 2015. decemberi zárókészlete 46 százalékkal, a sajté 12 százalékkal nőtt, míg a sovány tejpöré 17 százalékkal csökkent az egy évvel korábbihoz képest.

Az unió mezőgazdasági és halászati tanácsának 2015. szeptember 7-i ülésén a bizottság bejelentette, hogy számos intézkedést hoz az ágazati problémák enyhítésére és a termelők versenyképességének javítása érdekében. Az európai termelőknek szánt 500 millió eurós segélycsomag főbb elemeit a 2015. október 16-án megjelent jogszabály tartalmazta. A 420 millió eurós nemzeti borítékot 2016. június vége előtt ki kell fizetni a termelőknek. A támogatás összegét a 2014/2015. évi tejkvóta alapján határozták meg, azonban figyelembe vették, hogy az oroszországi importtilalom milyen mértékben érinti az országot, mennyire alacsony a nyerstej ára és az aszály hogyan hatott a takarmánygabona kínálatára.

A vaj és vajolaj globális kereskedelme 7,8 százalékkal, a teljes tejpöré 3,1 százalékkal, a sajté 1 százalékkal csökkent, míg a sovány tejpöré 6,3 százalékkal nőtt 2015-ben az előző évihez képest (Productschap Zuivel, 2016). Az unió a harmadik országokba irányuló tej és tejtermék kivitelére 2009. november 19-én megszüntette az export-visszatérítést. A vaj és a vajzsír harmadik országokba irányuló kiszállítása 13 százalékkal, a sovány tejpöré 6 százalékkal nőtt, a teljes tejpöré és a sajté stagnált 2015-ben az előző évihez képest. Az unió sajt kivitelének stagnálását az okozta, hogy Oroszországban a 2014 augusztusában bevezetett importtilalmat 2015 augusztusában további egy évre meghosszabbították. Az importtilalom előtt, 2013-ban a közösség sajtexportjának csaknem harmada irányult Oroszországba. Az amerikai dollár erősödése miatt

azonban élenkült az USA-ba és Japánba irányuló kivitel. Az EC (2015b) szerint az unió harmadik országba irányuló friskejtermék-kivitele 15 százalékkal, a vajé 9 százalékkal, a sovány tejpore 7 százalékkal, a sajte 6 százalékkal, a teljes tejpore 3 százalékkal nöhet 2016-ban az előző évihez képest.

A tejtermékimport nem annyira koncentrált, mint az export, a legnagyobb tejtermékimportörök a világkereskedelem kevesebb mint felét adják. Az USDA (2015d) szerint Japán sajtimportja 6 százalékkal nött, míg Oroszországé 41 százalékkal csökkent; Kína soványtejpore-beszállítása 20 százalékkal csökkent, míg Mexikóé 10 százalékkal nött; Kína teljestejpore-behozatala 2 százalékkal, Algériáé pedig 19 százalékkal emelkedett 2015-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

Az USDA (2015d) szerint Kína soványtejpore-importja 8 százalékkal nöhet, Mexikóé stagnálhat; Japán sajthehozatala 2 százalékkal, Oroszországé 7 százalékkal, Algéria teljestejpore-importja 6 százalékkal, Kínáé 16 százalékkal emelkedhet, Oroszország vajimportja 18 százalékkal nöhet 2016-ban az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

A KSH adatai szerint Magyarország tehenállománya 3 százalékkal nött egy év alatt, és 368 ezer egyedet tett ki 2015. december 1-jén. Az Észak-Alföldön 26, Dél-Alföldön 21, Dél-Dunántúlon 13, Nyugat- és Közép-Dunántúlon egyaránt 12, Észak-Magyarországon 9, Közép-Magyarországon 7 százalékat tartották a tehenek állományának. A tehenek 57 százalékat a tejhasznú, 32 százalékat a húshasznú, 11 százalékat a kettős hasznosítású fajták adták. A húshasznú tehenek száma egy év alatt 13 százalékkal, 117 ezer egyedre nött, a tejhasznúaké 209 ezer egyeden stagnált, míg a kettős hasznosításúaké 42 ezer egyedre (–7 százalék) csökkent. A tejhasznú tehenek 84 százalékat a gazdasági szervezetek, 16 százalékat az egyéni gazdaságok tartották. A gazdasági szervezetek tejhasznú tehenállománya egy év alatt nem változott, míg az egyéni gazdaságoké 8 százalékkal csökkent.

A kínálatot a hazai tej és tejtermékek mellett évről évre növekvő mértékben importtermékek egészítik ki. A savanyított tejtermékek behozatala 22 százalékkal, a sajt és túró termékcsoporthé 14 százalékkal, a dobozos tejé 10 százalékkal, a vaj és vajkrémé együttesen 9 százalékkal, a tejsavóé 6 százalékkal nött 2015-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A sajt és a túró fele Németországból, 18 százaléka Lengyelországból,

8 százaléka Hollandiából, 6 százaléka Ausztriából, 5 százaléka Szlovákiából származott. Lengyelországból 49 százalékkal, Németországból 13 százalékkal, Hollandiából 2 százalékkal több, míg Ausztriából 3 százalékkal, Szlovákiából 33 százalékkal kevesebb sajt érkezett.

Bel- és külpiaci értékesítés

Az AKI PÁIR adatai szerint a nyerstej felvásárlása 2015-ben 10 százalékkal nött az előző évihez viszonyítva. A nyerstej 59 százalékat a Dunántúlon, 36 százalékat az Alföldön, 5 százalékat Észak-Magyarországon vásároltak fel. Észak-Magyarországon 29 százalékkal kevesebb, ugyanakkor az Alföldön 8 százalékkal, a Dunántúlon 16 százalékkal több nyerstejet szállítottak a feldolgozókhöz. A felvásárolt nyerstej fehérjetartalma 0,02, zsírtartalma 0,06 százalékponttal romlott egy év alatt (fehérje: 3,30 százalék, zsír: 3,69 százalék).

Az AKI PÁIR adatai szerint a teljes zsírtartalmú nyerstej kivitele nem változott 2015-ben az előző évihez képest. A nyerstej 59 százalékat a termelők és a kereskedők, 41 százalékat a feldolgozók szállították külföldre. A termelők és a kereskedők nyerstej-kivitele 7 százalékkal, a feldolgozóké 45 százalékkal emelkedett 2015-ben 2014-hez képest. A nyerstej kiviteli ára 79,94 forint/kilogramm volt 2015-ben, 27 százalékkal csökkent egy év alatt és a termelői ártól 1 százalékkal maradt el.

A KSH adatai szerint a teljes nyerstej exportja 1 százalékkal csökkent 2015-ben az előző évihez képest. A kivitel 23-23 százaléka Olaszországba és Horvátországba, 21 százaléka Romániába, 10 százaléka Szlovákiába került. A teljes nyerstej kivitele Szlovákiába és Olaszországba egyaránt 24 százalékkal csökkent, míg Horvátországba 29 százalékkal, Romániába 45 százalékkal nött. A fölözött nyerstej kiszállítása 62 százalékkal emelkedett a megfigyelt időszakban, amelynek fele Olaszországba, 14 százaléka Hollandiába, 13 százaléka Horvátországba került.

A felvásárlás növekedése miatt a tejfeldolgozók kevesebb alapanyagot igényeltek a külpiacról. A teljes nyerstej behozatala 37 százalékkal esett, amelynek 57 százaléka Szlovákiából, 20 százaléka Szlovéniából, 15 százaléka Ausztriából, 7 százaléka Lengyelországból származott. A sűrített vagy édesített tej és tejszín importja 36 százalékkal volt kevesebb 2015-ben 2014-hez viszonyítva.

A KSH adatai szerint a tejfeldolgozás ipari termelése 2,3 százalékkal, összes ipari értékesítése 3,8 százalékkal, belföldi értékesítése 0,5 százalékkal, exportértékesítése 25,1 százalékkal nött 2015-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva (1. melléklet).

Az AKI PÁIR adatai szerint a hazai gyártású, 2,8 százalékos zsírtartalmú folyadéktej belföldi értékesítése 3 százalékkal emelkedett, ezen belül kiszerelés és eltarthatóság szerint a zacskós friss tejé 24 százalékkal csökkent, míg a dobozos frissé 8, a dobozos tartósé 16 százalékkal nőtt 2015-ben az előző évihez képest. Az 1,5 százalékos zsírtartalmú dobozos tartós tej belföldi értékesítése ugyanakkor erőteljesen, 57 százalékkal emelkedett. A tejtermékek közül a hazai előállítású natúr joghurt belföldi értékesítése 45, a trappista sajté 25, a tehéntúróé 23, az adagolt vajé és a vajkrémé egyaránt 14, a tejfölé 9, a kefiré 3 százalékkal nőtt, míg az ömlesztett sajté 1, a gyümölcsös joghurté 33 százalékkal csökkent a vizsgált időszakban (23. ábra). Az 1,5 százalékos zsírtartalmú dobozos tartós tej értékesítésének jelentős növekedését a hazai feldolgozóipar kapacitásának bővítése tette lehetővé.

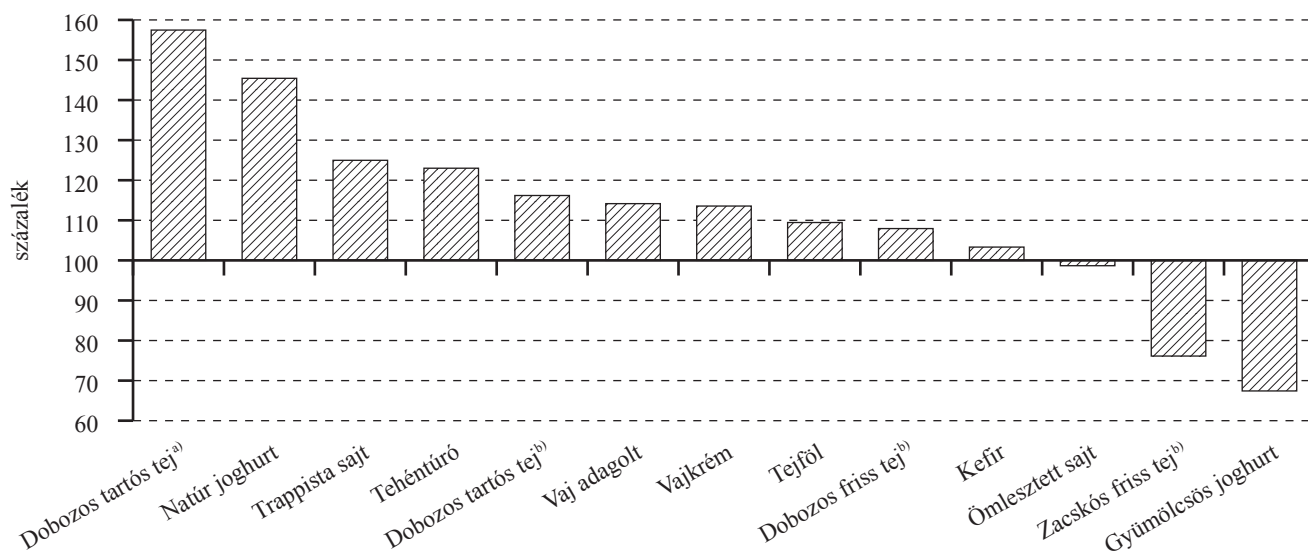
A savanyított tejtermékek, illetve a vaj és vajkrém termékcsoport kivitele egyaránt 36 százalékkal csökkent, míg a tejsavóé 10, a sajt és túró termékcsoporté 14, a dobozos tejé 42 százalékkal bővült 2015-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva (14. melléklet). A savanyított tejtermékek kivitelének 62 százaléka Romániába irányult, ahova 38 százalékkal kisebb mennyiséget szállítottunk. A sajt és túró legnagyobb piaci Olaszország, Libanon, Románia, Jordánia és Szaúd-Arábia voltak. Olaszországba tizenháromszor, Libanonba kilencszer, Romániába hétszer, Jordániába négyszer, Szaúd-Arábiába három és félszer több sajtot és túrot exportáltunk az előző évinél. Magyarország tej- és tejtermék-külkereskedelmi egyenlege továbbra is negatív maradt és értékben 6 százalékkal romlott, mivel az export árbevétele nagyobb mértékben csökkent (–6 százalék), mint az import értéke (–4 százalék).

A piaci árak tendenciája

A nyerstej ára Magyarországon éves szinten 22 százalékkal (15. melléklet), az USA-ban 29 százalékkal, Új-Zélandon 27 százalékkal, az Európai Unióban 17 százalékkal csökkent 2015-ben. Az USA-ban a nyerstej ára az év első négy hónapjában, az Európai Unióban az év első nyolc hónapjában, Magyarországon és Új-Zélandon az év első hét hónapjában csökkent. Ezt követően a globális tejkinálat bővülésének mérséklődése az árak emelkedését okozta. Az Európai Unióban a nyerstej ára augusztus és november között 4 százalékkal emelkedett, majd egy hónap alatt 1 százalékkal csökkent, Magyarországon július és december között 6 százalékkal, Új-Zélandon 22 százalékkal nőtt ugyanekkor, az USA-ban július és november között 10 százalékkal emelkedett, majd egy hónap alatt 5 százalékkal csökkent (24. ábra). A Ministry for Primary Industries (2015) szerint Új-Zélandon a nyerstej ára a 2015/2016. gazdasági évben (június–május) megegyezik az előző szezonéval, viszont a 2016/2017. gazdasági évben 49 százalékkal emelkedhet. Az USA-ban a nyerstej ára 2016-ban 6-10 százalékkal csökkenhet az egy évvel korábbihoz viszonyítva (USDA, 2016d).

A tejtermékek ára rugalmatlan, ezért már a kínálat néhány százalékos változására is erőteljesen reagál. A sajt ára változik a legkisebb mértékben, mivel a sajt-nak számos fajtája létezik, így a kereslet és a kínálat ingadozása nem hat olyan erősen az árának alakulására, mint a jól meghatározható minőségi jellemzőkkel rendelkező vaj és tejpör esetében. A kínálati piac hatására a tejtermékek világpiaci ára jelentősen csökkent 2015-ben: a sovány tejpöré (FOB Óceánia) 42 száza-

23. ábra: Néhány tejtermék belföldi értékesítésének változása 2015-ben (2014 = 100)

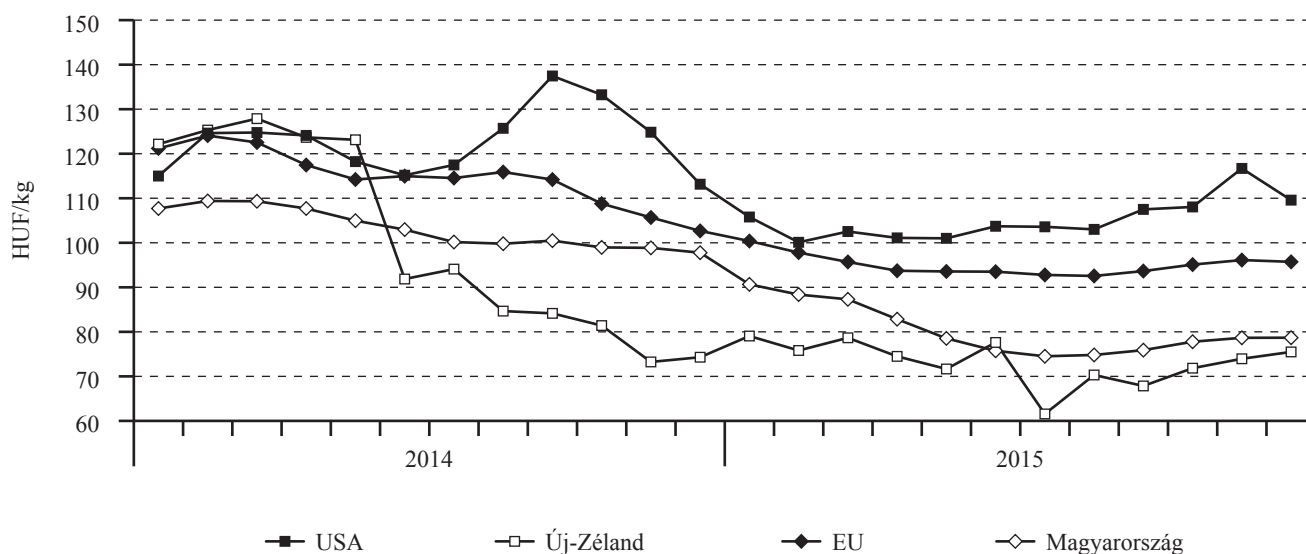

^{a)} 1,5 százalékos zsírtartalom.

^{b)} 2,8 százalékos zsírtartalom.

Forrás: AKI PÁIR

24. ábra: A nyerstej termelői ára a világon (2014–2015)

Forrás: USDA, LTO, Európai Bizottság, AKI PÁIR

lékkal, a teljes tejporé 34 százalékkal, a *cheddar* sajté 25 százalékkal, az ömlesztett vajé 15 százalékkal esett. Az ömlesztett vaj világpiaci ára (*FOB Óceánia*) februártól augusztusig, a sovány tejporé márciustól augusztusig, a teljes tejporé februártól júliusig, a *cheddar* sajté januártól augusztusig csökkent. Ezt követően inkább az árak stabilizálódása, semmint emelkedése volt megfigyelhető.

A tervezetten felül mintegy 4 milliárd forint többlettámogatást kaptak 2015-ben a tejtermelők a kialakult válsághelyzetre való tekintettel, ezen felül a területalapú támogatások előrehozott kifizetése is átmenetileg segíthet a gazdák likviditási helyzetén. A közvetlen kifizetések előlegének aránya a korábbi évek 50 százalékaról 2015-ben 70 százalékra emelkedett. A hazai tejtermelők az unió válságkezeléséből a pénzügyi visszatérítés keretében mezőgazdasági területeik, valamint a 2014-ben működő különleges tejtámogatás révén a teljes keret 13,3 százaléka, azaz közel 1,12 milliárd forintba jogosultak. Ehhez jön még az uniós tejiapi válsághelyzet kezelésére fordítható 420 millió eurós forrás, amelyből Magyarország 9 505 286 eurót kapott, amit nemzeti költségvetésből további 2 973 253 000 forinttal egészített ki. További 80 millió eurós keret állt rendelkezésre a sajt, a sertéshús és a sovány tejporé magántárolására, amit felosztottak a tagországok között. A tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti program keretében 2016. április 30-ig évente támogatást nyújtanak azoknak a termelőknek, akik az előírtakhoz képest magasabb állatjóléti kötelezettséget vállalnak. A többletköltségeket az unió és a Földművelésügyi Minisztérium közösen finanszírozza. A termelők akkor vehetnek részt a programban, ha nőivarú – tej vagy kettős hasznosítású – szarvasmarhát tartanak. A kötelezett-

ségek betartását vállaló termelők állategységenként 33-35 ezer forint támogatást kaphatnak évente, ami országos szinten összesen 8,7 milliárd forintot tesz ki. A magyar termékek fogyasztását ösztönző marketingkampányt indított a kormány 420 millió forintos kerettel, hogy ezzel segítsen a hazai tejtermelőknek és feldolgozóknak. Az Európai Bizottság által elfogadott magyar vidékfejlesztési operatív program keretében 2020-ig – 300-310 forintos euróárfolyammal számolva – 1300 milliárd forintot lehet vidékfejlesztésre fordítani. Az állattenyésztés keretösszege 75 milliárd forint lesz, a védett, őshonos és veszélyeztetett állatfajták genetikájának megőrzésére 18 milliárd forintot, a tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatásokra 27 milliárd forintot fordítanak.

A Danone Tejtermék Gyártó és Forgalmazó Kft. 2015 júniusában befejezte a magyarországi tejtermékgyártást. A termelés megszüntetése 139 alkalmazottat érintett a cég 270 magyarországi dolgozójából. A magyar gyárbezárással érintett dolgozók csaknem 80 százalékanak már van új munkahelye, a cég tejbeszállító termelőpartnerei számára is új felvásárlókat talált. A Gazdasági és Versenyhivatal eljáró versenytanácsa április 23-án engedélyezte, hogy az Alföldi Tej Értékesítő és Beszerző Kft. a 2015. február 26-án kötött Eszköz Adásvételi Szerződésben foglalt tartalommal megvásárolja a FrieslandCampina Hungaria Kereskedelmi és Termelő Zrt. Debrecen területén lévő és működő termelési egységét mint vállalkozásrészt. Az új tulajdonos vállalta, hogy a debreceni üzem munkavállalóinak továbbfoglalkoztatása mellett a gyártás megszakítás nélkül folyik tovább a telephelyen. Az üzem eladása mellett a két cég bérügyintézési megállapodást kötött, ennek keretében a debreceni üzemben előállított termékek a jövőben változatlanul helyben

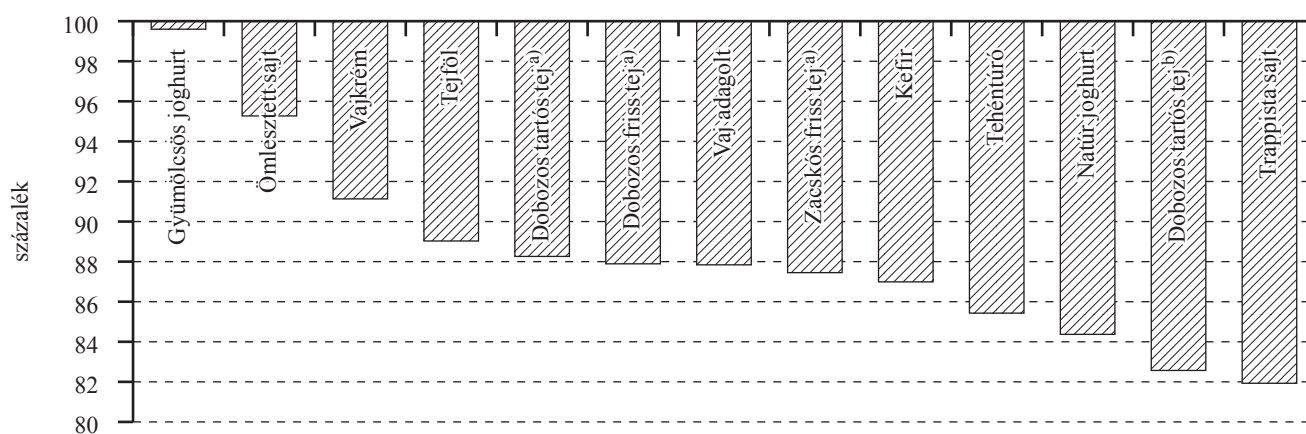
készülnek, és e termékek forgalmazását továbbra is a FrieslandCampina Hungária végzi.

A nemzetgazdasági miniszter döntése alapján közel hárommilliárd forint vissza nem térítendő támogatást kapott költségvetési forrásból 14 magyarországi vállalat, a beruházások nyomán közel 500 új munkahely jött létre. A támogatásban részesülő cégek között szerepelt az Alföldi Tej Kft. A Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM) a támogatáshoz szükséges forrást – a 2015. évi központi költségvetésről szóló törvény alapján – a szaktárca által létrehozott nemzetgazdasági támogatások előirányzat keretéből biztosította. Az előirányzat célja, hogy az európai uniós forrásokból támogatásban nem részesülő, tőkehiányos, a feldolgozóipar területén működő magyarországi nagyvállalatok fejlesztéseit segítse. A kérelmek többfordulós elbírálásánál több fontos szempontot is mérlegelt az NGM munkacsoportja. Alapelvárás volt, hogy a támogatást kérő gazdasági társaságok foglalkoztatásbővítő beruházást hajtsanak végre. Hangsúlyos volt az is, hogy a támogatási program keretében az adott beruházáshoz nyújtott költségvetési támogatás többletadó- és többletjárulékbérvétel formájában térüljön meg az államháztartásnak.

Az AKI PÁIR adatai szerint a vizsgálatba vont tejtermékek feldolgozói értékesítési ára 2015-ben 7 százalékkal volt alacsonyabb a 2014. évinél (16. melléklet). A 2,8 százalékos zsírtartalmú dobozos friss és dobozos tartós folyadéktej feldolgozói értékesítési ára 12 százalékkal, a zacskós frissé 13 százalékkal csökkent 2015-ben az előző évihez viszonyítva. Az 1,5 százalékos zsírtartalmú dobozos tartós tej ára a belföldön értékesített mennyiség nagymértékű (57 százalékos) növekedése mellett 17 százalékkal volt alacsonyabb 2015-ben a 2014. évi átlagátnál. A tejtermékek közül a natúr joghurt ára 16 százalékkal, a tehéntúróé 15 százalékkal, a kefiré 13 százalékkal, az adagolt vajé 12 százalékkal, a tejfölé 11 százalékkal, a vajkrémé 9 százalékkal, a trappista sajté 8 százalékkal csökkent, míg a gyümölcsös joghurté nem változott 2015-ben az egy évvel korábbihoz képest (25. ábra).

A megfigyelt tejtermékek fogyasztói árindexe nem változott 2015-ben 2014-hez képest (25. melléklet). A KSH adatai szerint a trappista sajt fogyasztói ára 12 százalékkal, a 2,8 százalékos zsírtartalmú dobozos friss tejé 7 százalékkal csökkent a vizsgált időszakban.

25. ábra: Néhány tejtermék feldolgozói értékesítési árának változása 2015-ben (2014=100)

^{a)} 2,8 százalékos zsírtartalom.

^{b)} 1,5 százalékos zsírtartalom.

Forrás: AKI PÁIR

Zöldségfélék

Európai piaci tendenciák

Az AMI agrárinformációs szolgálat szerint 2015-ben a világ országaiban csaknem 1,05 milliárd tonna zöldség termelt, azaz folytatódott az előző évek termésbővülése. Nemzetközi forgalomba a világ zöldségtermelésének 4 százaléka kerül. Az Európai Unióban 61 millió tonna zöldség termelt 2015-ben, azaz 3 százalékos növekedést regisztráltak a 2014. évihez képest (Magyar Mezőgazdaság, 2016). A zöldségfélék vonatkozásában további összehasonlításra alkalmas világszintű információk jelenleg nem állnak rendelkezésre, ezért az európai, azon belül is elsősorban az uniós tendenciákat mutatjuk be. Ez utóbbit az is indokolja, hogy az unió kevés zöldségféléket importál a harmadik országok piacáról, mivel a termékcsoporthoz kereskedelme főleg a tagországok között bonyolódik.

A közösség meghatározó görögdinnye-termesztő tagországai Spanyolország és Görögország. A legnagyobb spanyolországi görögdinnye-termelő tartományban, Almeriában a termőterület 15-18 százalékkal, 8100 hektárra nőtt, a termés 491 ezer tonna körül alakult 2015-ben (Fruchtportal, 2015a). Elsősorban a korai fajtákat lehetett jó áron értékesíteni, a vevők a jó minőségű, mag nélküli, fekete héjú dinnyéért magasabb árat fizettek, néhány nyugat-európai áruházlánc viszont ragaszkodott a csikos, mag nélküli fajtákhoz. Görögországban júliusban és augusztusban 10-15 százalékkal kevesebb dinnyét termesztettek az egy évvel korábbihoz képest, ennek oka a kedvezőtlen időjárás, valamint a tőkehiány. Szerbiában és Macedóniában a tavaszi hideg, majd jégeső okozott károkat (Kertészet és Szőlészet, 2015). A közösség belső piacán évente 785-865 ezer tonna görögdinnye kerül a kereskedelembe. Az unió nettó importőr görögdinnyéből.

A WPTC (2015) szerint globális szinten az ipari paradicsom termése 3,4 százalékkal, 41,2 millió tonnára, ezen belül az EU-tagországok mediterrán régióiban (elsősorban Olaszország, Spanyolország és Portugália) 13 százalékkal, 10,6 millió tonnára emelkedett 2015-ben a 2014. évihez képest. Franciaországban a frisspiaci értékesítésre szánt paradicsom termése 1 százalékkal, 592,4 ezer tonnára nőtt 2015-ben a 2014. évihez viszonyítva (Agreste, 2015a). Az unió legnagyobb frissparadicsom-beszállítója Spanyolország és Hollandia. Spanyolország frissparadicsom-kivitele a belső piacra 4 százalékkal, 682 ezer tonnára nőtt, ugyanakkor Hollandiáé 3 százalékkal, 768 ezer tonnára mérséklődött 2015-ben az előző évihez képest. A közösség paradicsom-külkereskedelmi egyenlege a

harmadik országokkal szemben negatív volt. A friss paradicsom vezető beszállítója Marokkó, ahonnan az egy évvel korábbinál 2 százalékkal kevesebb (382 ezer tonna) termék érkezett a közösségbe 2015-ben. A harmadik országok közül a legnagyobb célpiac Oroszország volt, így az embargó érzékenyen érintette az unió paradicsompiacát. A közösség harmadik országok felé történő kivitele 33 százalékkal, 202 ezer tonnára esett 2015-ben. A nagyobb exportőrök közül Lengyelországot és Hollandiát érintette hátrányosan az oroszországi piac közvetlen elérésének hiánya, mivel ezek az országok 30-50 százalékkal kevesebb paradicsomot értékesítettek a vizsgált időszakban a harmadik országokban. Litvánia kivitele csak 5 százalékkal csökkent, mivel Fehéroroszország felé jelentősen bővítette az exportot.

Az unió legnagyobb zöldséggazdálkodó tagországai Spanyolország, Hollandia, Olaszország és Magyarország. Spanyolország termelése elsősorban a téli időszakra koncentrálódik, a kaliforniai paprika termesztőfelülete 3 százalékkal, 9380 hektárra nőtt 2015-ben. Almeriában található az összes növényházfelület több mint fele, ahol a tíz évvel ezelőtti 10-20 százalékos aránnyal szemben ma már 2 százalék a határértéket meghaladó növényvédőszer-maradékot tartalmazó tétel. Az eredmények a rendszeres károsító-megfigyelésnek, a biológiai módszerek terjedésének, a pontos klímaszabályozásnak és a legszükségesebbre szorítkozó növényvédelemnek köszönhetők (Hucpa, 2015). Spanyolország 24 százalékkal kevesebb (649 ezer tonna) zöldséggazdálkodó szállított a közösség piacára 2015-ben, mint egy évvel korábban. A korszerű üvegházi termesztésnek köszönhetően március és november között Hollandia uralja az unió piacát. Hollandia az egy évvel korábbinál 7 százalékkal (324 ezer tonna) kevesebb zöldséggazdálkodó értékesített az unió belső piacán 2015-ben. A közösség zöldséggazdálkodó-külkereskedelmi egyenlege a harmadik országokkal szemben negatív volt, az import 1 százalékkal (197 ezer tonnára) mérséklődött, ugyanakkor a kivitel 13 százalékkal (116 ezer tonnára) csökkent 2015-ben az előző évihez képest.

Európában a vöröshagyma termése 8 százalékkal maradt el (5,45 millió tonna) 2015-ben az egy évvel korábbitól (AMI, 2015). Hollandiában az előző évihez hasonló mennyiség, 1,15 millió tonna termelt. Spanyolországban 17 százalékkal, 1,1 millió tonnára csökkent a termés. Lengyelországban a vöröshagyma termése 13 százalékkal, 560 ezer tonnára esett 2015-ben az előző évihez képest (Freshplaza, 2015a). Franciaországban a vöröshagyma-fogyasztás népszerűsítése érdekében szervezett országos kampánynak köszönhetően a vöröshagyma termése 345 ezer tonnára bővült. Német-

országban a vöröshagyma termése 470 ezer tonnára mérséklődött a 2014. évi 500 ezer tonnáról (Proplanta, 2015).

Az európai termelőknek kihívást jelent az orosz mezőgazdasági embargó, ami miatt 2014/2015 telén termékfelesleg alakult ki. Ugyanakkor az unióban 2015-ben csökkent a káposztafélék termése, mert az extrém nyári időjárás a hagyományos káposztatermelő országokban is gondot okozott. A jó minőségű káposzta iránt élénkült a kereslet Európában. Az unió legnagyobb termelője Lengyelország, ahol szakértők szerint a hosszú és hideg tavasz, valamint a nyári aszály és forróság miatt 20 százalékkal, 0,9 millió tonnára csökkent a káposzta termése 2015-ben (Freshplaza, 2015a).

Az unió legnagyobb sárgarépa- és petrezselyemgyökér-termelői Lengyelország és Franciaország. Lengyelországban a kedvezőtlen időjárás miatt a sárgarépa mennyisége 15 százalékkal, 700 ezer tonnára csökkent 2015-ben (Freshplaza, 2015a). Franciaországban a sárgarépa termőterülete 2 százalékkal, 8,2 ezer hektárra zsugorodott, termése 2 százalékkal, 344 ezer tonnára nőtt 2015-ben az előző évihez viszonyítva (Agreste, 2015b). Németországban 609 ezer tonnáról 560 ezer tonnára csökkent a termés egy év alatt (Proplanta, 2015).

Az európai csemegekukorica-termesztők rangsorában – Magyarországot követően – a második helyen Franciaország áll, ahol a 2015/2016. gazdasági évben 11 százalékkal, 20 ezer hektárra csökkent a termőterület a 2014. évi bőséges termés miatt (La Breve Agricole, 2015). A hozamokra a vetési idő szerint jelentős heterogenitás jellemző, de összességében jól alakultak. A legjobb eredményeket a korai vetésű csemegekukorica érte el. A szerb, moldáv és ukrán termelés a magyarországinál nagyobb mértékben csökkent 2015-

ben az előző évihez képest, ugyanakkor Lengyelországban és Oroszországban sem bővült a termelés (Syngenta, 2015).

Magyarországi piaci tendenciák

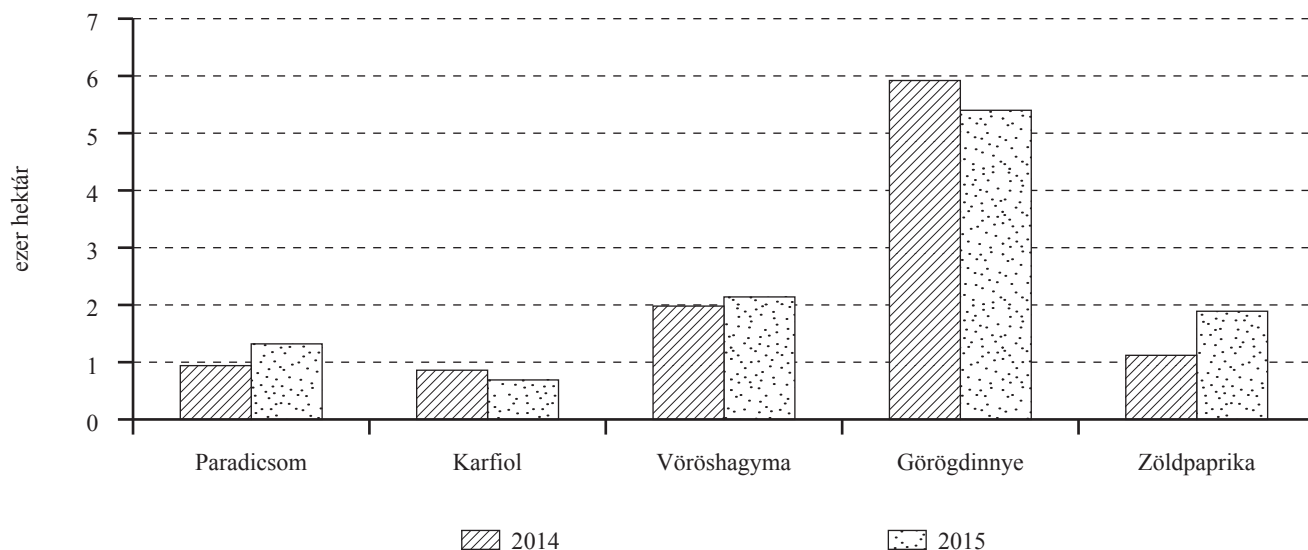
Kínálat

A zöldségágazat teljesítményét 2015-ben nagymértékben befolyásolta a rendkívüli időjárás. A 2015-ös év az elmúlt száz év harmadik legforróbb nyarát hozta. Az AKI Agrárstatisztikai Információs Osztálya által vizsgált gazdaságok adatai szerint az összes zöldségtermelés jelentős hányadát adó szabadföldi zöldségfélék termőterülete 2 ezer hektárral, 35,5 ezer hektárra zsugorodott 2015-ben az előző évihez képest. A csemegekukorica termőterülete 41 százalékkal, 23,6 ezer hektárra bővült. A vizsgált zöldségfélék közül a vöröshagyma és a szabadföldi paradicsom termőterülete 7, a karfiolé 24, a zöldpaprikáé 36 százalékkal csökkent, ezzel szemben a görögdinnyéé 6 százalékkal nőtt (26. ábra).

A zöldségfélék 2015. évi kínálatát elsősorban az időjárás alakulása (szélsőséges időjárás, fagy, nagy meleg és kevés csapadék), továbbá az Oroszország által 2014. augusztus elején bevezetett importtilalom határozta meg. Az AKI PÁIR becslése szerint 2015-ben Magyarország összes zöldségtermése elérte az 1,37 millió tonnát, ami 10 százalékos csökkenést jelentett az előző évihez képest (17. melléklet).

Görögdinnyéből 10 százalékkal kevesebb, 200-205 ezer tonna termett 2015-ben az előző évi közel 220 ezer tonnával szemben. A termés kiesést főleg a nagy hőség

26. ábra: Egyes zöldségfajok termőterületének alakulása (2014–2015)

Forrás: AKI Agrárstatisztikai Információs Osztály, KSH

okozta. A 2011-ben elindított nemzeti dinnyeprogramnak is köszönhető, hogy a fogyasztás 20 százalékkal nőtt, azaz évente 14-15 kilogramm/főre emelkedett. A nyári hónapokban az európai, valamint a magyar piacon – a nagy meleg miatt – régen tapasztalt kereslet mutatkozott a dinnye iránt.

Az AKI Agrárstatisztikai Információs Osztálya által vizsgált gazdaságokban a paradicsom termése 50 ezer tonnával, 86,3 ezer tonnára nőtt 2015-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva, elsősorban a termésátlag 70 százalékos (64,9 tonna/hektár) javulása miatt. Szakértők szerint a hajtattott paradicsom felülete 415 hektár körül alakult, a tavaszi meleg következménye rossz kötődés volt. Magyarországon az ipari paradicsom mennyisége a 2014. évi 68 ezerről 105 ezer tonnára emelkedett 2015-ben (WPTC, 2015).

Magyarország zöldségtermesztésén belül 10 százalék körüli a zöldpaprika aránya. Szakértők szerint a hajtattott zöldpaprika felülete 1530 hektár körül alakult. Az AKI Agrárstatisztikai Információs Osztálya által vizsgált gazdaságokban a zöldpaprika termése 6,4 ezer tonnával, 24,2 ezer tonnára emelkedett 2015-ben az előző évihez képest (27. ábra), a termőterület jelentős (1890 hektárra) bővülése miatt.

Magyarországon 2-2,3 ezer hektáron 57-60 ezer tonna vöröshagyma termett az elmúlt három évben. Az AKI Agrárstatisztikai Információs Osztálya által vizsgált gazdaságokban a vöröshagyma termése 33 százalékkal, 63,8 ezer tonnára emelkedett 2015-ben az egy évvel korábban betakarítottéhoz képest. A sárgarépa és a petrezselyemgyökér termőterülete egyaránt 1,8-2 ezer hektár körül alakult, a sárgarépa termése 67-84 ezer tonna, a petrezselyemgyökéré 32-35 ezer tonna között mozgott a 2012–2014. évek átlagában. A gyökérzöldségek mennyisége – köszönhetően a szeptemberi

csapadéknak – nem változott lényegesen 2015-ben az előző évihez képest.

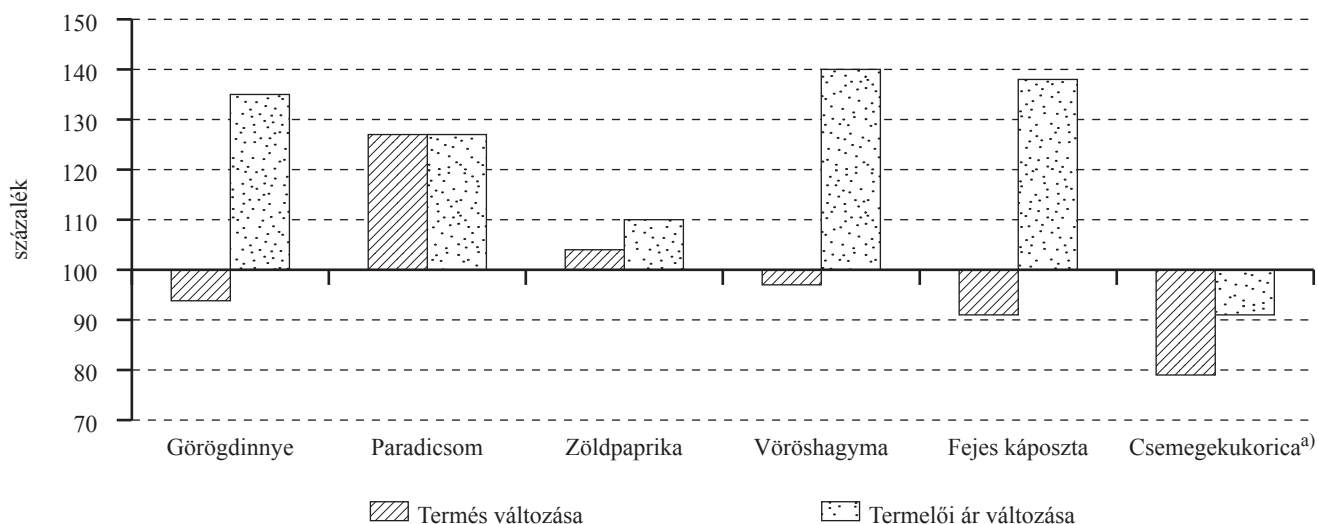
Magyarországon a fejes káposzta termőterülete 2,5-2,6 ezer hektár, termése 60-67 ezer tonna körül alakult az elmúlt években. A fejes káposztát döntően szabadföldön termesztik. A káposztafélék fogyasztása évről évre csökken, ennek oka, hogy veszítettek a hagyományos téli vitaminforrás szerepükből. A kereslet lanygulása a termelés mérséklődését okozza, ezért fontos a fogyasztás ösztönzése annak érdekében, hogy a termék a tudatos, hazai terméket kereső fogyasztók látókörébe kerüljön, hiszen a káposztafélék egészségesek, élettani szempontból fontos tápanyagokat tartalmaznak. Szakértők szerint Magyarországon tovább csökkent a káposztafélék termőfelülete, mivel 2014-ben a rendkívül csapadékos időjárás megbetegedések sorát eredményezte az ültetvényekben, 2015-ben pedig a rendkívüli szárazság és a kánikulai hőség kísérte a termesztést.

A csemegekukorica termőterülete 10 százalékkal csökkent 2015-ben az egy évvel korábbihoz képest. A termést az aszályos időjárás is mérsékelte. A magyarországi csemegekukorica alig 5 százaléka kerül a magyar háztartásokba, a többit Európa szinte összes országába exportálják. Az oroszországi embargó, valamint Oroszország és Ukrajna valutájának leértékelődése jelentősen csökkentette az exportlehetőségeket 2015-ben. Számottevő növekedés a válságövezetek gazdasági helyzetének javulása után várható. Az öntözhető területek arányát javítani kell ahhoz, hogy megőrizzük versenyelőnyünket a többi nagy exportőrrel szemben.

A zöldségfélék importja 20 százalékkal (265 ezer tonnára) emelkedett 2015-ben az előző évihez képest.

A negatív külkereskedelmi egyenlegű zöldségfélék közül a friss paradicsom importja 10 százalékkal (15,1

27. ábra: A zöldségfélék termésmennyiségének és termelői árának változása 2015-ben (2014 = 100)

^{a)} Felvásárlási ár változása.

Forrás: AKI PÁIR, AKI Agrárstatisztikai Információs Osztály, KSH-adatok alapján az AKI Piaci és Árinformációs Osztályán készült számítás

ezer tonnára) nőtt 2015-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A legnagyobb beszállítónk Spanyolország, ahonnan az előző évihez hasonló mennyiségű paradicsom érkezett (5,61 ezer tonna). Németországból 31 százalékkal, 2,6 ezer tonnára bővült a beszállított paradicsom mennyisége. A tárolási zöldségfélék közül a vöröshagyma importja 54 százalékkal, 14 ezer tonnára nőtt. A főbb beszállítók közül Németországból 4 százalékkal (3,9 ezer tonna), Hollandiából pedig 17 százalékkal több (2,8 ezer tonna) vöröshagyma került Magyarországra. A sárgarépa és a fehérrépa behozatala 5 százalékkal, 7,3 ezer tonnára csökkent, míg a fokhagymaé (elsősorban Hollandiából) 18 százalékkal, 870 tonnára emelkedett a megfigyelt időszakban.

A pozitív külkereskedelmi egyenlegű friss zöldségfélék közül a zöldbokrika importja 29 százalékkal, 8 ezer tonnára nőtt, Németország 31 százalékkal növelte, Spanyolország 18 százalékkal csökkentette magyarországi szállításait. A görögdinnye behozatala 99 százalékkal, 11,7 ezer tonnára emelkedett, elsősorban Görögországból és Olaszországból. Vörös és fejes káposztából 124 százalékkal többet, 5,1 ezer tonnát importáltunk, a legtöbb káposzta Németországból érkezett. A gyorsfagyasztott zöldségfélék importja 4 százalékkal bővült.

Bel- és külpiazi értékesítés

A KSH adatai szerint a zöldségfélék felvásárlása 7 százalékkal, 674 ezer tonnára csökkent 2015-ben az előző évihez képest (17. melléklet, 28. ábra). Megjegyezzük, hogy a 2015. évi felvásárlási adatok a tárolási zöldségfélék forgalmát is tartalmazzák, ami a 2014. évi terméssel függ össze.

Ennek oka, hogy az összes zöldségfelvásárlás 50 százalékat kitevő csemegekukorica felvásárolt mennyisége 13 százalékkal, 324 ezer tonnára esett. A tárolási zöldségfélék között a vöröshagyma felvásárolt mennyisége 35 százalékkal, a fejes káposztáé 76 százalékkal csökkent, ugyanakkor a petrezselyemgyökéré 10 százalékkal, a sárgarépaé 7 százalékkal nőtt. A görögdinnye felvásárlása 59,31 ezer tonna volt 2015-ben, ami szinte megegyezett az egy évvel korábbi mennyiséggel.

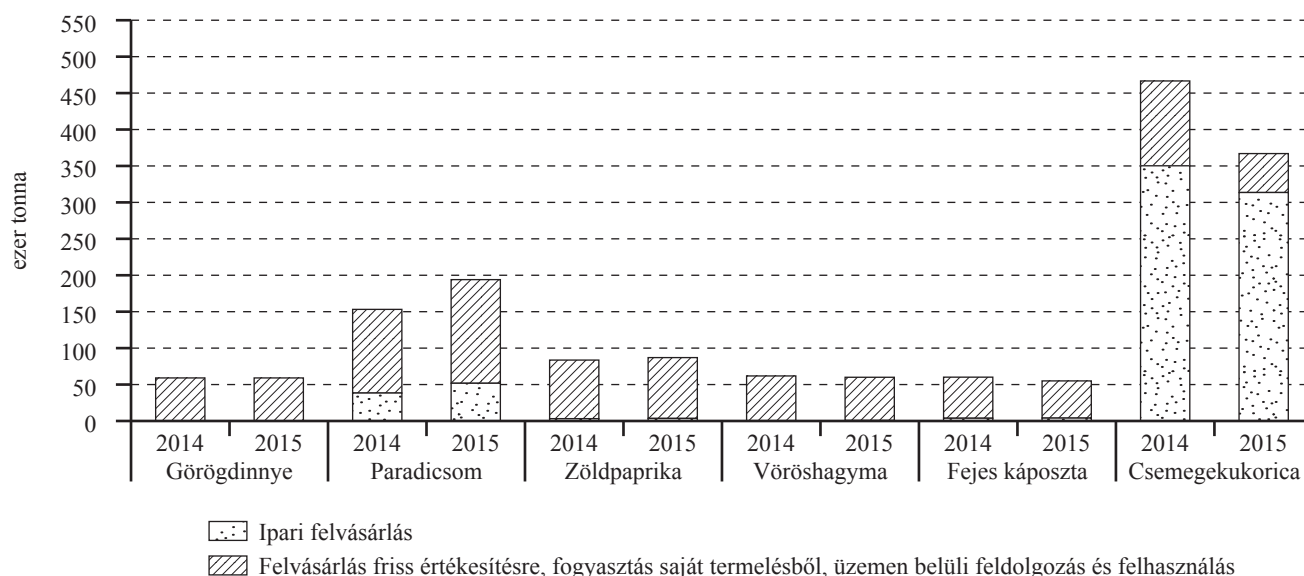
A zöldségfélék ipari célú felvásárlása 5 százalékkal csökkent a vizsgált időszakban. Az összes ipari célra felvásárolt zöldségféle 70 százalékat három nagymagvú zöldségféle adja, amelyek közül a zöldborsó ipari célú felvásárlása 2 százalékkal, a csemegekukoricáé 10 százalékkal, a zöldbabé 12 százalékkal csökkent, a paradicsom ipari célú felvásárlása ugyanakkor 35 százalékkal bővült.

Az ipari célra felvásárolt zöldségfélék felvásárlási ára átlagosan 4 százalékkal emelkedett 2015-ben. A vizsgált fajok közül csak a csemegekukorica, a zöldborsó, a zöldbokrika és a vöröshagyma felvásárlási ára csökkent.

A friss fogyasztásra szánt (hajtattott és szabadföldi együtt) paradicsom felvásárolt mennyisége 18 százalékkal, csaknem 22,2 ezer tonnára emelkedett, míg felvásárlási ára nem változott. A friss fogyasztásra szánt (hajtattott és szabadföldi együtt) zöldbokrikából 3 százalékkal többet (30,8 ezer tonnát) vásároltak fel 2015-ben, 8 százalékkal magasabb felvásárlási áron.

A KSH adatai szerint a zöldségfélék exportja (friss, fagyasztott, dinnyével együtt) 7 százalékkal, 351 ezer tonnára nőtt 2015-ben az egy évvel korábbihoz képest (18. melléklet). A pozitív külkereskedelmi egyenlegű friss zöldségek közül a görögdinnye volumenében

28. ábra: A zöldségfélék felhasználása (2014–2015)

Forrás: KSH

a legjelentősebb exportzöldségfélénk. A kivitele 2 százalékkal, 65,6 ezer tonnára emelkedett 2015-ben: Csehországba 34 százalékkal (21 ezer tonnára), Németországba 14 százalékkal (15 ezer tonnára) nőtt, ugyanakkor Lengyelországba 3 százalékkal (15 ezer tonnára) csökkent a kivitt mennyiség. A zöldségfélék kiszállításában a második legnagyobb részarányt képviselő étkezési paprika exportja 9 százalékkal, 27,9 ezer tonnára emelkedett 2015-ben az előző évihez viszonyítva. A legnagyobb piacunkra, Németországba 2 százalékkal több (16,7 ezer tonna), Ausztriába 73 százalékkal több (3,33 ezer tonna) étkezési paprikát értékesítettünk. A fejes és vörös káposzta kivitele 2 százalékkal (4,93 ezer tonnára) nőtt. A káposztaféléket elsősorban a skandináv országokba, valamint Romániába szállítottuk.

A negatív külkereskedelmi egyenlegű friss zöldségek közül a paradicsom kivitele (főleg Ausztriába) 4 százalékkal, 2,18 ezer tonnára mérséklődött. A vöröshagyma külpiaci értékesítése 37 százalékkal (1,07 ezer tonnára) esett, elsősorban a Románia felé történő 55 százalékos visszaesés miatt. Magyarország 19 százalékkal kevesebb (998 tonna) sárgarépat és fehérrepat adott el a nemzetközi piacon 2015-ben, mint egy évvel korábban.

A fagyasztott zöldborsó exportja 27 százalékkal (17,55 ezer tonnára) bővült 2015-ben a 2014. évihez viszonyítva. A gyorsfagyasztott csemegekukorica exportja 6 százalékkal (70,9 ezer tonnára) mérséklődött ugyanebben az időszakban, a kivitel elsősorban az Egyesült Királyságba, Belgiumba és Németországba irányult. A konzervzöldborsó kiszállítása 13 százalékkal, 57,03 ezer tonnára csökkent a megfigyelt időszakban. Meg kell jegyezni, hogy Oroszország 2013-ban még 34 százalékkal részesedett a magyarországi konzervzöldborsó-exportból. Az oroszországi importtilalom a konzervre nem vonatkozik, Oroszország maradt a legnagyobb exportpiac, ezzel együtt a kivitel 30 százalékkal, 15,4 ezer tonnára esett Oroszország felé. A konzerv-csemegekukorica kiszállítása 7 százalékkal

(163,4 ezer tonnára) mérséklődött, legnagyobb része Németországba, Franciaországba és Lengyelországba került. Oroszország felé a kivitel 60 százalékkal, 3,8 ezer tonnára esett.

Összességében megállapítható, hogy Magyarország zöldség- külkereskedelmi egyenlege (friss, fagyasztott, dinnyével együtt) pozitív maradt, de romlott 2015-ben az előző évihez képest. A zöldségfélék behozatala 20 százalékkal, a kivitele 7 százalékkal nőtt 2015-ben az előző évihez képest.

A piaci árak tendenciája

Az AKI PÁIR becslése szerint a zöldségfélék 2014. évi összes termelésén belüli részarányával súlyozott termelői árindexe 2015-ben 30,6 százalékkal emelkedett a Budapesti Nagyban Piacon az egy évvel korábbihoz viszonyítva (19. melléklet). A 2015-ben betakarított tárolási zöldségfélék kisebb kínálata a termelői árak emelkedését okozta az év végén. A barna héjú vöröshagyma termelői ára 40 százalékkal volt magasabb a vizsgált időszakban. Az import (hollandiai, majd ausztriai) barna héjú vöröshagyma ára is emelkedett a 2015/2016. évi szezon kezdetén. A petrezselyemgyökér termelői ára 63 százalékkal, a szabadföldi fejes káposzta ára 38 százalékkal, a sárgarépaé 29 százalékkal nőtt év alatt.

A belföldi görögdinnye termelői ára 35 százalékkal, a kígyóuborkaé 18 százalékkal emelkedett, míg a berakó uborkaé 1 százalékkal csökkent 2015-ben az előző évihez képest. A belföldi kilogrammos kiszerezésű töltési való, édes paprika termelői ára mérettől függően 16-20 százalékkal volt magasabb a 2015. júniustól decemberig tartó időszakban az előző év azonos hónapjaihoz képest. A paradicsom termelői ára típustól és mérettől függően 4-5 százalékkal csökkent a vizsgált időszakban.

Gyümölcsfélék

Világ- és európai piaci tendenciák

Az AMI agrárinformációs szolgálat számítása szerint a világon 830 millió tonna gyümölcs termett 2015-ben, azaz folytatódott a megelőző évek termésbővülése. Nemzetközi forgalomba a globális gyümölcsstermelés 9 százaléka kerül. Az Európai Unióban 38 millió tonna gyümölcs termett 2015-ben, 2 százalékkal kevesebb a 2014. évinél (Magyar Mezőgazdaság, 2015).

A WAPA (2015) szerint Kínában a kedvező időjárásnak köszönhetően az alma termése 43 millió tonna körül alakult 2015-ben, ez 5,3 százalékkal több, mint 2014-ben volt. Oroszországban az alma termése 4 százalékkal, Ukrajnában pedig 16 százalékkal emelkedett. Az USA-ban 14 százalékkal, 4,47 millió tonnára csökkent az alma termése. A kiesés főleg a nyugati parti ültetvényeket érintette, oka az állományok egészségi állapota és a szárazság. Kanadában 25 százalékos csökkenést (272 ezer tonnát) vetítettek előre, ami az utóbbi évek legalacsonyabb termése. Az Európai Unió almatermése 5 százalékkal, 11,97 millió tonnára csökkent. A legnagyobb részarányt adó Golden Delicious fajtából 5 százalékkal (2,54 millió tonna), az Idaredből 7 százalékkal (1,11 millió tonna) kevesebb, míg a Galából az előző évihez hasonló mennyiség (1,33 millió tonna) termett. Lengyelország az unió vezető almatermelője, ahol a 2014. évihez hasonlóan 3,75 millió tonna almát takarítottak be, utána Olaszország (az előző évitől 5 százalékkal elmaradó: 2,32 millió tonna), majd Franciaország (10 százalékkal több: 1,59 millió tonna) következett a sorban. Németország a közösség legnagyobb almaimportőre, ahol a kibocsátás 21 százalékkal csökkent 2014-hez képest (WAPA, 2015). Az oroszországi embargó érzékenyen érintette az unió almapiacát, ezért az Európai Bizottság rendkívüli pénzalapokkal igyekezett segítséget nyújtani azoknak a termelőknek, akik orosz exportra termeltek. Oroszország várhatóan főleg Kínából, illetve 2016 tavaszán a déli félteke országaiból, valamint az embargó által nem sújtott országoktól vásárolja az almát.

A WAPA (2015) az unió körtetermését 2,34 millió tonnára becsülte 2015-re, ami 4 százalékos mérséklődést jelent egy év alatt. A legnagyobb körtetermelő Olaszországban 2 százalékkal, 723 ezer tonnára csökkent a termés. Az európai vezető Conference körtefajta termése 2 százalékkal, 934 ezer tonnára mérséklődött. A kínálat csökkenése miatt a közösség várhatóan több körtét fog importálni a déli féltekéről a 2015/2016. gazdasági évben (WAPA, 2015).

Az unió négy vezető őszibarack- és nektarintermelő tagországának (Olaszország, Spanyolország, Franciaország, Görögország) 2015. évi termésére vonatkozóan az Europêch (2015a) júniusban 2,9 millió tonnára lefelé korrigálta becslését (az ipari őszibarack nélkül). Az Európai Unió legnagyobb őszibarack- és nektarintermelőjénél, Olaszországban 1 százalékkal (1,33 millió tonnára) nőtt a betakarított termés mennyisége, ami 6 százalékkal maradt el az előző három év átlagától. Az ország déli részén termelik a gyümölcsök felét (678 ezer tonnát). *Emilia-Romagna* tartományban nektarinból termelnek többet, 245 ezer tonnát, szemben a 88 ezer tonna őszibarackkal. Olaszország exportja folyamatosan csökkent 2012–2014 között, évente átlagosan 278 ezer tonna őszibarackot és nektarint szállítottak a közösség piacára. Spanyolországban a 2014. évihez viszonyítva 2 százalékkal, 1,08 millió tonnára mérséklődött az őszibarack és a nektarin termése 2015-ben. A termés fele nektarin, a másik fele hagyományos őszibarack és az ún. lapos vagy pogácsabarack (58:42 arányban). Az export folyamatosan nőtt 2012–2014 között, évente átlagosan 634 ezer tonna őszibarackot és nektarint értékesítettek a közösség piacán. Emellett a tagállamok közül – az importtilalom bevezetése előtt – Spanyolország volt az oroszországi piac legnagyobb beszállítója, a fekete-tengeri ország importjának felét adta. Franciaországban az őszibarack (beleértve a nektarint és az ipari célú őszibarackot) termése 7 százalékkal, 217,5 ezer tonnára csökkent 2015-ben, ezen belül az őszibarack 113,6 ezer tonnát tett ki (Agrete, 2015c). Görögországban az őszibaracktermés legnagyobb részét az ipari célú őszibarack adja, amelynek mennyisége 10 ezer tonnával, 435 ezer tonnára nőtt 2015-ben az egy évvel korábbihoz képest. Emellett 8 százalékkal kevesebb (287 ezer tonna) étkezési célú őszibarack és nektarin termett, ami 1 százalékkal haladta meg az előző három év átlagát.

Az Europêche (2015b) szerint az unió négy vezető kajszitermelő tagországában (Olaszország, Franciaország, Spanyolország, Görögország) az előző évinél 7 százalékkal kevesebb, azaz 494,8 ezer tonna kajszi termett 2015-ben. Olaszországban 12 százalékkal (187 ezer tonnára) csökkent a betakarított mennyiség. Az olaszországi ültetvényekben a középérésű fajták mellett egyre nagyobb figyelmet fordítanak a kései fajtákra is. Franciaországban a kajszi termőterülete 1 százalékkal, 12,1 ezer hektárra zsugorodott, a termése 9 százalékkal, 160 ezer tonnára csökkent 2015-ben a 2014. évihez viszonyítva (Agrete, 2015d).

Az unió legnagyobb cseresznyetermelői Olaszország és Spanyolország. Spanyolországban jó minő-

ségű termést vártak, a májusi becslések szerint 80 ezer tonna cseresznyét takarítottak be 2015-ben, míg a 2009–2014. évek átlaga 95 ezer tonna körül alakult. Franciaországban a cseresznye termelése 2 százalékkal csökkent (46,3 ezer tonnára) 2015-ben az előző évihez képest. A szezon közel két héttel később indult. A termőterület 2 százalékkal 8 ezer hektárra csökkent (Agreste, 2014e).

Az unió vezető meggytermelői Lengyelország, Magyarország és Németország. Lengyelországban nőtt a meggy termése 2015-ben az előző évihez képest (Freshplaza, 2015b). Németországban a termés 15,5 ezer tonna körül alakult 2015-ben, elmaradt a 2014. évi 17,4 ezer tonna mennyiségtől (Proplanta, 2015). A közösség legnagyobb beszállítói Szerbia és Törökország. Szerbiában évente 75-100 ezer tonna meggyet termelnek, az ország déli részén csökkent a meggy termése 2015-ben.

Az unióban 158 ezer hektáron 1,35-1,45 millió tonna szilvát takarítottak be az elmúlt két évben. Ez azt jelenti, hogy a szilva – az őszibarack után – a második legnagyobb mennyiségben termelt csonthéjas gyümölcs. Az unió legnagyobb szilvatermelő tagországa Románia, az itt termelt szilva többsége ipari célú feldolgozásra kerül. Lengyelországban 13 százalékkal, 92 ezer tonnára csökkent a termés 2015-ben (Freshplaza, 2015a). Franciaországban 17 ezer hektáron termelnek szilvát és 50 ezer tonna aszalt szilvát készítenek. A francia fogyasztók körében a Mirabella fajta a legkedveltebb, amelyből 7 ezer tonna termett 2015-ben, szemben az egy évvel korábbi 10 ezer tonnával. Németországban 48 ezer tonna szilva termett 2015-ben, ugyanakkor 2014-ben 56 ezer tonna (Proplanta, 2015).

A közösség legnagyobb szamócatermelője Spanyolország, ahol évente átlagosan 300 ezer tonna szamócát takarítanak be, ennek 90 százaléka *Huelva* tartományból származik, ahol 10 százalékkal csökkent a termés 2015-ben, összehasonlítva az előző évvel, amikor 279 ezer tonna szamócát takarítottak be. Ennek oka, hogy a termőterület 6,9 ezerről 6,3 ezer hektárra zsugorodott (Freshplaza, 2015c). Németország az elmúlt években az unió harmadik legnagyobb szamócatermelőjévé lépett elő, ahol a szamóca az alma után a második leggyakrabban fogyasztott gyümölcs. Németország szamócatermése az előző évi 168 ezer tonnáról 155 ezer tonnára csökkent 2015-ben (Proplanta, 2015). Franciaországban a szamócaültetvények területe 2 százalékkal, 3,28 ezer hektárra bővült 2015-ben, a szamócatermés 1 százalékkal nőtt és meghaladta az 59 ezer tonnát (Agreste, 2015f).

A világ legnagyobb málnatermesztő országai között kell említeni Szerbiát és Lengyelországot. Szerbiában a termés az elmúlt 25 év legmagasabb szintjét érte el, amelyből 100 ezer tonnát, 250 millió euró értékben értékesítettek 2015-ben (Fruchtportal,

2015b). Németországban 5 ezer tonna málnát takarítottak be 2015-ben (Proplanta, 2015).

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

A hazánkban betakarított 2015. évi gyümölcstermés kevesebb lett a 2014. évi rekordnál, a termés kiesés oka főként a szélsőséges időjárás, a fagy, a nagy meleg és a kevés csapadék. Három gyümölcsből volt jelentős a termés kiesés: almából, meggyből és kajsziból. Az AKI PÁIR becslése szerint 2015-ben Magyarország összes gyümölcstermése 30 százalékkal, 730 ezer tonnára csökkent a 2014. évihez képest (20. melléklet).

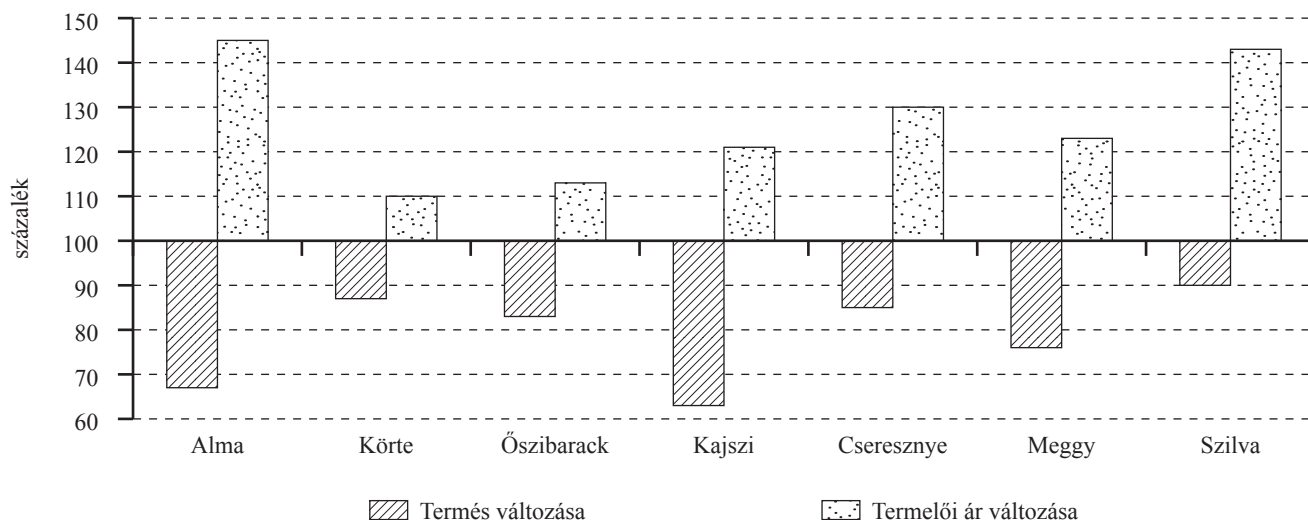
Az almaültetvényekben a termés kiesést a tavaszi virágképződés hiánya, valamint az aszály okozta. Aki tudott öntözni, az akár termés kiesés nélkül is átvészelhette a szezont, de a hagyományos, extenzív körülmények között termelőknél a magasabb ár sem kárpótolt a 40-50 százalékos termés kiesésért (520 ezer tonna termett). A minőség jó lett. A termés 60-70 százalékát az ipar dolgozza fel, és csak kisebb hányad étkezési alma. Magyarországon – az uniótól eltérően – a legjelentősebb fajta az Idared, amelyet az összes ültetvényterület több mint 23 százalékán termesztnek. A WAPA (2015) szerint Magyarországon az Idared fajtából 31 százalékkal, a Golden Deliciousból 47 százalékkal kevesebbet takarítottak be 2015-ben, mint a megelőző évben (29. ábra). A WAPA (2015) szerint Magyarország körtebocsátása a 2014. évinél 18 százalékkal kevesebbre, 18 ezer tonnára tehető 2015-ben.

Magyarországon az őszibaracktermés 16-60 ezer tonna között mozgott az elmúlt években. A tavaszi fagy okozta károk miatt az előző évinél kevesebb, mintegy 32 ezer tonna őszibarack termett 2015-ben.

A kajsziiültetvények bruttó területe 4 ezer hektár körüli, a legnagyobb ültetvények Észak-Magyarországon vannak. A Gönci magyar kajszifajta foglalta el az ültetvényterület több mint ötödét 2012-ben, emellett jelentős volt a Ceglédi óriás és a Bergeron fajták részese is. A termés jelentősen ingadozott, 10-33 ezer tonna között mozgott az elmúlt öt évben. Tavasszal a fagyok, majd az esőzések és a jégeső is gondot okoztak, így kajsziból 25-30 százalékkal kevesebb, 15 ezer tonna termett. Az alföldi ültetvények gyakorlatilag 100 százalékos fagykára okozta a nagyobb kiesést, miközben a gönci körzetben nagy volt a tőpusztulás, egyes ültetvényeken a fák 20-30 százaléka is kipusztult a más évekbeli 2-5 százalék helyett.

A cseresznye esetében az előző évihez képest 15 százalékos kieséssel lehetett számolni 2015-ben. A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Nagykörűn, az

29. ábra: A gyümölcsfélék termésmennyiségének és termelői árának változása 2015-ben (2014 = 100)

Forrás: AKI PÁIR, AKI Agrárstatisztikai Információs Osztály, KSH-adatok alapján az AKI Piaci és Árinformációs Osztályán készült számítás

ország legnagyobb ültetvényéről származó cseresznye főleg Germersdorfi fajta, amelynek termését közepes mennyiség és az átlagosnál valamivel jobb minőség jellemezte.

Magyarország a világ hetedik legnagyobb meggy-termelője, az unión belül pedig a második helyet foglalja el. A meggy termőterülete 14,5 ezer hektárra nőtt az előző években, ugyanakkor a termés jelentősen ingadozott, 51-78 ezer tonna között mozgott az elmúlt öt évben. Szakértők szerint a meggy esetében elsősorban a korai fajtáknál fellépő fagykár volt jelentős, ami miatt az egy évvel korábbinál 25 százalékkal kevesebb, 70 ezer tonna meggy termett 2015-ben.

Szilvát mintegy 8-9 ezer hektáron termesztenek. A termés az elmúlt években 37-70 ezer tonna között ingadozott. Ehhez az előregedett ültetvények mellett a jéghegység, valamint az öntözés hiánya is hozzájárultak. Szakértők szerint az előző évi rekordszintet nem érték el 2015-ben, de a termés jónak számított. A minőség a száraz és meleg nyárnak köszönhetően kifogástalan volt.

A bogyós gyümölcsűek termesztése mérséklődött az elmúlt évtizedben. A szamóca termése bár emelkedik, még messze van a potenciális lehetőségeinktől. A málnaültetvények állapota évről évre romlik, jelentős mértékben előregedtek az elmúlt években, és sokan felhagytak a termeléssel.

A KSH adatai szerint a gyümölcsök importja (délgyümölccsel együtt) 27 százalékkal, 264 ezer tonnára bővült 2015-ben az előző évihez képest. A banán behozatala 26 százalékkal, 70 ezer tonnára nőtt (21. melléklet).

Magyarország frisskörte-behozatala 3 százalékkal, 2,34 ezer tonnára emelkedett, a legtöbb friss fogyasztási célú termék Olaszországból érkezett. Az őszibarack (nektarin) importja 45 százalékkal, 8,61 ezer tonnára nőtt, ezen belül a nektariné 68 százalékkal

5,79 ezer tonnára, az őszibaracké 13 százalékkal 2,82 ezer tonnára bővült. A friss málna behozatala 5 százalékkal 76,3 tonnára, míg a fagyasztott málnáé 10 százalékkal 2,03 ezer tonnára nőtt a vizsgált időszakban. Magyarország évek óta nettó szamócaimportőr, a termék beszállítása 17 százalékkal, 2,45 ezer tonnára esett 2015-ben.

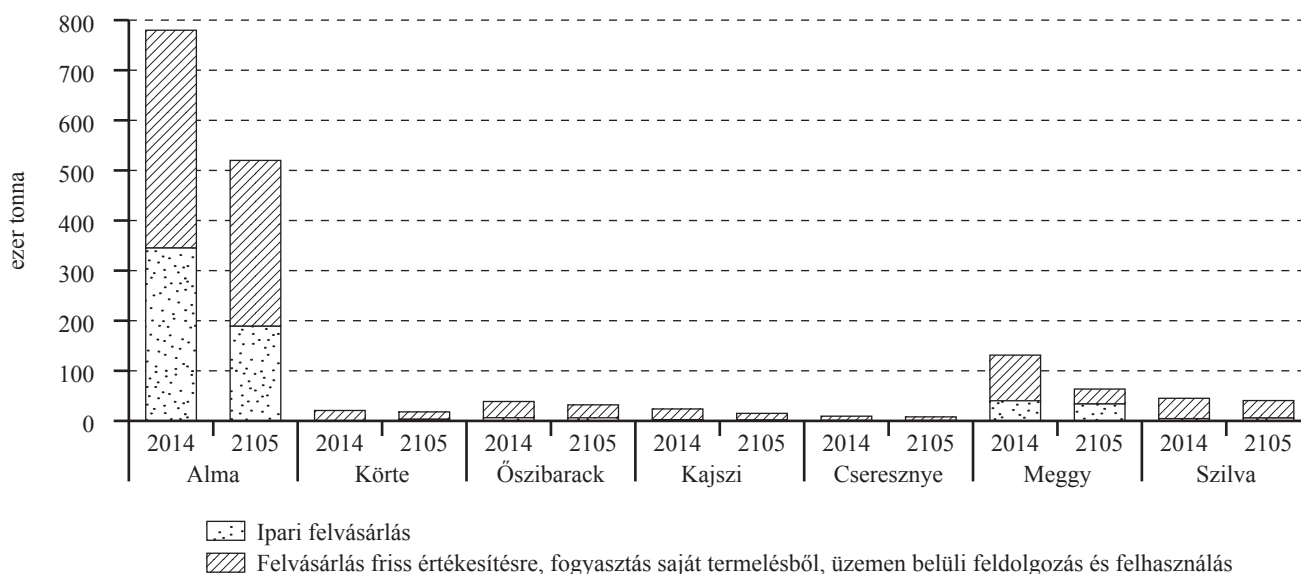
A pozitív külkereskedelmi egyenlegű gyümölcsfélék közül a friss alma beszállítása (beleértve az ipari almát is) 276 százalékkal, csaknem 48 ezer tonnára nőtt. Az ipari alma importja (elsősorban Romániából) a hétszeresére ugrott (30,7 ezer tonna) 2015-ben az előző évihez képest. Az étkezési alma behozatala csaknem a kétszeresére, 17,1 ezer tonnára nőtt. A kajszi importja (főleg Olaszországból) 13 százalékkal, 1,02 ezer tonnára bővült. A cseresznye behozatala 281 százalékkal, 78,1 tonnára emelkedett, a legtöbb Franciaországból érkezett. A frissmeggy-import (elsősorban Lengyelországból) 12,2 tonnáról 353,9 tonnára nőtt 2015-ben az előző évihez képest.

Bel- és külpiaci értékesítés

A KSH adatai szerint a gyümölcsfélék felvásárlása (ipari és friss együtt) 35 százalékkal csökkent 2015-ben az előző évihez viszonyítva. Ennek oka, hogy az összes gyümölcsfelvásárlás 65 százalékát kitevő alma felvásárolt mennyisége 42 százalékkal, 215 ezer tonnára esett. A körte felvásárlása 177 százalékkal nőtt, de a többi vizsgált gyümölcsféle felvásárlása csökkent: a kajszié 56, a cseresznyéé 17, a meggyé 15, a szilváé 9, a ribizskéé 4 százalékkal.

A gyümölcsfélék ipari célú felvásárlása nagyobb mértékben (40 százalékkal) csökkent, mint az összes felvásárlás. Az ipari alma felvásárlása 45 százalékkal, 188,9 ezer tonnára csökkent. Az ipari célra felvásárolt

30. ábra: A gyümölcsfélék felhasználása (2014–2015)

Forrás: KSH

málna mennyisége az ötödére esett, a kajszié 35 százalékkal, a meggyé 16 százalékkal, a cseresznyéé 15 százalékkal, a ribizskéé 4 százalékkal, az őszibaracké 2 százalékkal csökkent a vizsgált időszakban. Ugyanakkor a körte és a szilva ipari célú felvásárlása bővült: a körtéé az ötszörösére, a szilváé 26 százalékkal (30. ábra).

Az ipari célra felvásárolt gyümölcsfélék felvásárlási ára 63 százalékkal nőtt 2015-ben az előző évihez viszonyítva. Az ipari célú felvásárlásra szánt alma felvásárlási ára 158 százalékkal (34,8 forint/kilogrammmra) nőtt. A vizsgált fajok közül csak a körte és a ribizske felvásárlási ára csökkent 9, illetve 15 százalékkal.

A KSH adatai szerint a gyümölcskivitel (friss, fagyasztott, déligyümölccsel együtt) 3 százalékkal, 136 ezer tonnára csökkent 2015-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Ezen belül a banánreexport 18 százalékkal, 7,9 ezer tonnára emelkedett (21. melléklet).

A pozitív külkereskedelmi egyenlegű friss gyümölcsök közül az alma kivitele 10 százalékkal (32 ezer tonnára) nőtt 2015-ben. Az ipari alma exportja (elsősorban Ausztria felé) 11 százalékkal csaknem 16 ezer tonnára, míg az étkezési almáé (főleg Ausztria, Szlovákia és Románia felé) 10 százalékkal 16 ezer tonnára bővült. A frissmeggy-export az előző évihez hasonlóan 22,6 ezer tonna körül alakult. A kivitel szempontjából meghatározó németországi piacon 18 százalékkal kevesebb, azaz 9,6 ezer tonna friss meggyet értékesítettünk 2015-ben, mint egy évvel korábban. A második legnagyobb piac a korábbi Oroszország helyett Ausztria lett, ahova a kétszeresére (3,8 ezer tonnára) nőtt a kivitel. A friss szilva kiszállítása 24 százalékkal volt kevesebb (8,8 ezer tonna) 2015-ben, mint egy évvel korábban. A külpiaci lehetőségek maradéktalan kihasználásához hasznos lenne a ked-

vező értékesítési időpontok (egészen korai és a kései szilva) megtalálása, amikor nincs dömping az európai piacon. A friss kajszi kivitele 38 százalékkal (2,1 ezer tonnára) csökkent. A legnagyobb célpiac továbbra is Ausztria volt, ahova 35 százalékkal kevesebb kajszit szállítottunk, Németországba 33 százalékkal, 671 tonnára csökkent a kivitel 2015-ben. Elsősorban a késői érésű fajták versenyképesek a közösségi piacon, mivel a mediterrán országok termékeinek kifutásával, augusztustól a magyarországi termék csak a franciaországi versenytárral van jelen a kínálatban. A friss cseresznye kivitele 6 százalékkal, 1062 tonnára csökkent 2015-ben. Jelentős mennyiséget szállítottunk Lettországba, Németországba és Lengyelországba.

A negatív külkereskedelmi egyenlegű gyümölcsök közül a friss körte kivitele 24 százalékkal, 643 tonnára (elsősorban Ausztria felé) nőtt, az őszibarack (ideértve a nektarint) kivitele összességében 63 százalékkal esett, ezen belül a nektariné ugyan 120 százalékkal, 29 tonnára bővült, de az őszibaracké 85 százalékkal, 15,9 tonnára zuhant 2015-ben az előző évihez képest. A friss szamóca kiszállítása 83 százalékkal, 25,3 tonnára esett. A frissmálna-export 86 százalékkal (2,9 tonnára) zuhant a vizsgált időszakban. A friss málnát elsősorban Ausztriába szállítottuk.

Magyarország fagyasztottmeggy-külkereskedelmi egyenlege pozitív volt 2015-ben, mivel az export 7 százalékkal, 6,1 ezer tonnára nőtt, elsősorban Németország felé. A fagyasztott termékek közül a negatív egyenleggel rendelkező málna kivitele 25 százalékkal, 1,12 ezer tonnára csökkent, a fagyasztott málna legnagyobb piaci Svédország és Svájc voltak. A fagyasztott szamóca kiszállítása 46 százalékkal, 280 tonnára esett.

Az almasűrítvény kivitele 2 százalékkal (74,3 ezer tonnára) nőtt, míg a cseresznye- és a meggybefőtt

kivitele az előző évvel megegyezően alakult (37,8 ezer tonna) 2015-ben.

Összességében megállapítható, hogy Magyarország gyümölcs-külkereskedelmi egyenlege (friss, fagyasztott, déligyümölccsel együtt) továbbra is negatív volt és romlott 2015-ben, mivel az import nőtt, míg az export csökkent.

A piaci árak tendenciája

Az AKI PÁIR becslése szerint a gyümölcsfajok 2014. évi összes termelésen belüli részarányával súlyozott termelői árindexe 2015-ben 30 százalékkal emel-

kedett a Budapesti Nagybani Piacon az előző évihez képest (22. melléklet). A gyümölcsféléken belül legnagyobb súlyarányúval rendelkező alma termelői ára a kisebb kínálat hatására 44 százalékkal nőtt (29. ábra). A bogyósok termelői ára emelkedett, a piros ribizkéké 1 százalékkal, a szederé 1,5 százalékkal, málnáé 6 százalékkal, a szamócaé 18 százalékkal, kivételt a köszméte jelentett, amelynek termelői ára csökkent (–7 százalék).

A körte termelői ára 7 százalékkal, az őszibaracké 10 százalékkal, a nektariné 16 százalékkal, a kajszie 21 százalékkal, a meggyé 23 százalékkal, a cseresznyeé 30 százalékkal, a szilváé 43 százalékkal emelkedett 2015-ben ez előző évihez képest.

Bor

Világ- és európai piaci tendenciák

Az OIV (2015a) szerint a világ borszőlő-termőterülete 7,6 millió hektár volt 2015-ben, 3 százalékkal kevesebb, mint 2000-ben. Földünk borszőlő-termőterületeinek 50 százalékát öt ország adta, amelyek közül a legnagyobb területtel Spanyolország (14 százalék), Kína (11 százalék), Franciaország (10 százalék), Olaszország (9 százalék) és Törökország (7 százalék) rendelkezett. A világ szőlőterülete elsősorban az európai ültetvények zsugorodása következtében csökkent. Ezt a csökkenést csak részben ellensúlyozta a világ más részein a szőlőterületek bővülése, Kínában a borszőlőültetvények fokozott, továbbá Argentínában és Chilében kisebb mértékű telepítése.

Az OIV (2015b) szerint a világ bortermelése (szőlőlé és szőlőmust nélkül) 275,7 millió hektoliter volt 2015-ben, 2 százalékkal nőtt a 2014. évihez képest. A bortermelés az unió kívüli meghatározó bortermelő országokban a 2013. évi nagy bormennyiséghez képest, a 2014. évihez hasonlóan csökkent 2015-ben is. Az USA bortermelése 22,1 millió hektoliter volt 2015-ben (+0,5 százalék 2014-hez képest), azonban nem érte el a 2013. évi rekordot. Dél-Amerikában kiegyenlítődött Argentína és Chile termelésének ellenkező irányú alakulása: Argentína bortermelése 12 százalékkal, 13,4 millió hektoliterre csökkent 2014-hez képest, Chilében ugyanakkor kiemelkedő volt a termelés (12,9 millió hektoliter), ami meghaladta a 2013. évi rekordot (12,8 millió hektoliter) és a 2014. évi bortermelést (10,5 millió hektoliter) is felülmúlta csaknem 23 százalékkal. A Dél-afrikai Köztársaság bortermelése 11,3 millió hektoliter volt 2015-ben. Ausztrália (12 millió hektoliter) és Új-Zéland bortermelése három éve nem változott számottevően (2,4 millió hektoliter).

Az EC (2015f) szerint az unió bortermelése (szőlőlé és szőlőmust nélkül) 164,9 millió hektoliter volt 2015-ben, 1 százalékkal több, mint a 2014. évi. A közösség nagyobb bortermelő országai közül Olaszországban készült a legtöbb bor 2015-ben, 48,9 millió hektoliter, ami 13 százalékkal meghaladja az egy évvel korábbit. Franciaország bortermelése 1 százalékkal 47,7 millió hektoliterre, Spanyolországé 12 százalékkal 36,5 millió hektoliterre emelkedett 2015-ben a 2014. évihez képest. A bortermelés Portugáliában 13 százalékkal 6,7 millió hektoliterre, Romániában 7 százalékkal 4,1 millió hektoliterre bővült. Ugyanakkor Németországban 1 százalékkal, 8,8 millió hektoliterre, Görögor-

szágban 11 százalékkal, 2,7 millió hektoliterre csökkent a megtermelt bor mennyisége 2015-ben az egy évvel korábbihoz képest.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Magyarországon közel 58 ezer hektár ültetvényről 398 ezer tonna borszőlőt szüreteltek, ebből 2,8 millió hektoliter seprős újbort fejtettek 2015-ben (HNT, 2015). Összehasonlításképpen: 2014-ben az előállított bor mennyisége 2,5 millió hektolitert tett ki, vagyis a 2015. évi bortermelés megegyezik az egy évvel korábbival.

A KSH adatai szerint Magyarország borimportja csaknem a felére esett 2015-ben az előző évihez képest (23. melléklet). Az import 78 százaléka lédig, a többi palackos kiszerelésű volt. A lédig borok 89 százaléka Olaszországból, 10 százaléka Spanyolországból érkezett. A palackos borok 46 százalékát Németországból, 24 százalékát Olaszországból, 12 százalékát Spanyolországból vásároltuk.

Bel- és külpiaci értékesítés

Az AKI PÁIR csak az összes bortermelés 50-60 százalékát kitevő földrajzi jelzés nélküli (FN) borok és az oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel (OFJ) ellátott borok értékesített mennyiségét és árát figyeli meg, az oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel (OEM) ellátott borok piaci folyamatainak alakulásáról nem állnak rendelkezésünkre információk (kivéve külpiaci értékesítés).

Az FN- és OFJ-borok belföldön értékesített mennyisége 4 százalékkal nőtt 2015-ben az előző évihez viszonyítva. Az összes forgalom 57 százalékát a fehérborok tették ki. A fehérborokból 8 százalékkal többet értékesítettek, ezen belül az FN-borok forgalma esett, míg az OFJ-borok forgalma élénkült. A vörös- és rozéborok értékesítése 1 százalékkal csökkent a 2014. évihez mérten.

A KSH adatai szerint Magyarország bor-külkereskedelmi egyenlege (gyöngyöző bor és pezsgő nélkül) mind mennyiségben, mind értékben pozitív volt, mennyisége 69 százalékkal csökkent, értéke 14 százalékkal javult 2015-ben az előző évihez képest. A palackos és a lédig borok exportja volumenben 1 százalékkal

csökkent, ugyanakkor értékben 3 százalékkal emelkedett (23. melléklet). A külpiaci értékesítés nagyobb hányadát a lédig borok (58 százalék) tették ki, részarányuk 1 százalékponttal nőtt az előző évihez képest. A palackos borok kiszállítása 2 százalékkal, a lédig boroké 1 százalékkal mérséklődött. Magyarország lédigbor-kivitelének 36 százaléka Németországba, 28 százaléka Csehországba, 11 százaléka pedig Szlovákiába irányult. Palackos borból a legtöbbet Csehországba (21 százalék), az Egyesült Királyságba (20 százalék) és Szlovákiába (17 százalék) szállítottunk. A nemzetközi piacon továbbra is a magyar fehérborok voltak kerelettebbek, a kivitelben belüli részarányuk 80 százalékot tett ki, 1 százalékponttal nőtt egy év alatt.

Magyarország pezsgő-külkereskedelmi egyenlege mind mennyiségben, mind értékben negatív volt 2015-ben. A behozatal 23 százalékkal csökkent, a kivitel 12 százalékkal nőtt a 2014. évihez képest. Az exportból származó bevétel 7 százalékkal emelkedett, az import értéke 10 százalékkal csökkent. A pezsgőbehozatal 75 százaléka Olaszországból származott, emellett nagyobb mennyiségben vásároltunk pezsgőt Németországból is. Pezsgőt több mint 60 országba exportáltunk, a legnagyobb mennyiségeket Svédországba és Észtországba szállítottuk.

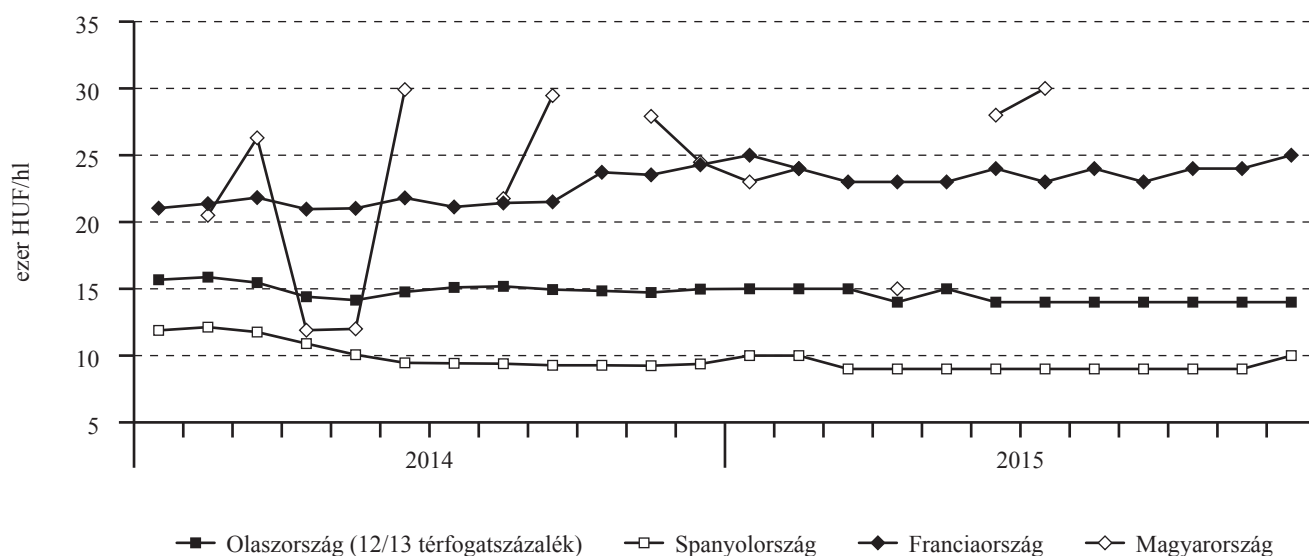
A piaci árak tendenciája

A KSH adatai szerint a borszőlő felvásárlási ára az előző évihez képest 6 százalékkal nőtt 2015-ben. Az FN- és OFJ-borok feldolgozói értékesítési ára 6 százalékkal volt magasabb 2015-ben, mint egy évvel korábban. A fehérborok ára 1 százalékkal, a vörös- és rozéboroké 12 százalékkal emelkedett. A fehér FN-borok ára 28 százalékkal nőtt, míg a fehér OFJ-boroké 21 százalékkal csökkent. A vörös- és rozéborok közül az FN-borok ára 8 százalékkal emelkedett, az OFJ-boroké 4 százalékkal maradt el a 2014. évi átlagától (24. melléklet).

Spanyolországban a lédig kiszerelésű vörös és rozé FN-borok ára stagnált 2015-ben. Olaszországban 2015 áprilisában csökkent az átlagár, majd kisebb emelkedés után visszatért az áprilisi szintre és év végéig nem változott. Franciaországban az első félévben csökkenő tendenciát mutattak az árak, év végére azonban emelkedtek. A magyarországi lédig kiszerelésű vörös és rozé FN-borok ára erősen ingadozott (31. ábra). A lédig kiszerelésű fehér FN-borok ára Olaszországban és Spanyolországban enyhén emelkedett 2015-ben. Franciaországban ápriliséig folytatódott a fehér FN-borok árának csökkenése, majd növekedésnek indult és szeptemberben érte el csúcspontját (32. ábra).

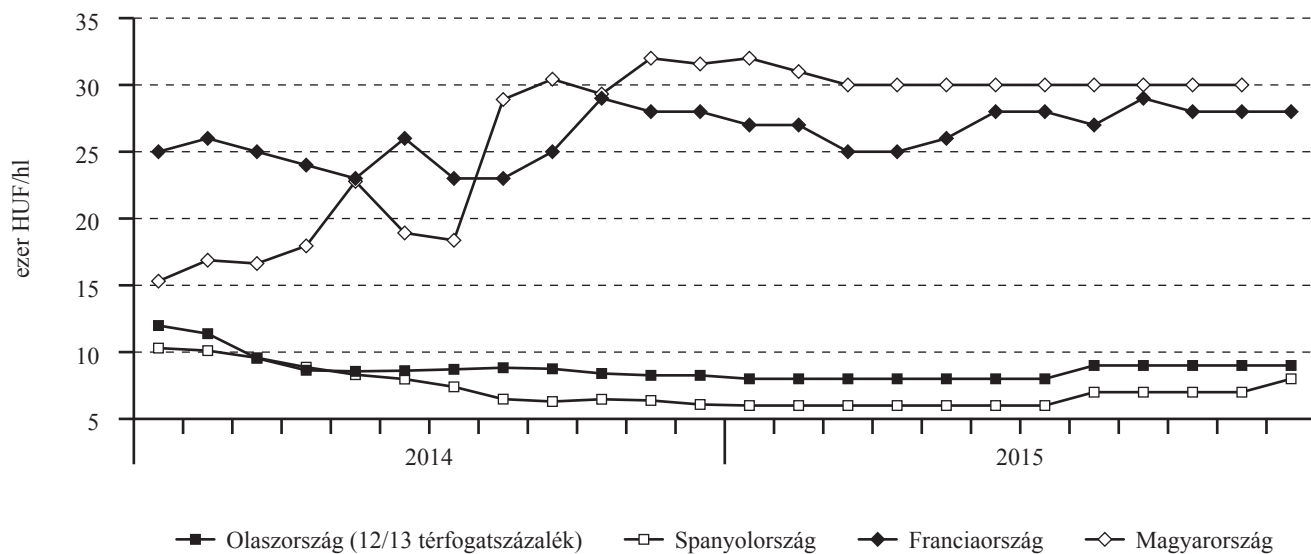
A KSH adatai szerint 2015-ben a literes kiszerelésű fehér FN-borok fogyasztói ára 4 százalékkal csökkent, míg a vörösboroké 1 százalékkal emelkedett a 2014. évi átlagárhoz viszonyítva.

31. ábra: A lédig kiszerelésű vörös- és rozé-, földrajzi jelzés nélküli borok értékesítési ára (2014–2015)

Forrás: AKI PÁIR, ISMEA, MAPA, OIV

32. ábra: A lédigiszerelésű fehér-, földrajzi jelzés nélküli borok értékesítési ára (2014–2015)

Forrás: AKI PÁIR, ISMEA, MAPA, OIV

Összefoglalás

A fontosabb termékpályák piaci folyamatai 2015

Stummer Ildikó (szerk.)

1. Az előzetes adatok szerint a világ gabonatermelése (rizs nélkül) az előző szezon rekordjától éppen elmaradó, 1996 millió tonna volt a 2015/2016. gazdasági évben, a készletek mégis soha nem tapasztalt szintre duzzadhatnak, tekintettel arra, hogy a 2015/2016. év már a harmadik szezon a sorban, amikor a világ gabonatermelése (rizs nélkül) felülmúlja a felhasználást. Magyarországon 5,284 millió tonna búza termett, ami éppen meghaladta az előző évi kibocsátást (5,262 millió tonna). A 2014. évi 9,3 millió tonna mindenkori rekordtól jócskán elmaradó mennyiség, 6,5 millió tonna kukorica került a raktárakba. Az étkezési búza termelői ára nem változott számottevően (48,5 ezer forint/tonna), a takarmánybúzáé 6 százalékkal, 44,7 ezer forint/tonnára emelkedett 2015-ben az előző évihez képest. A takarmánykukorica termelői ára az egy évvel korábbit kissé meghaladta, 41,5 ezer forint/tonna volt.
2. A tíz legfőbb olajmag (szójabab, gyapot, földimogyoró, napraforgómag, repcemag, szezám, pálmamag, kopra, lenmag, ricinusmag) globális termését az egy évvel korábbi rekordtól 1,5 százalékkal elmaradóra, 521 millió tonnára becsülték a 2015/2016. gazdasági évre. Magyarországon 1,543 millió tonna napraforgómag került a tárolókba 2015-ben, ez 3 százalékkal maradt el az előző évi rekordtól. A repcemag termése 16,5 százalékkal, 584 ezer tonnára csökkent 2015-ben az egy évvel korábbihoz képest. A napraforgómag a 2014. évinél átlagosan 13 százalékkal volt drágább (108 ezer forint/tonna), a repcemag termelői ára pedig 10 százalékkal, 112 ezer forint/tonnára emelkedett 2015-ben az előző évihez képest.
3. A meghatározó piacelemző műhelyek a globális cukortermelés csökkenésére számítanak a 2015/2016. gazdasági évben: Nemzetközi Cukorszervezet 169,4 millió tonna (–4,4 millió tonna), *F.O.Licht* 181,7 millió tonna (–0,6 millió tonna), *ABARES* 178 millió tonna. Az Európai Unió cukortermelése 17,6 millió tonna volt a 2015/2016. gazdasági évben, ami lényegesen elmaradt az előző évi mennyiségtől. Magyarországon 813 ezer tonna cukorrépat szedtek fel 2015-ben, ami 23,8 százalékos csökkenést jelent a 2014. évihez képest.
4. A sertéshús globális termelése 111,5 millió tonna volt 2015-ben, alig 1 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbi mennyiséget. A világ sertéshús-kereskedelme élenkült 2015-ben. A globális sertéshúsimport 1,3 százalékkal, az export 4 százalékkal nőtt 2015-ben az előző évihez képest. A magyarországi sertésárak az előző évekhez hasonlóan 2015-ben is követték az uniós árak tendenciáját. A vágósertés termelői ára 428 forint/kilogramm hasított meleg súly volt, 10,3 százalékkal múlva alul az egy évvel korábbi átlagárát.
5. A csirkehús globális termelése 1,6 százalékkal, 87,9 millió tonnára emelkedett 2015-ben az előző évihez képest. A világ csirkehúsexportja az előző évihez képest 2,3 százalékkal, 10,2 millió tonnára csökkent 2015-ben. A forgalom több mint háromnegyed részét Brazília, az USA és az Európai Unió bonyolította. Magyarországon a vágócsirke élősúlyos termelői ára 5 százalékkal, 261 forint/kilogrammmra csökkent 2015-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A csirkehúsok feldolgozóinak értékesítési ára átlagosan 2 százalékkal volt alacsonyabb a 2014. évinél. Az étkezési tojás csomagolóhelyi értékesítési ára 7 százalékkal emelkedett a megfigyelt időszakban.
6. A marhahús globális termelése 58,4 millió tonna volt 2015-ben, 2,2 százalékkal csökkent az előző évihez képest. A világ marha- és borjúhús-kereskedelme visszafogottabb volt 2015-ben, mint 2014-ben, a globális export 3,9 százalékkal mérséklődött. Az Európai Unióban a fiatal bika „R3” kereskedelmi osztály vágóhídi belépési ára 3,77 euró/kilogramm hasított hideg súly volt 2015-ben, 2,6 százalékkal nőtt az előző évi átlagárhoz viszonyítva. Magyarországon a vágómarha termelői ára 2 százalékkal emelkedett 2015-ben a 2014. évi átlagárhoz képest.
7. A juhhús globális termelése 14 millió tonna volt 2015-ben, 1 százalékkal emelkedett az előző évihez képest. A juhállomány 2014. év végi növekedésének köszönhető, hogy az unió juh- és kecskehústermelése csaknem elérte a 900 ezer tonnát 2015-ben. Magyarország az előző évinél 3 százalékkal kevesebb bányát értékesített a nemzetközi piacon 2015-ben. A vágóbányák termelői ára 1,5 százalékkal mérséklődött.
8. A tejtermékek világkereskedelmét meghatározó országok közül a tejtermelés Új-Zélandon 2 százalékkal, Argentínában 1 százalékkal csökkent, míg

az USA-ban és Ausztráliában egyaránt 1 százalékkal nőtt 2015-ben 2014-hez viszonyítva. A nyerstej ára Magyarországon éves szinten 22 százalékkal, az USA-ban 29 százalékkal, Új-Zélandon 27 százalékkal, az Európai Unióban 17 százalékkal csökkent 2015-ben. Magyarországon a megfigyelt tejtermékek feldolgozói értékesítési ára 2015-ben 7 százalékkal volt alacsonyabb a 2014. évinél.

9. Magyarország összes zöldségtermése elérte az 1,37 millió tonnát 2015-ben, ami 10 százalékos csökkenést jelentett az előző évihez képest. Magyarország zöldség-külkereskedelmi egyenlege (friss, fagyasztott, dinnyével együtt) pozitív maradt, de romlott 2015-ben az előző évihez képest. A zöldségfélék behozatala 20 százalékkal, a kivitele 7 százalékkal nőtt 2015-ben. A zöldségfélék termelői árindexe 30,6 százalékkal emelkedett a Budapesti Nagyban Piacon 2014-hez viszonyítva.
10. Magyarország összes gyümölcstermése 30 százalékkal, 730 ezer tonnára csökkent 2015-ben a 2014. évihez képest. Jelentős termés kiesés almá-

ból, meggyből és kajsziából volt. Magyarország gyümölcs-külkereskedelmi egyenlege (friss, fagyasztott, déligyümölccsel együtt) továbbra is negatív volt, és romlott 2015-ben, mivel az import nőtt, míg az export csökkent. A gyümölcsfélék termelői árindexe 30 százalékkal emelkedett a Budapesti Nagyban Piacon 2014-hez viszonyítva.

11. A világ bortermelése (szőlőlé és szőlőmust nélkül) 275,7 millió hektoliter volt 2015-ben, 2 százalékkal nőtt a 2014. évihez képest. Az unió bortermelése 164,9 millió hektoliter volt 2015-ben, 1 százalékkal több, mint a 2014. évi. A Hegyközségek Nemzeti Tanácsának adatai szerint Magyarországon közel 58 ezer hektár ültetvényről 398 ezer tonna borszőlőt szüreteltek, ebből 2,8 millió hektoliter seprős újbort fejtettek 2015-ben. A földrajzi jelzés nélküli (FN) borok és az oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel (OFJ) ellátott borok feldolgozói értékesítési ára 6 százalékkal volt magasabb 2015-ben, mint egy évvel korábban.

Summary

The market developments of the most important commodities in 2015

STUMMER, Ildikó (ed.)

1. According to preliminary data, world cereals production in the 2015/2016. marketing year, at 1,996 million tonnes (excluding rice) was just below last season's record. However, stocks may increase to a new high considering that this will be the third consecutive season where demand exceeds cereal output (excluding rice). In Hungary, 5.254 million tonnes of wheat were harvested in 2015, just above last year's production (5.262 million tonnes). Maize production dropped from the record 9.3 million tonnes harvested in 2014 to 6.5 million tonnes in 2015. The producer price of milling wheat remained almost unchanged (HUF 48.5 thousand/tonne) in 2015 compared to 2014, while it increased for feed wheat by 6 per cent to HUF 44.7 thousand per tonne. The producer price of feed maize was HUF 41.5 thousand per tonne in 2015, a little above the previous year's level.
2. World production of the ten most important oil-seeds (soybean, cottonseed, groundnut, sunflower seed, rapeseed/canola, sesame seed, palm kernel, copra, linseed and castor seed) was estimated to have reached 521 million tonnes in 2015/2016, 1.5 per cent below the previous marketing year's record level. In Hungary, 1.543 million tonnes of sunflower seed were harvested in 2015, 3 per cent behind the 2014 year's record. Meanwhile, rapeseed production dropped by 16.5 per cent to 584 thousand tonnes. Sunflower seed was 13 per cent more expensive (HUF 108 thousand per tonne) in 2015 compared to 2014, while the producer price of rapeseed rose by 10 per cent to HUF 112 thousand per tonne.
3. The relevant market analyst workshops forecast a reduction in the global production of sugar in the 2015/2016 marketing year: the International Sugar Organization 169.4 million tonnes (-4.4 million tonnes), F.O. Licht 181.7 million tonnes (-0.6 million tonnes), ABARES (178 million tonnes). The sugar production of the European Union (EU) was 17.6 million tonnes in 2015/2016, which is significantly lower than the amount of the previous year. In Hungary 813 thousand tonnes sugar beet were collected in 2015, a decrease of 23.8 per cent compared to the level of 2014.
4. Global pork production was 111.5 million tonnes in 2015, 1 per cent higher than last year. The world pork trade picked up in 2015. Global pork imports increased by 1.3 per cent and global pork exports by 4 per cent. As in previous years, in 2015 Hungarian pork prices followed the trends of prices in the EU. The pig producer price was HUF 428 per kilogramme warm carcass weight, 10.3 per cent lower than one year before.
5. Global chicken meat production increased by 1.6 per cent compared to the previous year, to 87.9 million tonnes in 2015. World chicken meat exports decreased by 2.3 per cent to 10.2 million tonnes in 2015. More than three quarters of the turnover was from Brazil, the USA and the EU. In Hungary the producer prices of slaughter chickens decreased by 5 per cent compared to the previous year, to HUF 261 per kilogramme in 2015. The chicken meat price in 2015 was on average 2 per cent lower than in 2014. Egg prices increased by 7 per cent in Hungary in the observed period.
6. Global beef production was 58.4 million tonnes in 2015, a 2.2 per cent decrease from the previous year. The global beef and veal trade was more moderate in 2015 than in 2014: global exports decreased by 3.9 per cent over the previous year. In the EU the price of 'R3' class young bulls increased by 2.6 per cent over a year. In Hungary the cattle producer prices increased 2 per cent in 2015.
7. Global sheep meat production was 14 million tonnes in 2015, an increase of 1 per cent over the previous year. Owing to the growth of the sheep population in the EU, sheep and goat meat production reached almost 900 thousand tonnes in 2015. Hungary sold 3 per cent fewer lambs on the international market than one year earlier. The price of lambs decreased by 1.5 per cent in HUF terms.
8. Among the key market players in the global dairy trade, milk production in New Zealand decreased by 2 per cent and in Argentina by 1 per cent, but in USA and Australia it increased by 1 per cent in 2015 compared to 2014. The raw milk price decreased in Hungary by 22 per cent, in USA by 29 per cent, in New Zealand by 27 per cent and in the EU by 17 per cent in 2015. The wholesale price of dairy products in Hungary was 7 per cent lower in 2015 compared to 2014.
9. Vegetable production in Hungary reached 1.37

million tonnes in 2015, which is 10 per cent down on the previous year. Hungary's foreign trade balance in vegetables (fresh, frozen, melons included) remained positive, but deteriorated in 2015 compared to the previous year. Imports of vegetables grew in 2015 by 20 per cent and exports increased by 7 per cent. At the Budapest Wholesale Market the producer price index of vegetables increased by 30.6 per cent in 2015 compared to 2014.

10. Fruit production in Hungary decreased by 30 per cent in 2015 compared to 2014, to 730 thousand tonnes. Significant crop losses occurred in apples, cherries and apricots. Hungary's foreign trade balance in fruits (fresh, frozen, tropical fruits included) remained negative, and deteriorated in 2015, because imports increased while exports decreased. At the Budapest Wholesale Market the

producer price index of fruits increased by 30 per cent compared to 2014.

11. Total world wine production (not including juice and musts) was 275.7 million hectolitres in 2015, increasing by 2 per cent over 2014. EU wine production (not including juice and musts) was 164.9 million hectolitres, 1 per cent higher than in 2014. The National Council of Wine Communities recorded that in Hungary, from almost 58 thousand hectares of vineyard, 398 thousand tonnes of grapes were harvested in 2015, from which 2.8 million hectolitres of new wine was made. The processors' sale prices of wines without geographical indication and wines with protected geographical indication (PGI) increased by 6 per cent in 2015 compared to the previous year.

Kivonat

A fontosabb termékpályák piaci folyamatai 2015

Stummer Ildikó (szerk.)

A kiadvány a fontosabb termékpályák 2015. évi piaci folyamatait mutatja be, elsősorban az ártrendeken keresztül. Az összeállítás az Agrárgazdasági Kutató Intézet Piaci Árinformációs Rendszerének adataira, valamint a különböző magyarországi és nemzetközi forrásokból származó árinformációkra és adatokra támaszkodik. Az étkezési búza termelői ára nem változott számottevően (48,5 ezer forint/tonna), a takarmánybúzáé 6 százalékkal, 44,7 ezer forint/tonnára emelkedett 2015-ben az előző évihez képest. A takarmánykukorica termelői ára az egy évvel korábbit kissé meghaladta, 41,5 ezer forint/tonna volt. A napraforgómag a 2014. évinél átlagosan 13 százalékkal volt drágább (108 ezer forint/tonna), a repcemag termelői ára pedig 10 százalékkal, 112 ezer forint/tonnára emelkedett 2015-ben az előző évihez képest. Magyarországon 813 ezer tonna cukorrépát szedtek fel 2015-ben, ami 23,8 százalékos csökkenést jelent a

2014. évihez képest. A magyarországi sertésárak az előző évekhez hasonlóan 2015-ben is követték az uniós árak tendenciáját. A vágósertés termelői ára 428 forint/kilogramm hasított meleg súly volt, 10,3 százalékkal múlva alul az egy évvel korábbi átlagát. A vágócsirke élősúlyos termelői ára 5 százalékkal, 261 forint/kilogrammra csökkent 2015-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A vágómarha termelői ára 2 százalékkal emelkedett 2015-ben a 2014. évi átlagához képest. A vágóbárány termelői ára 1,5 százalékkal, a nyers-tejé 22 százalékkal csökkent. A zöldségfélék és a gyümölcsök termelése egyaránt csökkent, ugyanakkor termelői ára 30 százalékkal emelkedett 2015-ben. A földrajzi jelzés nélküli (FN) borok és az oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel (OFJ) ellátott borok feldolgozó értékesítési ára 6 százalékkal volt magasabb 2015-ben, mint egy évvel korábban.

Abstract

The market developments of the most important commodities in 2015

STUMMER, Ildikó (ed.)

This publication discusses the market developments of the most important commodities in 2015, mainly by presenting price trends. The material is based on the price information and data of the Market Price Information System of the Research Institute of Agricultural Economics and of various Hungarian and international sources. The producer price of milling wheat remained almost unchanged (HUF 48.5 thousand/tonne) in 2015 compared to 2014, while it increased for feed wheat by 6 per cent to HUF 44.7 thousand/tonne. The producer price of feed maize was HUF 41.5 thousand/tonne in 2015, a little above previous year's level. Sunflower seed was 13 per cent more expensive (HUF 108 thousand/tonne) in 2015 compared to 2014, and the producer price of rapeseed rose by 10 per cent to HUF 112 thousand/tonne. In Hungary 813 thousand tonnes sugar beet were collected in 2015, a decrease of 23.8 per cent compared to the level of 2014. As in previous years,

in 2015 Hungarian pork prices followed the trends of prices in the European Union. The pig producer price was HUF 428 per kilogramme warm carcass weight, 10.3 per cent lower than one year before. The producer prices of slaughter chickens decreased by 5 per cent to HUF 261 per kilogramme in 2015 compared to the previous year. In Hungary the cattle producer prices increased by 2 per cent in 2015. The producer prices of lambs decreased by 1.5 per cent and those of raw milk price decreased by 22 per cent compared to the previous year. The production of fruit and vegetables decreased in 2015 compared to 2014, and the producer prices increased by 30 per cent. The processors' sale prices of wines without geographical indication and wines with protected geographical indication (PGI) increased by 6 per cent in 2015 compared to the previous year.

Mellékletek

Mellékletek jegyzéke

1. melléklet: A főbb szakágazatok termelési és értékesítési volumenváltozása (2000 = 100)	66	13. melléklet: A vágómarha és a vágóbárány termelői ára	70
2. melléklet: A gabonafélék külkereskedelmi forgalma	66	14. melléklet: A tejtermékek külkereskedelmi forgalma	70
3. melléklet: A gabonafélék termelői ára és a malomipari termékek feldolgozói értékesítési ára	66	15. melléklet: A nyers tehéntej termelői ára	70
4. melléklet: Az olajnövények és származékaik külkereskedelmi forgalma.....	67	16. melléklet: A feldolgozott tej és a főbb tejtermékek feldolgozói értékesítési ára.....	71
5. melléklet: Az olajnövények termelői ára és a származékaik feldolgozói értékesítési ára.....	67	17. melléklet: A zöldségfélék felvásárlása.....	71
6. melléklet: A cukorrépa és származékai külkereskedelmi forgalma.....	67	18. melléklet: A zöldségfélék (dinnyével) külkereskedelmi forgalma.....	72
7. melléklet: Az élő állat és hús külkereskedelmi forgalma (sertés, szarvasmarhafélék, bárány).....	68	19. melléklet: A vizsgálatba vont zöldségfajok termelői árának változása a Budapesti Nagyban Piacon	73
8. melléklet: A vágósertés termelői ára.....	68	20. melléklet: A gyümölcsfélék felvásárlása.....	74
9. melléklet: A nyers húsok feldolgozói értékesítési ára.....	68	21. melléklet: A gyümölcsfélék (déli gyümölccsel, dinnye nélkül) külkereskedelmi forgalma	74
10. melléklet: A baromfifélék külkereskedelmi forgalma	69	22. melléklet: A vizsgálatba vont gyümölcsfajok termelői árának változása a Budapesti Nagyban Piacon	75
11. melléklet: A vágócsirke és a vágópulyka termelői ára, valamint az étkezési tojás csomagolóhelyi ára	69	23. melléklet: A bor külkereskedelmi forgalma	75
12. melléklet: A baromfihúsok feldolgozói értékesítési ára.....	69	24. melléklet: A belföldön termelt borok feldolgozói értékesítési ára	76
		25. melléklet: Néhány élelmiszer fogyasztói ára	76

1. melléklet: A főbb szakágazatok termelési és értékesítési volumenváltozása (2000 = 100)

Ágazat megnevezése	Megnevezés	2013	2014	2015
Húsfeldolgozás és -tartósítás	Ipari termelés	72,68	62,73	65,11
	Belföldi ipari értékesítés	61,28	52,82	48,17
Baromfihús feldolgozása, tartósítása	Ipari termelés	84,45	89,68	98,56
	Belföldi ipari értékesítés	93,43	99,88	110,87
Tejtermék gyártása	Ipari termelés	69,88	73,51	75,20
	Belföldi ipari értékesítés	66,92	70,53	70,89
Malomipari termék gyártása	Ipari termelés	38,03	38,98	43,46
	Belföldi ipari értékesítés	35,60	36,53	36,82

Forrás: KSH

2. melléklet: A gabonafélék külkereskedelmi forgalma

Megnevezés	Export értéke			Import értéke		
	2014	2015	2015/2014	2014	2015	2015/2014
	milliárd HUF	milliárd HUF	(%)	milliárd HUF	milliárd HUF	(%)
10019900 Búza, nem vető	125,53	95,63	76,18	6,72	7,44	110,83
10059000 Kukorica, nem vető	122,70	195,58	159,39	10,52	3,13	29,72
10039000 Árpa, nem vető	25,06	39,71	158,44	2,82	2,96	104,86
Összesen	273,30	330,92	121,08	20,06	13,53	67,44

Megnevezés	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2014	2015	2015/2014	2014	2015	2015/2014
	ezer tonna	ezer tonna	(%)	ezer tonna	ezer tonna	(%)
10019900 Búza, nem vető	2 139,06	1 662,78	77,73	125,51	141,70	112,90
10059000 Kukorica, nem vető	2 403,22	4 196,45	174,62	212,19	76,14	35,89
10039000 Árpa, nem vető	463,57	822,01	177,32	41,69	55,80	133,84

Forrás: KSH

3. melléklet: A gabonafélék termelői ára és a malomipari termékek feldolgozói értékesítési ára

Megnevezés	Mértékegység	2015	2015/2013 (%)	2015/2014 (%)
Étkezési búza	Termelői ár, HUF/tonna	48 537	98,18	98,06
Takarmánybúza	Termelői ár, HUF/tonna	44 724	101,15	105,58
Takarmánykukorica	Termelői ár, HUF/tonna	41 547	89,39	102,24
Takarmányárpa	Termelői ár, HUF/tonna	41 006	89,73	100,14
Finomliszt, BL 55	Feldolgozói értékesítési ár, HUF/kg	78,77	93,56	100,39
Rétesliszt, BFF 55	Feldolgozói értékesítési ár, HUF/kg	88,62	93,96	101,74
Fehér kenyérliszt, BL 80	Feldolgozói értékesítési ár, HUF/kg	73,37	90,46	98,24
Tésztaipari liszt	Feldolgozói értékesítési ár, HUF/kg	79,21	92,89	99,45
Étkezési búzadara, AD	Feldolgozói értékesítési ár, HUF/kg	94,57	96,66	104,92
Gabonaalapú termékek (lisztek és búzadara)	–	–	92,58^{a)}	99,98^{a)}

^{a)} Fisher-index.

Forrás: AKI PÁIR

4. melléklet: Az olajnövények és származékaik külkereskedelmi forgalma

Megnevezés	Export értéke			Import értéke		
	2014	2015	2015/2014 (%)	2014	2015	2015/2014 (%)
	milliárd HUF	milliárd HUF		milliárd HUF	milliárd HUF	
1206 Napraforgómag	62,41	62,51	100,16	32,88	35,12	106,81
1512 Napraforgóolaj	118,30	117,09	98,98	5,99	7,10	118,48
1205 Repcemag	63,33	53,73	84,84	14,13	12,18	86,19
1514 Repceolaj	15,52	15,52	100,00	12,99	11,83	91,07
2304 Szójadara	8,62	12,04	139,65	58,49	59,41	101,56
Összesen	268,18	260,89	97,28	124,49	125,64	100,92

Megnevezés	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2014	2015	2015/2014 (%)	2014	2015	2015/2014 (%)
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
1206 Napraforgómag	448,58	392,14	87,42	251,33	170,23	67,73
1512 Napraforgóolaj	502,58	466,64	92,85	25,48	29,73	116,66
1205 Repcemag	585,78	481,40	82,18	110,85	81,97	73,94
1514 Repceolaj	71,97	69,53	96,60	60,22	54,28	90,13
2304 Szójadara	63,79	95,34	149,45	454,45	473,67	104,23

Forrás: KSH

5. melléklet: Az olajnövények termelői ára és a származékaik feldolgozói értékesítési ára

Megnevezés	2015 HUF/tonna	2015/2013 (%)	2015/2014 (%)
Ipari napraforgómag	108 321	111,56	113,32
Repcemag	112 274	100,47	110,07
Ömlesztett nyers napraforgóolaj	224 703	108,95	113,45
Palackozott finomított napraforgóolaj	273 589	88,85	105,32
Napraforgódara	59 612	93,58	104,06

Forrás: AKI PÁIR

6. melléklet: A cukorrépa és származékai külkereskedelmi forgalma

Megnevezés	Export értéke			Import értéke		
	2014	2015	2015/2014 (%)	2014	2015	2015/2014 (%)
	milliárd HUF	milliárd HUF		milliárd HUF	milliárd HUF	
121291 Cukorrépa	2,97	0,53	17,84	0,31	0,07	21,29
1701 Cukor	17,32	12,25	70,71	51,68	33,88	65,55
1702 Izoglükóz	34,99	31,66	90,48	5,61	5,52	98,37
1703 Melasz	0,15	0,10	65,20	4,15	5,09	122,62
Összesen	55,43	44,53	80,34	61,75	44,55	72,14

Megnevezés	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2014	2015	2015/2014 (%)	2014	2015	2015/2014 (%)
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
121291 Cukorrépa	314,27	56,99	18,13	20,19	1,19	5,91
1701 Cukor	106,80	88,00	82,40	359,16	249,53	69,48
1702 Izoglükóz	324,02	364,45	112,48	17,77	18,97	106,79
1703 Melasz	3,78	2,49	65,98	114,22	164,49	144,01

Forrás: KSH

7. melléklet: Az élő állat és hús külkereskedelmi forgalma (sertés, szarvasmarhafélék, bárány)

Megnevezés	Export értéke			Import értéke		
	2014	2015	2015/2014 (%)	2014	2015	2015/2014 (%)
	milliárd HUF	milliárd HUF		milliárd HUF	milliárd HUF	
0103 Élő sertés	25,59	14,55	56,86	28,88	27,22	94,25
0203 Sertéshús	101,12	99,49	98,38	77,06	68,78	89,27
0102 Élő szarvasmarhafélék	25,39	39,15	154,22	9,32	9,42	101,11
Marhahúsa)	9,44	10,28	108,82	12,74	13,78	108,15
01041030 Bárány	11,56	11,11	96,11	0,62	0,62	99,66
Összesen	173,11	174,58	100,85	128,61	119,82	93,16

Megnevezés	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2014	2015	2015/2014 (%)	2014	2015	2015/2014 (%)
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
0103 Élő sertés	52,41	34,37	65,58	53,60	60,81	113,46
0203 Sertéshús	139,09	145,17	104,37	131,07	125,39	95,66
0102 Élő szarvasmarhafélék	33,27	42,79	128,63	12,83	12,81	99,91
Marhahúsa)	12,32	13,00	105,59	11,31	11,54	102,01
01041030 Bárány	14,16	13,72	96,87	0,75	0,81	108,69

^{a)} 0201 Szarvasmarhafélék húsa frissen vagy hűtve, 0202 Szarvasmarhafélék húsa fagyaszttva.

Forrás: KSH

8. melléklet: A vágósertés termelői ára

Minőségi osztály	2015 HUF/kg hasított meleg súly	2015/2013 (%)	2015/2014 (%)
S	439,72	86,64	90,44
E	427,68	86,43	89,58
U	411,38	85,27	88,27
R	385,31	83,31	86,05
O	365,54	85,28	87,49
P	348,69	78,21	89,30
Nem minősített	420,39	88,16	87,71
M1	373,23	82,76	94,64
Vágósertés összesen	428,17	86,70	89,70

Forrás: AKI PÁIR

9. melléklet: A nyers húsok feldolgozó értékesítési ára

Megnevezés	2015 HUF/kg	2015/2013 (%)	2015/2014 (%)
Csontos marhahús frissen, félben	957,47	100,87	102,78
Csontos marhahús frissen, negyedben, eleje	870,00	96,27	101,91
Csontos marhahús frissen, negyedben, hátulja	995,56	99,89	102,51
Csontos sertéshús, lehúzott, félben	616,74	89,68	93,67
Szalonnás és bőrös sertéshús, félben	510,10	88,04	90,41
Sertéskaraj, csonttal, szűzpecsenye nélkül	884,92	90,72	89,41
Sertéscomb, csont nélkül	866,63	94,26	93,06
Sertéstárja, csonttal	755,38	94,27	93,73
Darabolt sertéshús (karaj, tarja, comb)	–	94,42^{a)}	93,13^{a)}

^{a)} Fisher-index.

Forrás: AKI PÁIR

10. melléklet: A baromfifélék külkereskedelmi forgalma

Megnevezés	Export értéke			Import értéke		
	2014	2015	2015/2014 (%)	2014	2015	2015/2014 (%)
	milliárd HUF	milliárd HUF		milliárd HUF	milliárd HUF	
Tyúkfélék nem darabolva ^{a)}	2,21	1,51	68,52	1,29	1,00	77,84
Tyúkfélék darabolva ^{b)}	49,92	51,21	102,58	13,34	10,75	80,61
Pulyka nem darabolva ^{c)}	0,19	0,20	104,29	0,03	0,02	74,11
Pulykadarabok ^{d)}	37,91	36,70	96,82	4,31	3,31	76,63
Összesen (víziszármánnyal együtt)	110,91	112,17	101,14	19,68	15,86	80,61
0407 Héjas tojás összesen	14,23	15,60	109,67	10,54	11,76	111,60

Megnevezés	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2014	2015	2015/2014 (%)	2014	2015	2015/2014 (%)
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
Tyúkfélék nem darabolva ^{a)}	4,31	3,13	72,60	2,73	2,32	85,22
Tyúkfélék darabolva ^{b)}	98,47	101,22	102,79	36,40	26,64	73,18
Pulyka nem darabolva ^{c)}	0,20	0,18	91,74	0,05	0,02	46,81
Pulykadarabok ^{d)}	40,84	38,77	94,92	9,47	6,42	67,86
0407 Héjas tojás összesen	11,69	12,96	110,87	18,26	16,89	92,46

^{a)} 020711 Tyúkfélék nem darabolva, frissen vagy hűtve, 020712 Tyúkfélék nem darabolva, fagyasztva.

^{b)} 020713 Tyúkfélék darabolva, frissen vagy hűtve, 020714 Tyúkfélék darabolva, fagyasztva.

^{c)} 020724 Pulyka, nem darabolva, frissen vagy hűtve, 020725 Pulyka, nem darabolva, fagyasztva.

^{d)} 020726 Pulykadarabok frissen vagy hűtve, 020727 Pulykadarabok fagyasztva.

Forrás: KSH

11. melléklet: A vágócsirke és a vágópulyka termelői ára, valamint az étkezési tojás csomagolóhelyi ára

Megnevezés	Mértékegység	2015	2015/2013 (%)	2015/2014 (%)
Vágócsirke	HUF/kg	261,21	89,04	94,93
Vágópulyka	HUF/kg	392,84	99,95	100,16
Étkezési tojás	HUF/db	22,96	111,24	106,89

Forrás: AKI PÁIR

12. melléklet: A baromfihúsok feldolgozói értékesítési ára

Megnevezés	2015 HUF/kg	2015/2013 (%)	2015/2014 (%)
Friss csirke egészben, 70%-os	476,40	96,04	92,74
Friss csirke egészben, 65%-os	476,42	95,79	95,02
Friss csirkecomb, csontos	464,30	92,56	93,14
Friss csirkemell	1 005,20	102,87	100,64
Fagyasztott csirke egészben, 65%-os	377,86	75,38	78,82
Friss csirkehús összesen	–	99,17^{a)}	98,09^{a)}
Friss pulykacomb alsó, csontos	421,20	101,47	96,41
Friss pulykacomb felső, csontos	859,26	110,39	95,77
Friss pulykamellfilé	1 392,28	117,63	109,08
Friss pulykahús összesen	–	116,34^{a)}	107,00^{a)}

^{a)} Fisher-index.

Forrás: AKI PÁIR

13. melléklet: A vágómarha és a vágóbárány termelői ára

Megnevezés	Minőségi osztály	Mértékegység	2015	2015/2013 (%)	2015/2014 (%)
Fiatal bika	E-P	HUF/kg hasított meleg súly	763,80	102,54	102,31
Vágótehén	E-P	HUF/kg hasított meleg súly	554,52	85,74	101,00
Vágóüsző	E-P	HUF/kg hasított meleg súly	565,62	82,48	101,06
Vágómarha összesen	E-P	HUF/kg hasított meleg súly	594,49	89,53	101,89
Vágóbárány	13–35 kg élősúly	HUF/kg élősúly	813,48	101,85	98,50

Forrás: AKI PÁIR

14. melléklet: A tejtermékek külkereskedelmi forgalma

Megnevezés	Export értéke			Import értéke		
	2014	2015	2015/2014 (%)	2014	2015	2015/2014 (%)
	milliárd HUF	milliárd HUF		milliárd HUF	milliárd HUF	
0401 Tej és tejszín sűrítés, édesítés nélkül	51,43	42,98	83,54	20,30	17,83	87,83
0402 Tej és tejszín sűrítve, édesítve	0,66	0,21	31,82	7,25	4,81	66,34
0403 Tejföl, joghurt, kefir	1,62	1,11	68,55	12,72	14,43	113,42
0404 Tejsavó	4,80	6,71	139,77	3,82	3,45	90,24
0405 Vaj és vajkrém	1,13	0,64	56,45	8,22	8,22	99,95
0406 Sajt és túró	26,63	29,39	110,34	47,96	47,11	98,22
Összesen	86,27	81,02	93,91	100,27	95,83	95,58

Megnevezés	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2014	2015	2015/2014 (%)	2014	2015	2015/2014 (%)
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
0401 Tej és tejszín sűrítés, édesítés nélkül	427,68	451,73	105,62	116,42	117,55	100,97
0402 Tej és tejszín sűrítve, édesítve	0,68	0,25	37,30	12,46	7,96	63,90
0403 Tejföl, joghurt, kefir	4,59	2,95	64,28	38,75	47,29	122,05
0404 Tejsavó	31,69	34,91	110,14	7,54	7,98	105,78
0405 Vaj és vajkrém	1,19	0,77	64,08	7,34	8,00	109,00
0406 Sajt és túró	20,99	24,02	114,40	47,66	54,35	114,03

Forrás: KSH

15. melléklet: A nyers tehéntej termelői ára

Termék	2015 HUF/kg	2015/2013 (%)	2015/2014 (%)
Alapár	78,23	84,64	78,44
Átlagár	80,38	83,78	77,93
Kiviteli ár	79,94	69,14	72,91

Forrás: AKI PÁIR

16. melléklet: A feldolgozott tej és a főbb tejtermékek feldolgozói értékesítési ára

Termék	2015 HUF	2015/2013 (%)	2015/2014 (%)
2,8% zsírtartalmú 1 l-es polytej	134,78	94,81	87,44
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tej	144,15	96,11	87,89
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tartós tej	146,92	94,27	88,26
1,5% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tartós tej	117,44	83,14	82,57
Adagolt vaj, 1 kg	1 324,84	93,61	87,84
Vajkrém natúr, 1 kg	815,51	98,90	91,13
Tehéntúró, 1 kg	804,81	95,42	85,43
Tejföl, 1 kg	379,34	97,59	89,03
Joghurt natúr, 1 kg	271,23	89,80	84,37
Joghurt gyümölcsös, 1 kg	412,04	105,20	99,60
Kefir, 1 kg	258,81	96,07	86,99
Érlelt félkemény sajt (trappista), 1 kg	979,11	83,42	81,93
Ömlesztett sajt, 1 kg	1 039,73	99,04	95,27
Tejtermékek összesen	–	92,51^{a)}	87,69^{a)}

^{a)} Fisher-index.

Forrás: AKI PÁIR

17. melléklet: A zöldségfélék felvásárlása

	2014					2015				
	Összes termés	Teljes felvásár- lás	Ipari felvásárlás			Összes termés ^{a)}	Teljes felvásár- lás	Ipari felvásárlás		
	ezer tonna	ezer tonna	ezer tonna	összes termés- ből (%)	Ár HUF/kg	ezer tonna	ezer tonna	ezer tonna	összes termés- ből (%)	Ár HUF/kg
Csemegekukorica	466,66	373,44	350,23	75,05	39,91	367	324,47	313,57	85,52	36,23
Fejes káposzta	60,15	44,48	3,78	6,28	44,97	55	10,47	3,98	7,24	58,91
Görögdinnye	218,51	59,08	–	–	–	205	59,31	–	–	–
Paradicsom	153,17	57,30	38,36	25,04	25,36	194	74,07	51,78	26,69	25,88
Zöldpaprika	83,59	33,08	3,20	3,83	134,33	87	34,35	3,53	4,06	121,52
Sárgarépa	83,69	14,95	10,07	12,03	26,63	80	16,06	9,72	12,15	27,44
Zöldborsó	87,65	60,61	60,59	69,13	90,21	82	61,42	59,31	72,33	84,74
Vöröshagyma	61,81	10,94	0,49	0,79	72,88	60	7,08	0,69	1,15	64,87
Uborka	29,62	18,55	13,20	44,56	107,67	32	19,34	14,36	44,88	113,91
Petrezselyem	35,62	2,21	0,48	1,35	134,01	32	2,43	0,69	2,16	156,84
Zöldbab	17,51	5,18	5,14	29,36	74,89	15	4,58	4,54	30,27	74,06
Paradicsompaprika	10,00	3,07	2,84	28,40	148,23	11	5,00	4,14	37,64	185,17
Spárgatök	7,65	1,57	0,81	10,60	31,03	8	1,72	0,55	6,88	35,97
Fokhagyma	7,21	1,86	0,54	7,49	403,31	6	1,53	0,50	8,46	400,78
Egyéb	190,71	36,13	–	–	–	136	52,56	–	–	–
Összesen	1 513,55	722,45	489,73	32,36	102,57	1 370	674,39	467,36^{b)}	34,11^{b)}	106,64^{b)}

^{a)} Becslés az AKI PÁIR és az Agrárstatistikai Információs Osztály adatai alapján.

^{b)} Egyéb zöldség nélkül.

Forrás: KSH

18. melléklet: A zöldségfélék (dinnyével) külkereskedelmi forgalma

Megnevezés	Export értéke			Import értéke		
	2014	2015	2015/2014 (%)	2014	2015	2015/2014 (%)
	milliárd HUF	milliárd HUF		milliárd HUF	milliárd HUF	
Zöldségfélék	79,26	87,55	110,45	48,84	59,65	122,13
Ebből:						
Dinnye frissen	1,18	1,37	115,64	5,53	6,35	114,69
Paradicsom frissen	0,37	0,36	95,54	0,95	1,45	152,55
Vöröshagyma frissen	6,79	8,01	118,00	2,47	2,71	109,75
Édes paprika frissen	18,43	16,51	89,60	0,30	0,37	125,02
Csemegekukorica fagyasztva	16,12	13,98	86,72	0,26	0,33	124,34

Megnevezés	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2014	2015	2015/2014 (%)	2014	2015	2015/2014 (%)
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
Zöldségfélék	328,17	350,66	106,85	220,08	265,16	120,49
Ebből:						
Dinnye frissen	78,18	95,17	121,72	7,76	15,82	203,76
Paradicsom frissen	2,28	2,19	2,28	13,70	15,13	110,42
Vöröshagyma frissen	1,71	1,08	1,71	9,09	14,02	154,24
Édes paprika frissen	25,65	27,99	25,65	6,25	8,08	129,24
Csemegekukorica fagyasztva	75,40	70,96	75,40	1,41	2,15	152,15

Forrás: KSH

19. melléklet: A vizsgálatba vont zöldségfajok termelői árának változása a Budapesti Nagyban Piacon

Faj	Fajta/ típus	Méret	Termelési mód	Kiszerelés	Termelői ár változása 2015/2014 (%)	Ár- összeha- sonlítás időszaka	Megjegyzés	Mennyiségi részarány az összes zöldségter- melésen belül 2014-ben (%)
Fejes káposzta	–	–	szabadföldi	kg	137,56	27–52. hét	a primőr termék kifutásától	3,97
Sárgarépa	–	–	szabadföldi	kg	128,75	33–52. hét	a primőr termék kifutásától	5,53
Petrezselyem	–	–	szabadföldi	kg	163,24	33–52. hét	a primőr termék kifutásától	2,35
Vöröshagyma	barna héjú	–	szabadföldi	kg	139,74	23–52. hét	a 2014. évi ter- més kifutásától	4,08
Görögdinnye	–	–	szabadföldi	kg	134,72	27–40. hét	piacra lépéstől	14,44
Paradicsom	gömb	40–47 mm	szabadföldi/ termesztő berendezés	kg	96,44	35–52. hét	az 57–67 mm-es termék megjele- nésétől	10,12
		47–57 mm		kg	95,15	35–52. hét		
		57–82 mm		kg	190,48	35–41. hét	piacra lépéstől a kifutásig	
Uborka	kígyó	–	szabadföldi/ termesztő	kg	118,47	március– december	piacra lépéstől	1,96
	berakó	–	berendezés	kg	98,83	április– október	piacra lépéstől	
Paprika	zöld- paprika	30–70 mm	szabadföldi/ termesztő berendezés	kg	120,14	június– december	db-os kiszerelés piaci kínálatból való kikerülé- sétől	5,52
				db	101,44	január– május	júniustól nincs a piac kínálatában	
		70 mm felett		kg	116,09	június– december	db-os kiszerelés piaci kínálatból való kikerülé- sétől	
				db	102,14	január– május	júniustól nincs a piac kínálatában	
Összesen					130,60 ^{a)}			47,98

^{a)} 2015. évi árindex (2014. évi súlyarányokkal).

Forrás: AKI PÁIR, KSH

20. melléklet: A gyümölcsfélék felvásárlása

	2014					2015				
	Összes termés	Teljes felvásárlás	Ipari felvásárlás			Összes termés ^{a)}	Teljes felvásárlás	Ipari felvásárlás		
	ezer tonna	ezer tonna	ezer tonna	Összes termésből (%)	Ár HUF/kg	ezer tonna	ezer tonna	ezer tonna	Összes termésből (%)	Ár HUF/kg
Alma	779,85	369,97	345,10	44,25	13,50	520	215,66	188,97	36,34	34,80
Meggy	91,84	46,50	40,20	43,77	72,18	70	39,65	33,76	48,23	113,40
Szilva	45,11	11,70	4,54	10,06	37,83	41	10,64	5,72	14,09	62,02
Őszibarack	38,72	7,72	6,37	16,45	50,96	32	7,73	6,22	19,44	57,82
Kajszi	23,80	7,67	2,48	10,42	133,28	15	3,38	1,60	10,67	198,17
Körte	20,79	2,31	0,53	2,55	57,79	18	6,39	3,19	17,72	52,94
Ribiszke (piros és fekete)	2,62	0,68	0,55	20,99	103,25	3	0,65	0,53	20,38	87,63
Cseresznye	9,42	2,06	0,86	9,13	168,29	8	1,70	0,73	9,12	211,30
Málna	1,58	1,08	0,84	53,16	168,94	0	0,25	0,15	37,50	500,58
Egyéb gyümölcs	26,14	12,11	–	–	–	23	16,15	–	–	–
Gyümölcs összesen	1 039,87	461,80	401,47 ^{b)}	38,61 ^{b)}	89,56 ^{b)}	730	302,20	240,87 ^{b)}	33,00 ^{b)}	146,52 ^{b)}

^{a)} Becslés az AKI PÁIR és az Agrárstatisztikai Információs Osztály adatai alapján.

^{b)} Egyéb gyümölcs nélkül.

Forrás: KSH

21. melléklet: A gyümölcsfélék (délgyümölccsel, dinnye nélkül) külkereskedelmi forgalma

Megnevezés	Export értéke			Import értéke		
	2014	2015	2015/2014	2014	2015	2015/2014
	milliárd HUF	milliárd HUF	(%)	milliárd HUF	milliárd HUF	(%)
Gyümölcsfélék	34,64	36,23	104,60	57,96	72,60	125,25
Ebből:						
Banán	1,67	6,83	408,63	1,02	1,71	166,52
Alma frissen	1,96	2,61	133,52	1,13	3,42	303,40
Kajszi frissen	1,18	0,88	74,95	0,25	0,34	133,45
Cseresznye és meggy frissen	4,62	4,90	106,09	0,02	0,13	832,30

Megnevezés	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2014	2015	2015/2014	2014	2015	2015/2014
	ezer tonna	ezer tonna	(%)	ezer tonna	ezer tonna	(%)
Gyümölcsfélék	140,36	135,56	96,58	207,66	263,89	127,08
Ebből:						
Banán	78,18	95,17	121,72	7,76	15,82	203,76
Alma frissen	28,99	32,02	110,46	12,72	47,95	376,95
Kajszi frissen	3,42	2,14	62,42	0,91	1,03	113,14
Cseresznye és meggy frissen	23,76	23,71	99,77	0,03	0,43	1 320,50

Forrás: KSH

22. melléklet: A vizsgálatba vont gyümölcsfajok termelői árának változása a Budapesti Nagyban Piacon

Faj	Fajta/típus	Termelői ár változása 2015/2014 (%)	Ár-összehasonlítás időszaka	Mennyiségi részarány az összes gyümölcstermelésen belül 2014-ben (%)
Alma	minden fajta, Jonathan, Idared, Golden nélkül	127,6	júliustól, az idei termék piacra lépésétől	54,78
	Jonathan	159,5	szeptembertől, az idei termék piacra lépésétől	11,63
	Idared	147,5	szeptembertől, az idei termék piacra lépésétől	19,67
	Golden	143,6	szeptembertől, az idei termék piacra lépésétől	13,91
Körte	minden fajta, Vilmos nélkül	116,8	júliustól, az idei termék piacra lépésétől	54,78
	Vilmos	103,7	augusztustól, az idei termék piacra lépésétől	
Szamóca	–	118,0	17–40. hét	0,56
Piros ribizske	–	100,8	24–33. hét	0,40
Málna	–	105,8	24–39. hét	0,24
Szeder	–	101,5	24–39. hét	0,27
Köszméte	–	92,3	24–30. hét	0,11
Meggy	–	122,6	22–30. hét	6,50
Cseresznye	–	130,3	21–30. hét	0,59
Kajszi	–	120,8	25–35. hét	1,31
Őszibarack	hagyományos fajták	109,7	24–40. hét	1,98
	nektarin	115,9	28–40. hét	
Szilva	házi szilva	145,1	július–október	
	japán szilva	114,7	augusztus–október	5,26
	ringló	170,4	július–augusztus	
Összesen		130,06^{a)}		98,28

^{a)} 2015. évi árindex (2014. évi súlyarányokkal).

Forrás: AKI PÁIR, KSH

23. melléklet: A bor külkereskedelmi forgalma

Termék		Export értéke			Import értéke		
Kiszerezés	Borkategória	2014	2015	2015/2014	2014	2015	2015/2014
		milliárd HUF	milliárd HUF	(%)	milliárd HUF	milliárd HUF	(%)
Palackos	Fehér	7,84	8,33	106,20	0,79	0,65	82,16
	Vörös és rozé	4,07	4,18	102,69	2,05	1,82	88,57
	Összesen	11,91	12,51	105,00	2,84	2,47	86,79
Lédig	Fehér	6,64	6,73	101,39	0,72	0,29	39,87
	Vörös és rozé	0,79	0,62	78,94	1,94	1,30	66,90
	Összesen	7,43	7,35	99,01	2,66	1,59	59,63
Palackos és lédig összesen		19,34	19,86	102,70	5,50	4,06	73,66

Termék		Export mennyisége			Import mennyisége		
Kiszerezés	Borkategória	2014	2015	2015/2014	2014	2015	2015/2014
		ezer hl	ezer hl	(%)	ezer hl	ezer hl	(%)
Palackos	Fehér	151,96	153,49	101,00	14,74	12,11	82,11
	Vörös és rozé	90,00	84,44	93,82	28,96	25,95	89,61
	Összesen	241,97	237,93	98,33	43,70	38,06	87,08
Lédig	Fehér	295,55	294,22	99,55	82,42	25,01	30,34
	Vörös és rozé	30,88	28,90	93,57	212,89	110,36	51,84
	Összesen	326,43	323,12	98,99	295,31	135,37	45,84
Palackos és lédig összesen		568,40	561,05	98,71	339,02	173,43	51,16

Forrás: KSH

24. melléklet: A belföldön termelt borok feldolgozó értékesítési ára

Megnevezés		2015 HUF/hl	2015/2013 (%)	2015/2014 (%)
Fehérbor	FN	25 596	121,88	127,63
	OFJ	22 923	80,44	78,77
Összes fehérbor		23 622	102,20	101,18
Vörös- és rozébor	FN	23 820	104,16	107,97
	OFJ	28 988	95,64	96,04
Összes vörös- és rozébor		27 469	106,66	111,55
FN-bor összesen		24 783	113,31	118,04
OFJ-bor összesen		25 457	86,13	86,15
FN- és OFJ-bor összesen		25 272	103,36	105,64
FN- és OFJ-bor értékesítési árindexe		–	98,09^{a)}	98,46^{a)}

^{a)} Fisher-index.

Megjegyzés: FN-bor – földrajzi jelzés nélküli bor, OFJ-bor – oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott bor.

Forrás: AKI PÁIR

25. melléklet: Néhány élelmiszer fogyasztói ára

Termék	2015 HUF/kg	2015/2013 (%)	2015/2014 (%)
Finomliszt	134,75	80,61	95,96
Napraforgó-étolaj ^{a)}	453,33	91,41	105,22
Kristálycukor	196,75	71,55	88,66
Darabolt sertéshús ^{b)}	1 281,05	96,23	96,17
Bontott csirke	791,25	98,29	97,43
Tejtermékek ^{b)}	242,33	100,17	99,97
FN-bor ^{a), b)}	601,33	86,73	98,58

^{a)} HUF/l.

^{b)} Fisher-index.

Megjegyzés: FN-bor – földrajzi jelzés nélküli bor.

Forrás: AKI PÁIR, KSH

Rövidítések jegyzéke

ABARES	<i>Australian Bureau of Agricultural and Resource Economics and Science (Ausztrál Agrárgazdasági és Erőforrás-gazdálkodási Tudományok Hivatala)</i>
Agreste	Ministère de l'alimentation, de l'agriculture et de la pêche (Élelmészügyi, Mezőgazdasági és Halászati Minisztérium, Franciaország)
AKI PÁIR	Agrárgazdasági Kutató Intézet Piaci Árinformációs Rendszer
AMI	Agrarmarkt Informations-Gesellschaft mbH (Agrárpiaci Információs Szolgálat, Németország) www.ami-informiert.de
BÉT	Budapesti Értéktőzsde
CME/CBOT	Chicago Mercantile Exchange, Chicago Board of Trade (Chicagói árutőzsde)
EC	European Commission (Európai Unió)
Europêch	European forum on stone fruit forecasts (Európai csonthéjas termésbecslési fórum)
FAO	Food and Agriculture Organisation (Az ENSZ Élelmészügyi és Mezőgazdasági Szervezete)
FM	Földművelésügyi Minisztérium
FN-bor	Földrajzi jelzés nélküli bor
FOB	Free on bord (Költségmentesen a hajó fedélzetére)
HNT	Hegyközségek Nemzeti Tanácsa
ICE	Intercontinental Exchange (Nemzetközi Tőzsde, New York)
IGC	International Grains Council (Nemzetközi Gabonatanács)
ISMEA	Isituto di Servizi per il Mercato Agricolo Alimentare (Piackutatási és Piac tájékoztatási Intézet, Olaszország) www.ismea.it
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
LIFFE	London International Financial Futures and Options Exchange (Londoni Nemzetközi Határidős és Opció Tőzsde)
LTO	Land-en Tuinbouworganisatie Nederland (Holland Mezőgazdasági és Kertészeti Szervezet) www.lto.nl
MAPA	Ministère de l'Agriculture, de la Pêche et de l'Alimentation (Mezőgazdasági, Halászati és Élelmészeti Minisztérium, Spanyolország) www.mapa.es
MATIF	Marché A Terme d' Instruments Financiers (Párizsi árutőzsde)
MINAGRI	Ministerio de Agricultura, Ganadería y Pesca (Földművelési, Állattenyésztési és Halászati Minisztérium, Argentína) www.minagri.gob.ar
MPB	Marché du Porc Breton (Bretagne-i Sertésszövetség) www.mpb.fr
MRiRW ZSRIR	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Zintegrowany System Rolniczej Informacji Rynkowej (Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium Integrált Agrárpiaci Információs Rendszer, Lengyelország)
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet)

OEM-bor	Oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel ellátott bor
OFJ-bor	Oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott bor
OIV	Organisation Internationale de la Vigne et du Vin (Nemzetközi Szőlészeti és Borászati Hivatal)
PPA ATIS	Pôdohospodárska platobná agentúra Agrárne trhové informácie Slovenska (Mezőgazdasági Kifizető Ügynökség Agrár Piaci Információk, Szlovákia)
UNICA	Brazilian Sugarcane Industry Association (Brazil Cukoripari Egyesülés) www.unicadata.com.br
USDA	United States Department of Agriculture (Amerikai Egyesült Államok Mezőgazdasági Minisztériuma)
WAPA	World Apple and Pear Association (Világ Alma és Körte Szövetsége)
WPTC	World Processing Tomato Council (Paradicsomfeldolgozók Világszövetsége) www.wptc.to

Hivatkozások jegyzéke

1. ABARES (2015): Agricultural commodities, Dezember Quarter 2015.
http://data.daff.gov.au/data/warehouse/agcom9abcc004/agcom9abcc20151209/Agcommodities201512_1.0.1-lr.pdf
2. ABARES (2016): Agricultural commodities, March Quarter 2016.
http://data.daff.gov.au/data/warehouse/agcomd9abcc004/agcomd9abcc20160301_cQe9T/AgCommodities201603_v1.0.0.pdf
3. ABPA (2015): Avicultura e suinocultura do brasil: Produção e Exportação; Previsões para 2015 e 2016, 2015. 12. 09.
<http://abpa-br.com.br/noticia/avicultura-e-suinocultura-do-brasil-producao-e-exportacao-previsoes-para-2015-e-2016-1478>
4. Agreste (2015a): La production et les cours ont fait progresser le chiffre d'affaires.
<http://www.agreste.agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/conjinfoleg201511toma.pdf>
5. Agreste (2015b): Des récoltes et des prix en hausse sur un an.
<http://www.agreste.agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/conjinfoleg201512caro.pdf>
6. Agreste (2015c): Marché moins actif.
<http://www.agreste.agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/conjinfofru201509pech.pdf>
7. Agreste (2015d): Les cours se maintiennent à un niveau plus élevé qu'en 2014.
<http://www.agreste.agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/conjinfofru201508abri.pdf>
8. Agreste (2015e): La production 2015 est revue à la baisse suite aux intempéries de juin.
<http://www.agreste.agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/conjinfofru201507ceri.pdf>
9. Agreste (2015f): La demande régulière est parvenue à maintenir les marchés.
<http://www.agreste.agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/conjinfoleg201507frai.pdf>
10. AMI (2015): Europäische Zwiebelernte deutlich kleiner als 2014.
<https://www.ami-informiert.de/ami-themen/ami-themen/themen-single-ansicht/article/europaeische-zwiebelernte-deutlich-kleiner-als-2014.html>
11. EC (2015a): Prospects for EU agricultural markets and income 2015-2025 – December 2015. http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/medium-term-outlook/index_en.htm
12. EC (2015b): Short Term Outlook for arable crops, meat and dairy market in 2015 and 2016 – Autumn 2015.
http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/short-term-outlook/index_en.htm
13. EC (2015c): Crop Monitoring in Europe. Mars Bulletin vol. 25. no.10 (2015)
14. EC (2015d): Sugar Market Situation. AGRI C4 Committee for the Common Organisation of Agricultural Markets 26. November 2015
15. EC (2015e): Twelve Member States exceeded their 2014/15 milk quota.
http://ec.europa.eu/agriculture/newsroom/232_en.htm
16. EC (2015f): Exchange of views on the wine market – December 2015.

17. EC (2016a): Short Term Outlook for EU arable crops, dairy and meat markets in 2016 and 2017 – Winter 2016.
http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/short-term-outlook/pdf/2016-3_en.pdf
18. EC (2016b): Producton forecast: Forecast October 2015.
https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/dialog/container.jsp?FormPrincipal:_idcl=FormPrincipal:content-col-path&FormPrincipal_SUBMIT=1&id=78c746bf-b30c-45e7-9947-93547379b0cd&javax.faces.ViewState=rO0ABXVyABNbTGphdmEubGFuZy5PYmplY3Q7kM5YnxBzKWwCAAB4cAAAAAN0AAE0cHQAjy9qc3AvZXh0ZW5zaW9uL3dhaS9kaWFsb2cvY29udGFpbmVyLm pzcA==
19. Europêche (2015a): Synthèse de la récolte Européenne 2014 prévisions de récolte 2015: Pêche – Nectarine – Pavie – Pêches plates.
<http://www.agro-alimentarias.coop/ficheros/doc/04579.pdf>
20. Europêche (2015b): Synthèse de la récolte Européenne 2014 prévisions de récolte 2015: Abricot.
<http://www.agro-alimentarias.coop/ficheros/doc/04580.pdf>
21. FAO (2015): Food Outlook Biannual report on global food markets – October 2015.
www.fao.org/3/a-i5003e.pdf
22. Freshplaza (2015a): Poland: Fruit and vegetable production to fall by 6 and 16%.
<http://www.freshplaza.com/article/146986/Poland-Fruit-and-vegetable-production-to-fall-by-6-and-16-percent>
23. Freshplaza (2015b): Poland: Between 10 and 15% drop in vegetable harvest.
<http://www.freshplaza.com/article/148904/Poland-Between-10-and-15-percent-drop-in-vegetable-harvest>
24. Freshplaza, (2015c) Spain: End of Huelva strawberry campaign, 10% lower production.
<http://www.freshplaza.com/article/141295/Spain-End-of-Huelva-strawberry-campaign,-10-percent-lower-production>
25. Fruchtportal (2015a): Spanien: Zunahme der Anbaufläche für Melone und Wassermelone von Almeria.
<http://www.fruchtportal.de/artikel/spanien-zunahme-der-anbauflaeche-fur-melone-und-wassermelone-von-almeria/015084>
26. Fruchtportal (2015b): Serbien erzeugt Rekordmenge an Himbeeren.
<http://www.fruchtportal.de/news/artikel/019212/serbien-erzeugt-rekordmenge-an-himbeeren>
27. HNT (2015): 2015. évi statisztika.
<http://www.hnt.hu/index.php/statisztikak>
28. Hucpa (2015): Visszaszorították a szermaradékot Almeriában.
<http://hucpa.hu/visszaszoritottak-a-szermaradekot-almeriaban/>
29. IGC (2016a) Grain Market Report, GMR 463 – 25 February 2016
30. IGC (2016b) Grain Market Report, GMR 464 – 1 April 2016
31. Kertészet és Szőlészet (2015): Dinnyeidénnyitó.
<http://kerteszetesszoleszet.hu/hu/irasok/kerteszet-szoleszet-boraszat/dinnyeidenyinyito>
32. La Breve Agricole (2015): Maïs doux: résultats hétérogènes mais globalement bons.
<http://labreveagricole.fr/2015/11/mais-2015-lultime-point-darvalis/>

33. Magyar mezőgazdaság (2016): Középpontban a zöldség-gyümölcs.
<http://magyarmezogazdasaglap.hu/hu/irasok/vasari-korkep/kozeppontban-zoldseg-gyumolcs>
34. Ministry for Primary Industries (2015): Situation and Outlook for Primary Industries – December 2015.
<https://www.mpi.govt.nz/document-vault/10571>
35. New Zealand Economic Service (2016): Mid-Season Update 2015-16.
<http://www.beeflambnz.com/Documents/Information/Mid-season-update-2015-16.PDF>
36. OECD-FAO (2015): Agricultural Outlook 2015-2024 July 2015.
http://www.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/oecd-fao-agricultural-outlook-2015_agr_outlook-2015-en
DOI: 10.1787/agr_outlook-2015-en
37. Oil World (2016): World Supply, Demand and Price Forecasts for Oilseeds, Oils and Meals. Monthly. No. 11, Vol 59. 18 March 2016
38. OIV (2015a): World vitiviniculture situation – 2015.
<http://www.oiv.int/oiv/info/frpublicationsstatistiques>
39. OIV (2015b): 2015 Global Economic vitiviniculture data–2015.
<http://www.oiv.int/oiv/info/frconjoncture>
40. Productschap Zuivel (2016): World Trade Update January–December 2015 – March 2016.
<http://www.zuivelnl.org/wp-content/uploads/2016/03/Wereldzuivelhandel-actueel-201512.pdf>
41. Proplanta (2015): Obst- und Gemüsebau: Erträge geringer, Kosten höher, Erzeugerpreise auf Vorjahresniveau.
http://www.proplanta.de/Agrar-Nachrichten/Pflanze/Obst-und-Gemuesebau-Ertraege-geringer-Kosten-hoher-Erzeugerpreise-auf-Vorjahresniveau_article1439891140.html
42. Strategie grains (2015a): Grain report. Vol. 23. No. 276. – 17 December 2015.
43. Strategie grains (2015b): Oilseed report. Vol. 4. No. 41. – 3 December 2015.
44. Strategie grains (2016a): Grain report. Vol. 24. No. 279. – 17 March 2016.
45. Strategie grains (2016b): Oilseed report. Vol. 5. No. 44. – 1 April 2016.
46. Syngenta (2015): A piaci változások és az időjárás sem kedveznek idén a csemegekukorica termelőknek.
<http://www3.syngenta.com/country/hu/hu/sajtoszoba/Pages/Piaci-valtozasok-idojaras-sem-kedveznek-a-csemegekukorica-termeloknek.aspx>
47. UNICA (2016): Sugarcane harvest reports.
<http://www.unicadata.com.br/listagem.php?idMn=81>
48. USDA (2015a): Grain: World Markets and Trade – May 2015.
<http://usda.mannlib.cornell.edu/usda/fas/grain-market//2010s/2015/grain-market-05-12-2015.pdf>
49. USDA (2015b): Gain Report. Argentina. New Government Lifts Currency Controls and Cuts Export Taxes.
http://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/New%20Government%20Lifts%20Currency%20Controls%20and%20Cuts%20Export%20Taxes_Buenos%20Aires_Argentina_12-17-2015.pdf
50. USDA (2015c): Livestock and Poultry: World Markets and Trade – October 2015.
<http://www.fas.usda.gov/data/livestock-and-poultry-world-markets-and-trade>

51. USDA (2015d): Dairy: World Markets and Trade – December 2015.
<http://usda.mannlib.cornell.edu/usda/current/dairy-market/dairy-market-12-17-2015.pdf>
52. USDA (2016a): Grain: World Markets and Trade – March 2016.
<http://usda.mannlib.cornell.edu/usda/current/grain-market/grain-market-03-09-2016.pdf>
53. USDA (2016b): World Agricultural Supply and Demand Estimates. WASDE-551.
<http://usda.mannlib.cornell.edu/usda/current/wasde/wasde-03-09-2016.pdf>
54. USDA (2016c): Sugar and Sweetener outlook 2016. február 16.
<http://usda.mannlib.cornell.edu/usda/current/SSS/SSS-02-16-2016.pdf>
55. USDA (2016d): Livestock, Dairy and Poultry Outlook, February 2016.
<http://www.ers.usda.gov/publications/ldpm-livestock,-dairy,-and-poultry-outlook/ldp-m-260.aspx>
56. WAPA (2015): Wapa releases 2015 European crop forecast.
http://www.wapa-association.org/asp/article_2.asp?doc_id=610
57. WPTC (2015): World production estimate of tomatoes for processing (in 1000 metric tonnes).
<http://www.wptc.to/pdf/releases/WPTC%20World%20Production%20estimate%20as%20of%2015%20October%202015.pdf>